

2000. urteko kultur balantzea

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

01789

Euskararen Egoera Nafarroan

HIZKUNTZA KATE MOTZEAN

larrun

AKI LASA

JOSE MANUEL
URROZ

AINGERU EPALZA

PATXI ZABALETA

Kike Amonarriz

"Nik ez dut umorea eta soziolinguistika bereizten"

sarean ibiltzen gara

www.gara.net

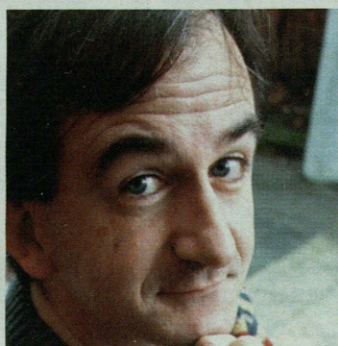
Argazkia: Joxe Lacalle
Diseinua: antza S.A.L.

■ Garbiñe Biurrun: "Kode Penalaren erreforma Konstituzioaren aurka doa" 9

■ Erramun Osa: "Kezkatuta gaude baina gure konpromisoa berresteko prest" 12

■ Kike Amonarriz: "Nik ez ditut umorea eta soziolinguistika bereizten" 20

■ Urteko kultur balantzea: hamabi hilabete, hamaika kontu 34

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Garbiñe Biurrun.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Maldan gora hasiko du ekonomiak mende berria.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

Elkarrizketa: Erramun Osa.	
ARGIA	15

GIZARTEA

Haragizko bekatuak.	
Lierni Arrieta / Ainhoa Oiarzabal	18
Elkarrizketa: Kike Amonarriz.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	20

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	26
Lepo beretik txapela, bide beretik Txapelketa.	
Urtzi Urrutikoetxea	30
Hamabi hilabete, hamaika kontu.	
Nagore Irazustabarrena / Izaskun Jauregi	34
Orain Dela 30 Urte.	
Pilar Iparragirre	39

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	42
Telebista-Irratia. Iosu Etxaniz	46
Agenda	48
Ihesi	49
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Iñaki Martínez de Luna	8
Kultura: Roberto Ugarte	28
Azkena: Iñaki Murua	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa gizarte-ekintza
obra social

«EUSKAL GIZARTEAN
BI TRENEK TALKA
EGIN BEHAR DUTE»

JUAN JOSE IBARRETXEK..

ASIERKGI

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
Balaren Bakaikoa.

Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetza: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Eloseggi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro

Ipar Euskal Herria .746 lib./113,73 euro

Espainia .15.600 pta./93,76 euro

Beste atzerriak .20.100 pta./120,8 euro

Airez .31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Baserriei buruz

Desagertzen ari da baserria, bai bizi-modu bezala eta baita ere bizileku fisikoa. Begi bistan da gainbeherakoa baina badirudi inor gutxiri axola zaiola gure herriko beste zenbait ondareekin gertatua honekin ere pasatzea. Horreatik, gus-tura hartu nuen azkenaurreko ARGIA-n zoritxar honi buruz egiten zenuten azterketa. Esaten zenutenez, eta egi borobila da, desagertzen ari dira baserriak denon begi bistan, eusteko modua egin beharko luketeen gauza handirik asmatu gabe. Gerora berandu litzateke, orain da garaia, Eusko Jaurlaritzak, Nafarroako Gobernuak ala Aldundi Foralak, Udalekin batera lanari heltzeko. Badirudi arkitekto multzo batek egin duela baserrien bilduma. Orain urte batzuk Iñaki Linazasorok Gipuzkoako herrietan zeudenak jaso zituen liburu batean, jadanik horietako zenbait faltako badira ere. Hasi beharko lukete ba erakundeek baserrien nagusiekin harremanetan. Eraberriketa proiektuak eskaintzen eta obrentzanko diru laguntzak ematen. Ez dut uste beste biderik dagoenik, baserritarren egoera ez baita milonario filantropikoena, eta bere indarrean soilik mugatuz gero, merkeagoa baitzaie gehiengoetan etxetxo berri bat egitea zaharrari eustea baino.

**JOSE JABIER IRAETA
TOLOSA (GIPUZKOA)**

Zehaztasuna

Javier Rodriguez Hildagoren ustez, sektore aeronautikoaren inguruko erreportajea (Azaroaren 19ko ARGIA) industria militarra laudatu dugu. Kasu horretan, beste euskal industri sektoreetan bezalatsu, sektorearen azterketa ekonomiko bat egin nahi izan dugu. Inolaz ere, ez dugu horietako enpresa batzuk parte hartzen duten industri militarren laudoriorik egin nahi izan. Euskal industria militarren inguruko erreportajeak argitaratu izan ditugu aldizkari honetan, eta argi ikus zitekeen beraietan gure jarrera, ez bereziki militarista. Ezta laudatzailea ere.

DANIEL UDALAITZ

Urte berri on, irakurle

Urtea bukatzen ari da eta Gabonak bertan ditugunez, urtero bezala astebeteko etena egingo dugu, eta beraz, ez dugu astekaririk plazaratuko hurrengo astean. Horregatik, urtarriaren 7ko data eramango du hurrengo ARGIAk. Urteberri on, irakurle, eta urtarrila arte.

ARGIA

Hiruko Txikian

EUROZIRIA

Hego haizeek gotortzen ari dutena. Azken hau, amaitzeaz daukagun aurtengo udazken hau beroa izan da. Epeletara ohituak baginen ere, bere hondarrean haizetsu oraindik beroegia suertatu zaigu. Niza. Gure ordezkariak urriaren ospitalea bilakatu nahi izan dutena. Estatuaren Europa azkartze bidean, bere egin ez gaitzaten ahaleginetan aurre egiten diogune, ezegokitzat jo eta gure presentzi eragaitza gainetik kentzea xede, gure absentsia legez inposatu nahi digute. Demokratikoa oso. Ez gaituztela nahi beren Europa librea beztitze ere alegia. Ez eta Europa pastizaren

gindako. Ez gaituztela behar. Ospitalea denak. Han, ura xukratua zainetatik menutzat eman eta flakiak jotako asistitutzat erakusgai behar gaituzte suntsiketa xuritu dezaten. Estrasburgo. Estrategi horren atala. Bastayaka taktikaren antzokia. Geroz eta profesionalagoa. Gidoilari industria horretako ikonoan dabilzan katedradunen buruan Savater intelektuala dugu arrakastatsuen, bere Espainiatik kideen Europara errazenen bidaiatu duena. Aurki, Chirac-eta baino ospe handiagoa bilduko duena Europa horren telebistan. Heroi bat ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

URTE BUKAERA

2000. urtea bukatzen ari gara. Oso ondo joan zaie urtea bankuei, inbertitzailer handiei, enpresa handiei, eta milaka milioietako etekinak pilatu dituzten multinazionaliei. Oso ondo joan zaie administrazioei eta enpresetako goi karguei. Oso ondo joan zaie ere politikoei, ez baititu inflazioak kezkatzen, paso egiten dute sekulako soldatak dituztelako, euren langileek inflazioaren muga ez gainditzeko borrokatzen duten bitartean. Abeltzainei, arrantzaletan eta garraiolariei oso gaizki joan zaie urtea eta euren sektoreen etorkizuna zalantzan dago. Gazteei ere gaizki joan zaie, lehen lanpostua lortzeko urteak itxaroten jarraitzen dute. Emakume langileei ere gaizki joan zaie, inolako diskriminaziorik gabe baldintza berdinetan lan egitea oso zaila zaie oraindik. Behartsu eta gizarteko baztertuei, halaber, oso gaizki joan zaie, eta gainera lanbide arteko gutxieneko soldataren pareko soldata soziala ukatzen zaie, Bilboko Hareatzan egin duten kanpaldian salatu duten bezala. Azken finean, urte bat gehiagoz aberatsak aberatsagoak egin dira eta pobreak pobreak

◆ DANIEL UDALAITZ

CANOREN HILKETA ETA ELKARRIZKETA ESKAERAK

FRANCISCO Cano Terrassako PPko zinegotzia ETak hiltzen duen PPko hamabigarren zinegotzia da, horietako bost aurretik: Jesus Maria Pedrosa Durangon, Jose Maria Martin Carpena Malagan, Manuel Indiano Zumarragan, Jose Luis Ruiz Casado Bartzelonan eta Cano bera. Atentatuak berriz utzi ditu agerian ETaren aurkako politikaren ikusmolde desberdinak, eta elkarrizketa eta negoziazioa moduko kontzeptuak eztabaidaren erdigunera aterata dira. PPk eta PSOEk, ordea, duela hilabete Ernest Lluch hilketari ez bezala, estatu itun berriak markatutako erabateko batasunarekin erantzun diote, hori bai oraingoz CiU erakarri gabe.

PRESOEKIKO ATXIKIMENDUA

ANTOLATZAILEEN esanetan, 3.000 bat pertsonen parte hartu zuten iragan larunbatean Ziburutik Donibane Lohizunera egindako manifestazioan Frantzian espetxeratuak dauden euskal presoek aldarrikapenak sostengatzeko. Manifestaldia frantziako espetxeetako euskal presoek azaroan hasi zuten protestaldiaren segida izan zen. Presoek bizi duten bakartatea eta elkarrekiko inkomunikazioa salatu izan dute azken hilabeteotan, gose grebaz eta itxialdien

■ Ziburutik abiatutako manifestazioa.

bitartez. Manifestariak presoekiko atxikimendua agertu zuten, hala presoek nola euren senideek jasaten duten sakabanaketa salatu ere bai. Amnistiaren Aldeko Batzordeek, halaber, Arrasaten egindako bilkuran honako datuak eskaini zituzten: "Aurretik 700 bat atxilotuta izan dituzte, 200 espetxeratze eta 81 tortura eta tratu txar salaketa egin dira".

SANZEK SORTUTAKO EGONEZA

NAFARROAKO gobernuak euskarari buruz egin dekretu berriak eta hezkuntza argitalpenen kontrol iragarpenak, egoneza sortu dute Nafarroako sektore zabaletan eta nagusiki esparru euskaltzalean. Ezin esan 1986ko Euskararen Legea eta berau arautu duen 1994ko foru dekretua erabakiorrak izan direnik euskararen bilaka-

B A H E A

• Kiko Martinez Apestegia, Josu Beaumont, Mario Zapata eta Gloria Rekarte, preso ohiak, Aralar ildoari buruz: "Preso ohi gisa mingarriak zaizkigu Aralarretik amnistia eta presoek buruz behin eta berriz egiten diren erreferentziak. Mingarriak zaizkigu, batetik nahasgarria delako gatazkaren konponbiderako bi moldeen nahastea, eta bestetik, amnistiaren helburuaren gisakoak alboratzen direla diotelako. Eta hori ezker abertzalearen eguneroko indarren zati bat presoek eta beren eskubideen defentsara eskaintzen denean, eta

E T R O A

eran, baina bai lagungarri. Edozein modutan, Lege horren aldeko apustu egin zutenek zein aurkakoek kezka agertu dute atzerapauso honegatik, sektore euskaltzale guztietan barreiatuta dagoen ideia baita legea orain euskararen garapenaren aurka aktiboki erabili nahi dela eta hori oztopo handia dela, garatzeko berez oztopo handiak dituen hizkuntzarentzat.

HITZARMEN BEREZIA

Hil honen 22an sinatuko da Ipar Euskal Herrirako Hitzarmen Berezia Baionako suprefeturan. Frantziako Estatuak hiru sailetan finkatu ditu bere konpromisoak. Alta, bada, Euskal Konfederazioan biltzen diren euskaltzaleek frantses gobernuari politika zehatzik agertu ez izana leporatu diote. Hauen ustez, hizkuntz

EUSKAL HEZKUNTZAREN DEFENTSAN

Bilboko manifestazio jendetsu eta zabalak, Espainiako botere zentralak euskal hezkuntzaren aurka gaur egun bultzatzen dituen ekimenak salatu zituen, batetik, eta hezkuntza eredu hori defendatzeko borondatea agertu zuen bestetik. Euskal Herrian oraindik urruti gaude geure hezkuntz sistema guk geuk bere osotasunean sortu, antolatu eta kudeatzetik. Zatiketa administratiboa funtsezkoa da hori ulertzeko. Edozein modutan, azken 30 urteetan oinarri sendoak jarri zaizkio etorkizuneko euskal hezkuntz sistemari. Hori da, hain zuzen Bilbon aldarrikatzen zena, hori egiteko eskubidea.

politikari buruzko plana ez da irizpide argi eta garbien arabera egina. Euskal Irratiek hasieran aginduta zeukaten 720.000 libera (18,2 milioi pezeta) jaso beharrean 280.000 libera jasoko dute. Helduen irakaskuntzaren sailan itzal aski geratu dira. Finean, euskalgintzan ari direnek ez dute euskarak behar duen sustengua ziurtatua ikusten Hitzarmen Berezian.

GOTZAINEN DEI BATERATUA

HEGO Euskal Herriko lau gotzainek bakearen aldeko ekimen bateratua antolatu dute datorren urtarrilaren 13rako Gasteizko Armentiaiko baselizan. *Guztion artean, bakea guztion alde* lelopean egingo da ekitaldia eta ETak su-etena apurtu ondoren gizartean somatu duten esperantza galerari aurka egitea da helburu nagusia.

euskal gizartearen gehiengoak presoan aldarrikapenak bereganatu dituenean. Hala da bederen aho txikiz egindako elkartasunetik harat egunero konpromezua erakusten dugunontzat. Inork ez du eskubiderik presoan egoera erabiltzeko, baina gutxiago Aralarreko kide batzuk, beren jarduerak egoneza baino zer bait gehiago sortu baitute kartzeletan". • Joaquin Navarro epailea: "Edo beraiekin edo aurka. Etsaiek ez dute giza eskubiderik. Beren eskubide bakarra, jazarriak, espetxeratuak edo suntsituak izatearena da. Aski da! taldea halako zeregin bakezale jatorren laguntzaile irmoa da".

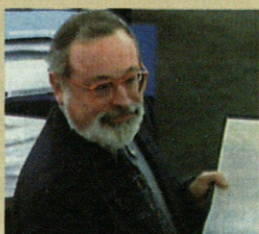

■ D. Borotra.

IZPIAK

Didier Borotrak -Miarritzeko auzapeza azken hamar urteotan- erabat aztoratu du hiri honetako udal politika. UDF alderdiko kide eta senadore honek datorren martxoko herri bozketarako bere zerrendan parte hartzea proposatu die 'Miarritze Bestelakoa'ko abertzaleei nahiz RPRko gaullistei. Auzapezaren proposamenak euskal abertzaleen zein frantses eskuinaren lerroetan berealdiko tirabirak eta zatiketak eragin ditu.

Fernando Savaterrek jaso zuen, Aski da! plataformaren izenean, Europako Legebiltzarrak giza eskubideen alde aritzeagatik urtero ematen duen Sakharov Saria. Espainiako prentsak Europako Legebiltzarraren honek izandako oihartzuna azpimarratu du, baina euskal diputatu desberdinek ohartarazi dutenez, sari emate ekitaldian diputatu askok Legebiltzarretik ospa egin zuen.

■ F. Savater.

Trebiño: demokraziaren argi-ilunak

Ditugun gabezi demokratikoen artean, aspaldiko bat Arabako bihotzean aurkitzen dugu: Trebiñoren auzia. Gabezi demokratikoa diot, zeren, badago hutsune demokratiko handiagorik herriari hitza kentzea baino? Ez, baina, Trebiñoko geroa erabakitzeke udal ordezkari demokratikoek eskatutako erreferenduma ukatzen du Madrilek. Tamalez, Trebiñokoa ez da adibide bakarra, eskubide hori bera Euskadiri ere ukatzen zaiolako.

Dena dela, gabezi demokratiko hori nabarmenagoa da oraindik Trebiñoko auzian: jokaera demokratikoari atea ixten dizkietenek bortizkeriaren aitzakiarik ez dutelako, eta auzi horren konponbideak Espainiaren batasuna arriskuan jartzen ez dutelako. Halere, hitza herriari emateari muzin egiten zaio. Zergatik, bada, demokrazia batean?

Izan ere, demokrazia hitza hitzetik-hortzera erabilia dugu, baina bere zinezko esanahi saketaz jabetu gabe gaude. Eta demokraziaz hitz egitean joera dugu, kontzeptu hori norberak gogokoak dituen eduki politikoez soilik betetzen. Adibidea, PPK eta PSOEek sinatu berria duten hitzarmenak dioena: "Euskal gizarteak duen defizit demokratiko bakarra, egiazko gatazka, hauxe da: demokrazian sinesten ez dutenek bortizkeria terrorista erabiltzen dutela, herritar gehienei beren helburuak inposatzeko"

BAINA, demokraziak baditu interpretazio interesatuak ez ezik, beste funts sakonagoa, Joxe Azurmendik ezin hobeto azaltzen duena: "Demokrazia izan liteke herri batek bere historian, poliki-poliki, lan eta borroka artean, irabazia eta landua eta beti landuz jarraitzen duena. Kultura bat. Edo izan liteke dekretu batez goitik behera ezarria (...) Begientzat axala gainean aldatu bada, barruago kultura ez"

Demokrazia dugu mingain puntan, baina gure errealitateak horren falta salatzen du askotan. Duda izpirik ez daukat gure arteko askok lan franko egiten dutela mota guztietako jokaera eta portaerak demokratikoak izan daitezen; baita eguneroko zeregin xumeetan ere. Baina, aldi berean, beste batzuek adierazten dituzten jarduerak ikusita, gure

demokrazia hezurmamitu ez dugun harri-kartoizko zerbaitez ote den zalantza potoloa badut. Izan ere, gure gizarte eta gure kultura zinez demokratizatzen jo ahal izateko gabezi garrantzitsuak antzematen da: aniztasuna onarpenik eza.

Aniztasuna demokraziaren ezinbesteko baldintza da, bene-benetan barneratu eta gure egin beharrekoa. Hau da, besteek duten guk ez bezala pentsatzeko eta jokatzeko zilegitasuna onestea.

Eta gu bezalakoak ez direnak onartzeko dugun zurruntasun kultural horren adibideak, Euskadiko nahiz Frantzia edo Espainiako politikagintzak sarri askotan eskaintzen diz-

kigu: arerio politikoak akabatuz, arerio politikoen ideiak kriminalizatuz, gurekin bat ez datozen pertsonak besterik gabe deskalkifikatuz, edo Trebiñori (eta Euskadiri) autodeterminazio eskubidea ukatuz.

DENOK ez dugu barneratu modernitatearen ezaugarri nagusienetako bat aniztasuna dela: janzkeratan, ideiatan, bizimoldetan...; iraganean gaude iltzatuta. Eta pertsona ezberdinak elkarren ondoan bizi arren, besteen ezberdintasunak arrotz ikusten ditugu. Demokraziaren funtsa den aniztasunari uko egiten diogu.

Kultura demokratikoaren gabezi hori zuzentzeko, geure burua demokratizatzen dugun guztiok ahalegin sendoa egin behar dugu. Lehendabizi, eguneroko bizitzan, guk geuk besteek izan nahi dutenaren eskubidea onartuz; gu ez bezalakoak izateko eskubidea barne. Beste alde batetik, politikagintzan, ideia ezberdinen eskubidea eta zilegitasuna

aldarrikatuz -gureekin bat ez datozenenak ere-.

Ahalegin horietan dihardu aspaldian, hain zuzen, Uda Trebiño elkarteak, "poliki-poliki, lan eta borroka artean" eskubideak bide demokratikoetatik etengabe exijituz, demokrazia landuz. Hori da Trebiñoko auziaren alde argitsuak, neurri batean Euskal Herriarentzat eredu izan daitekeena. Ez dezagun ahaztu, Joxe Azurmendik aurrerago botatzen duena: "Demokrazia eror daiteke puntu batera, non berari eusten dion kultura -axaleko formak utzita- funtsean faxismoari eusten zion kultura bera den". Erne ibil gaitezen! ●

ALBERTO ELOSEGI

Iñaki Martínez de Luna
EHUko soziologia irakaslea

"Denok ez dugu barneratu modernitatearen ezaugarri nagusienetako bat aniztasuna dela, iraganean gaude iltzatuta eta pertsona ezberdinak elkarren ondoan bizi arren, besteen ezberdintasunak arrotz ikusten ditugu"

Aurtengo ikasturte politiko eta judiziala abiatu ostean biziriko gertaerak idatzi genituen gure galdegaian, Garbiñe Biurrun epailearengana joateko. Hona segidan, Demokraziarako Epaileak taldeko kide honekin landu ditugun hainbat auzi eta gaien berri.

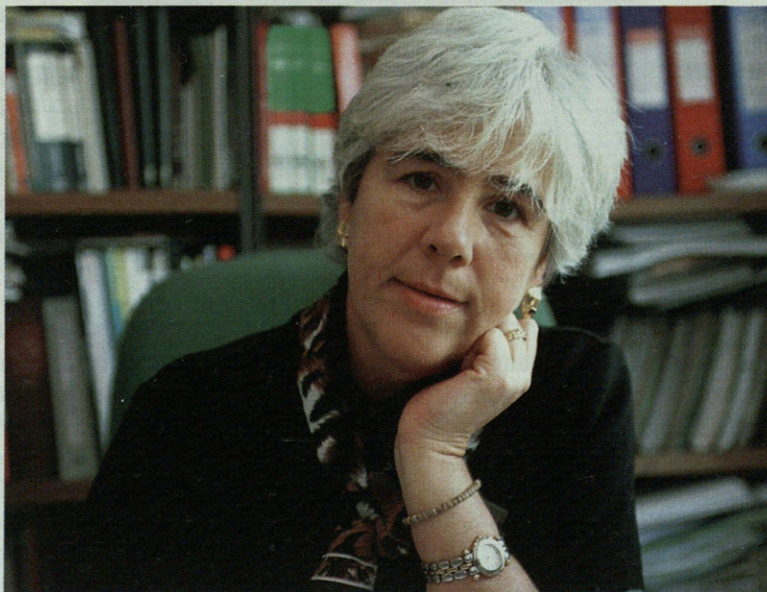
“KODE PENALAREN ERREFORMA KONSTITUZIOAREN AURKA DOA”

Hondarribiko azken Alardearen auzian EAEko Justizia Auzitegi Gorenak Jaizkibel konpainiari arrazoia eman zion arren, Eusko Jaurlaritzako barne sailak ez zuen bermatu erabakia. Zer adierazten du horrek?

Hasteko, argitu nahi dut nik Alardean parte hartu izan dudala hiritar gisa. Aurtengoan ez, kanpoan nintzelako, baina iaz Hondarribian desfilatzen saiatu nintzen Jaizkibel konpainiako beste kideekin batera eta Ertzaintzak ez zigun Alardean sartzen utzi. Bere egunean, Ertzaintza ez zela emakumeen eskubideak bermatzen ari esan nuen, edo ez behintzat beste eskubideak bermatzen dituen bezala. Aurten, berriz ere, Ertzaintzak Jaizkibel konpainiaren parte hartzea bermatu behar zuen eta ez zuen egin. Alegia, ez zituen bitarteko guztiak jarri hala izan zedin.

Emakumeon eskubideak ez daude bermatuta, eta tresnak badaude horretarako. Honek borondate politiko gutxi dagoela, eta beharbada, politikoentzat Alardearen auzia

kalkulu politikoetan ez dela errentagarria adierazten du. Areago, antza, kasu zenbaitetan alderdi politiko batzuen interesen kontra doa neurria. Hauen balorazioa politikoa da eta hauteskundearen errentagarritasunari begira egina. Finean, justiziak emandako epai bat ez da bete. Areago, Barne Sailak berak emandako agindua Ertzaintzak berak ez du bete.

DANI BLANCO

■ “Epaileok ez dugu eztabaida politikoan parte hartu behar”.

■ Urriaren 28an Donostian izan zen desobedientziaren aldeko manifestaziora etortzeagatik, Auzitegi Goreneko Gobernu Aretoak Jaurlaritzako Giza-Eskubideen Batzordeko Martinez Leunda zuzendariaren partehartzea

□ “Gehiengo sozialak ez du zilegiak ez diren erabakiak hartzeko eskubiderik, ezin du zilegia ez dena zilegi bihurtu”

zentsuratu zuen. Demokraziarako Epaileak taldearen jarrera zehaztuko al zeniguke?

Guk erabakia baloratu genuen eta kontra egin genion. Alde batetik, Gobernu Aretoak holako erabakia ezin duela hartu esan dugu, epaileok lanean ari garenean debekatua dugulako. Gobernu Aretoak ezin die bere funtzioetatik beste

boterei ez zorianak ez gaitzespenik luzatu. Desobedientzia zibila salatzen ezin dira halako argudioak erabili, funtsean, indarkeria erabiltzen dutenek ez baitute inolako aitzakiarik behar. Beraz, desobedientzia zibilarekin edo gabe, berdin jardun beharra dago. Deskalkifikatu zena, ordea, Eusko Jaurlaritzara osoa izan zen, eta aldi berean Aretoak eztabaida politikoan parte hartu zuen, gauza erabat desagokoa gure ustez. Epaileok ez dugu eztabaida politikoan parte hartu behar.

Gobernu Batzordea Euskadiko epaile guztien gobernu Aretoa da. Guk, gainera, desobedientzia zibilak bere alde onak dituela adierazi genuen.

■ Instituzioetako kargu batek parte hartzea kontraesankorra ere bada, ezta?

Bai, hori kontraesan bat iruditzen zait. Ezin da instituzio bat gobernatu eta desobedientzia zibilaren alde egon. Hiritar gisa egon zaitezke baina ez

kargu politiko bezala. Esaterako, epaileok holako manifestazio batean egotea kontraesan bat litzateke. Azken funtsean, gu botere bat gara eta gure lana erabakiak hartzea eta berauek inposatzea ere bada. Bateon bati inposatu egiten zaio gure erabakia. Beraz, nola azaldu jendearen gure boteretik desobedientzia zibila bultzatzea dezakegunik. Adibidez, nola ager dezake

□ “Kode penalaren erreforma honek konstituzionaltasuna zalantzan jartzen du berdintasunaren aurka joan daitekeelako”

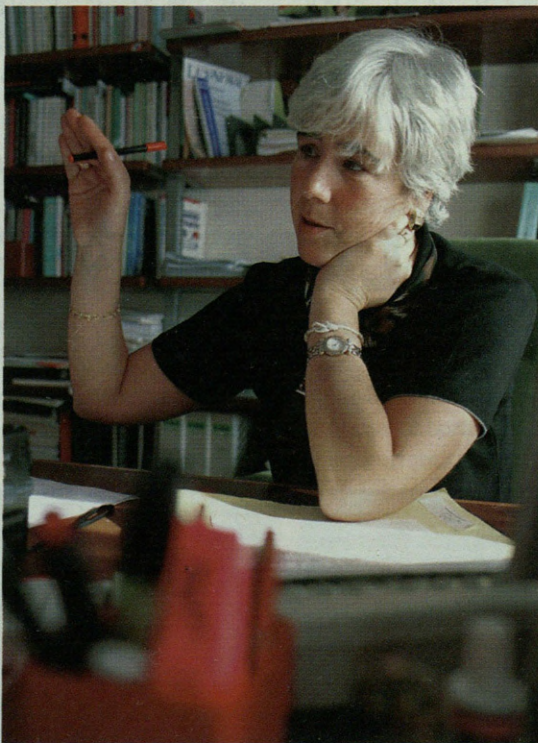
hori Eusko Jaurlaritzak? Nola bera-
ren aurka izan daitekeen desobe-
dientzia zibilaren bidezko ekimen
bat? Haatik, Demokraziarako Epaile-
ak EAEko Auzitegi Nagusiko Areto-
ak egindako kritikaren aurka azaldu
da honen kritika ez zihoalako soilik
hortik, askoz zabalago zelako baizik.

■ Garai beretsuan, Maria Jose
Galindo epaileak ENAri buruzko
epaia eman zuen Iñigo Fernandez
de Martikorena hiritarraren
auzian. Fiskalak berehala aurkez-
tu zuen helegitea. Zein da zure
ikusmoldea?

Ni ez naiz arlo penalean ari, baina
arlotan ari diren espezialistek Maria
Jose Galindok emandako epaia ontzat
eman dute. Alegia, Sevillan, Caceresen
edo Lugon antzeko epaia emango zela
diote adituek. Fiskaltzak helegitea jar-
tzea normala da, bera zen salataria
eta beste kasuetan bezala mantendu
behar zuen bere jarrera. Cardenal Fis-
kal Nagusia asko inplikatu zen, hala
ere. Fiskaltzak Cardenalen bitartez
erakutsi duen jarrera publikoa zeharo
okerra iruditzen zait. ENA edo euskal
agiriari ezin zitzaioala balorerik eman
esan zuen, baina Maria Jose Galindo-
ren epaiak ez zuen hori esaten, baizik
eta ENAk identifikatzeko tresna
bezala balio dezakeela, futbol taldeko
edo herri liburutegiko beste agiri
batek balio dezakeen bezala. Jakina,
agiri hauek ez dute balio ofizialik, ez
baitira botere ahalmena duen institu-
zio batek emanak.

■ Epaile hau beldurrak eraginda
aritu zela esan zen PP eta PSOEn
inguruan?

Galindo epailea pertsona bezala
erabilia izan da, eta oro har, justizia-
tik hartzen diren erabakiak ere politi-
koki erabili nahi izaten dira. Iritzi
publikoari adierazi nahi zaio gehien-
goak baduela nolabaiteko eskubidea

■ “Desobedientzia zibila interesgarria da”.

gehiengoak nahi duen eskubidea bete
dadin. Eta horrelako eskubiderik ez dago.
Gehiengoak ez dauka horrelako eskubi-
derik, gehiengoak ez dauka zilegiak ez
diren erabakiak hartzeko eskubiderik,
gehiengo sozialak ezin du zilegia ez dena

■ “M. Jose Galindo epailea erabilia izan da”.

zilegi bihurtu. Alardearen auzian
gertatzen da hau. Gehiengoak ez du
halako Alardetik nahi, baina gehien-
goak (oinarrizko eskubideak gehien-
goaren aurka mantendu behar dira-
eta) ezin du hori egin. Zaila bada ere
gehiengoak ezin ditu gutxiengoaren
eskubideak zapaldu. Gehiengoak
ezin du zer den zilegia edo zuzena
ebatzi. Kasu honetan, gehiengoak
nahi ditu ENA erabiltzen dutenak
zigortu. Oso erraza da hori egitea. PP
eta PSOeri oso erraz egiten ahal zaie
hori. PPK legea aldatuz, esaterako.
Baina, beraiek egiten ausartzen ez
badira epaileoi egitea eskatzea ere.

■ Zer ikuspuntu duzu desobe-
dientzia zibilaz?

ETak burutzen duen terrorismo-
tik kanpo lantzen bada, etorkizuna
ikusten diot ekimen honi. Desobe-
dientzia zibila oso interesgarria da
baldin arlo militarretik at lantzen
bada, gizarte zibilak gizarte arazoei
nahiz politikoei erantzun zibil bat
emateko gaitasuna erakusten badu
berez. Zoritxarrez, hemen ohituta gaude
indarkeriaren bidez erantzuten. Mugi-
mendu nuklearra lekuko. Nuklearrik ez!
esaten zuen gizarteak. Indarkeria sartu
zen eta mugimendu hura gutxiengo baten
esku gelditu zen, ez zen inoiz gehien-
goaren ordezkari bihurtu. Kasu honetan,
berdin. Indarkeria tartean sartzen
bada, akabo. Ez dut pentsatzen ere
desobedientzia zibilaren bidez gau-
zak berehala konponduko direnik,
baina are gutxiago indarkeriaren
bitartez. Praktikoak izan behar dugu,
zentzu honetan (erabilpen politikoa
alde batera utzi behar baita) nik
indarkeriari egiten diodan gaitzespe-
naren barruan praktikotasuna azken
mailan jartzen dudalarik.

■ Orain gutxi, Aita Saintuaren
eskaera tartean, PPko Gobernuak
1443 indulto eman ditu, Gomez de

□ “Intsumisoen
indultoa aitzakia izan
da Gomez de Liaño
indultatzeko; intsu-
misoek ia-ia ez zuten
indultoaren beha-
rrik”

Liaño epailearena barne.

Demokraziarako Epaileak taldeak egindako balorazioarekin bat dator. Indultoa orokorra da eta Konstituzioak galeratzen ditu indulto orokorrak. Intsumisioen indultoa aitzakia izan da Gomez de Liaño indultatzeko. Intsumisioek ia-ia ez zuten indultoren beharrik, berehala indultatu behar baizituzten. Badirudi Gomez de Liañori zer edo zer ari zaiola ordaintzen. Epaile honi deliturik larriena leporatu zitzaion, prebrikazio delitua. Beraz, bere zigorra indultatzea bidegabekeria bat da. Are gehiago, epaiak Gomez de Liaño epaitegi batera itzultzea onartzen duela ikusita. Zigorra erabaki zuen epaiaren aurka doa indulto hau, Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiaren aurka. Aita Saintua tartean agertzea lotsagarria izan da. Gobernu akonfesional batek erantzun oso erraza zeukan. Finean, Aita Saintuaren eskaera erabili izan dute indultoa apaintzeko.

■ Bestalde, zer iritzi duzu Adin Txikikoen legerari buruz?

Indarkeriaren aurka erantzun penala behar-beharrezkoa da. Hiltzen duenari erantzukizun penala eskatu behar zaio. Nolako erantzun penala, ordea? 1995ean, bai terrorismo delituei bai beste delituei erantzuteko egin zen demokraziarako kode penala ondo egin zela pentsatzen genuen. Orain, berriz, ematen du erantzun penal ezberdina eta gorragea eman zaiola fenomeno terroristari. Haatik, eman nahi zaion erantzun berri honek bi arazo planteatzen dizkigu.

Bat: oso erantzun presazkoa da. Gobernuak arazoa politikoki errentagarria bihurtu nahi duela ematen du. Egia da, Espainiako iritzi publikoak eskatzen du erantzun penal gogorragea bat, baina iritzi publikoa ere berotu egiten da. Orain gutxi, "El Mundo" egunkariak aktualitateko ez zen heriotz zigorraren gaia eraman zuen bere editorialera. Aste bat pasa eta egunkari berak inkesta bat ekarri zuen jendeak gai horri buruz eskatzen zuena azalduz. Iritzi publikoa manipulatu eta bideratu egiten da. Gehiengo osoak duen gobernu batek iritzi publikoa erabili dezake, baina presazko eta gogoeta sakonik gabeko erabakiek porrot egiten dute. Erantzun penalek erantzun luzea behar dute. Adin txikikoak horrela tratatzeak jarraipen

JUSTIZIAREN IRASKALEA

Bi semeren ama. Tolosarra. Bertan hasi zen epaile lanetan, nahiz epaile izatea ez omen zuen bizitzako lehen xedea. Demokraziarako Epaileak taldeko kidea da eta ele-duna izana. Legez, unibertsitateko eta epaile lanak soilik burutu ditza-ke batera. Epaile ari da Bilbon eta Donostiako Ibaetako Zuzenbide Fakultatean lan eta gizarte segurantzak erakusten ditu. Historia gai interesgarria erakutsi arren, motelak ikusten ditu egungo ikasleak.

iraunkor bat eskatzen du, ez da gaurko edo biharko hartzen den erabaki bat. Erabaki horrek iraunkorra behar du izan, luzerako logika bat eskatzen du.

Bi: edukinaren aldetik gaizki eginda dago. Adin Txikikoen Legea oraindik egin ez den lege bat da. Aurreko legearen

bidez Adin Txikikoen arazo larriari erantzun eta tratatu sakon bat eman nahi zitzaion. Berean, bozkatzeko gai ez direnak zergatik ez ditugun penalki helduak bezala tratatu behar adierazten zen. Orain, bat-batean, terrorismoari lotutako delituak (nahiz adin txikikoen delituak izan) beste era batean tratatu nahi dituzte. Horrek porrot egingo du. Kode penalaren erreforma honek konstituzionaltasuna zalantzan jar-tzen du berdintasunaren aurka joan daiteke-elako. Ez dut uste ezer onik ekarriko duenik. Nahiz eta delituak burutzen dituzten, esperientziaz badakigu euskal gazteen aurkako errepresio penala areagotzeak ez duela ezer onik ekarriko. Erreakzioak gogorrageak izango dira eta jendeak ez du ulertuko edukinontzi bat erretzeak zigortuago izan behar duela Bilbon Sevillan baino. Harritzekoa dena PSOE barruan egotea da, lehen indarrean zegoen kode penala eta Adin Txikikoentzako Legea defenditzen ari baikara ●

◆ MIKEL ASURMENDI

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@euskalnet.net • www.eskura.com

Esku arteko datu guztien arabera, badirudi Euskal Herriko ekonomiak hazkundera zertxobait mantsotuz ekingo diola XXI. mendeari, azken urteotako ekonomi egoera onuragarriaren ondoren. Zeruan ageri diren hodei ilunek langileen aurkako neurriak eragin ditzakete.

MALDAN GORA HASIKO DU EKONOMIAK MENDE BERRIA

ALBERTO ELOSEGI

■ Eraikuntzaren, ekipo ondasunen eta paper industriaren alorrek gora egingo dute, aurreikuspenen arabera.

Euskal Herrian eta mundu osoan XXI. mendeari hasiera ematekotan gaude, ekonomi bolada oparo luzea igaro ondoren. Urtez urte mozkinen marka guztiak hautsiz ibili diren finantza erakundeentzat eta enpresentzat oparoa izan da azken urteotako bolada. Abenduaren 17ko aldizkarian eskaini genituen finantza erakundeentzat, 2000. urtean eskuratutako bilioi bat pezetatik gorako mozkin-

kin (40.000 milioi libera), eta oso datu onuragarriak adierazten genituen enpresentzat ere orokorrean.

Mende berriak, 2001. urtean hasiko denak, ordea, ez dirudi aurreko urteak bezain oparoa izan behar duenik, ez behintzat amaitzeaz dugun 2000. urtea bezain oparoa. Nazioarteko nahiz nazio mailako ekonomi adierazle guztien arabera, hazkunde ekonomikoa mantsotzeaz gainera, puntu bat edo bi gutxiagokoa ere

izan daiteke. Hori egoera orokorra izango da, ez Euskal Herrian soilik, baizik eta Espainian, Frantzian eta Europa osoan, eta are mundu osoan ere. Estatu Batu indartsuetan ere berdin izango dela dirudi. Testuinguru honetan langileriak erne ibili beharko du gobernuak eta botere ekonomikoek lan arloan egin nahi izango dituzten berrikuntzei aurre egiteko. Berrikuntza horiek, nola ez, lanetik kanporatzeak merkatzea eta mugikortasun

geografiko nahiz funtzionala erraztea izango dute xede.

EUSKAL HERRIA BIDE BERE-TIK. Etorkizunerako ekonomi aurreikuspenak aztertzeke garaian, berriro ere geure datu zehatzik ez izatearen hutsunearekin egiten dugu topo, eta lurralde bakoitzaren datuak bereizita erabili beharrean gara, eta horrela ez da beti ondo islatzen benetako egoera. Eta EAE eta Nafarroako estatistikak bereizita baldin baditugu, zer esanik ez Iparraldeari dagokion datu urriak.

Erreserba Federalesko (Estatu Batuetako banku zentrala) lehendakariak, Alan Greenspan-ek, puntu bat edo biren murrizpena iragarri dio munduko ekonomiaren hazkundeari. Ameriketako ekonomian %5,5etik %3ra jaitsiko zela iragartzen ausartu zen. Eta Euskal Herria ere bide beretik doala esan behar. Azken balioespenen arabera, badirudi Espainiako ekonomia -eta azterketa horretan Hego Euskal Herria ere sartzen da- %3an haziko dela, zenbaitek iragartzen zuen %4 edo 4,5aren orde. Adituren batek dioenez, hazkunde hori "ez dago batere gaizki, euroaren barruan egon ez bagina, aspaldi izango ginatekeen pezetaren balioa jaitsi beharrean eta atzerapen bidean murgildurik".

Merkataritza Ganberen Kontseilu Gorenak hankaz gora bota ditu Eusko Jaurlaritzaren aurreikuspen ofizialak eta, aurtun %2,8 haziko den EAEko ekonomia (%4,3 Eusko Jaurlaritzaren arabera) eta %3,9 haziko den Espainiako batez bestekoa, bere ustez, datorren urtean %2,5era eta %3,6ra jaitsiko dira hurrenez hurren, gero berriro ere gora egiteko 2002an %2,9ra eta %3,9ra. Txosten

horrek berak, Nafarroari dagokionez, aurtun %5eko igoera izango duela adierazten du, eta 2001 eta 2002. urteetarako %4ko hazkunde iragartzen du urte bakoitzean. Txosten horrek, oso eztabai-

□ Denak ados daude Nafarroarako %4ko hazkunde iragartzeko, baina EAE-rako oso aurreikuspen ezberdinak egiten dira iturrien arabera

datua eta kritikatu Eusko Jaurlaritzaren aldetik, zerbitzuen sektoreari leporatzen dio ekonomiaren atzerapena eta, aldiz, aurreikuspen onak egiten ditu eraikuntzaren, ekipo ondasunen eta paper industriaren esparrurako.

Datu hauek ez datoz bat EAEko enpresaburuen edo merkataritza Ganberen beste iragarpen batzuekin, zeren mantsotze bat iragarri arren, %4,4ko hazkundeak ere aurreikusten baitituzte zenbait herrialdetan. Horrela da, esaterako, Gipuzkoako Merkataritza Ganberak bere

herrialderako egin duen aurreikuspena. Aldiz, Adegik, atentatuan hildako Jose Mari Korta lehendakariaren heriotzaren eraginpean oraindik, ekonomi egoerak txarrera egingo duela aurreikusten du, "Euskal Herrian dagoen ETaren indarkeria giroaren eta sumindura politiko eta instituzionalaren ondorioz". Nahiz eta hori izan beraien adierazpen nagusia, patronal gipuzkoarrak ondo daki ekonomi egoerak txarrera egiteko badirela beste arrazoi sakonago batzuk. Eta arrazoi horiek, patronalak berak ere aipatzen dituelarik, ondokoak dira: lan eta finantza arloko kostuen igoera, petrolioaren prezioaren igoera eta barneko eskaeraren mantsotzea. Adegik urtero egiten duen urteko koiunturaren txostenean ageri denez, 2001. urteari begira, 2000. urtean baino aurreikuspen okerragoak sumatzen dira, zeren galdetu zaien enpresaburuen arteko %38k ekonomi egoera txarragoa espero du, eta %13k soilik uste du hobe izango dela.

Iparraldeari dagokionez, Frantziako Estatuaren barruan kokatu beste itenbiderik ez dugu estatistikak aztertzeke. Aurtengo urtea %3,4ko hazkundearekin itxiko dutela uste dute Frantziako agintariek, eta 2001. urterako, Europa osoan bezalaxe, nolabaiteko mantsotzea aurrei-

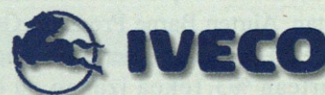
FMI-REN AURREIKUSPENAK ESPAINIAKO ESTATURAKO

	2000	2001	2001*
Barne Produktu Gordina	4,1	3,2	3,6
Barne eskaria	4,5	3,4	3,9
Kontsumoa	4,1	3,2	3,4
Inbertsioa	6,9	6,0	6,9
Esportazioak	9,9	11,6	8,8
Inportazioak	10,9	10,8	9,5
Langabezia	14,0	12,6	12,7
Defizit publikoa	-0,3	0,0	0,0

* 2001. urteko PGEren (Estatuko Aurrekontu Orokorra) datu aurreikuspena Iturria: Ekonomia Ministerioa / FMI

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

■ Estatistikaren institutu nazional baten alde

Behin baino gehiagotan aipatu izan dugu orri hauetan. Euskal Herriak, besteak beste, Estatistikaren Institutu Nazional baten premia larria du, azterketa estatistikoak oinarri arrazional eta nazional batetik egin ditzan. Sei euskal herrialdeak (Hegoaldeko laurak eta Iparraldeko biak) bilduko dituen Estatistikaren Institutu Nazionala, noski. Horrela geure datuak izango genituzke zuzenean, eta ez beste herrialde eta estatuenekin nahasturik, horrela nahasketa horrek eragiten duen iluntasuna eta gerta litekeen manipulazioa baztertuko lirateke, eta Euskal Herriko datu zehatz zuzenak ezagutzeko ezintasun hau gainditzeko genuke.

Ekonomiaren ikuspegitik, hilabetero, sekulako datu zaparrada jasan

behar izaten dugu Espainiako Gobernuaren edo Frantziako Gobernuaren eskutik, langabeziak, inflazioak, ekonomi aurreikuspenak eta abar, Euskal Herriko datuak Espainiakoekin edo Frantziakoekin nahasturik. Eta beste batzutan, berriz, EAEkoak edo Nafarroakoak entzuten ditugu bata bestengandik bereizita, bertako gobernuek, merkataritza ganberak edo patronalek eskainita. Gaurkoz ez dago Euskal Herriko egoera orokor bateratuari buruzko datu estatistikorik eskaintzen duen erakunde bakar bat ere. Euskal Herria estatu independente izaten ez den bitartean, ez legoke gaizki, esate baterako, Udalbiltzak sei euskal herrialdeak bere osotasunean bilduko dituen honelako aldirikako azterketak egiteko konpromiso tinkoa hartzea ●

era iragartzen dio Espainiako ekonomia-ri, eta, dagoeneko, jakinarazi dio Espainiako Gobernuari epe ertainera zer-nola-ko arriskuak dituen. Hala, inflazioa kontrolatzeko eta lehiakortasun galera saihesteko egituren berrikuntzan sakontzeko aholkua eman dio. Lan arloko berrikuntzetan sakontzeko ere eskatzen dio, horretarako, kanporatzeak merkatuz eta mugikortasun geografikoa eta funtzionala erraztuz.

Europako Banku Zentralak (EBZ) ere, batez besteko %3ko hazkundera aurreikusten du euroaren esparruan, Euroaren baliogaleragatik eta petrolioaren egiten ari den prezioaren arrapalada gerezinagatik. Honek ere, benetako diru sarrerek jasandako murrizketaren ondorioz, soldatak igotzera jotzearen arriskuak oharrarazten du. EBZk dioenez petrolioaren prezioen igoera kontuan izanik, soldatak igotzen hastea guztiz kaltegarria izango litzateke ekonomiaren hazkunderako eta lanpostuak sortu ahal izateko, zeren politika monetarioa eran-

kusiz, %3 inguruko hazkundera iragartzen dute.

SOLDATA KONTROLA ETA KANPORATZE MERKEAGOA. Ekonomi Lankidetzak eta Garapenerako Erakundea (OCDE) eta Nazioarteko Diru Fondoak (FMI) bezalako nazioarteko erakundeak eta Espainiako Gobernu nahiz Espainiako Bankua hasiak dira datorren urterako aurreikuspen ez hain on horiek baliatzen soldata igoerak neurtu behar diren eta lanetik kanporatzea merkatzearen edo mugikortasun geografiko eta funtzionala erraztearen aldeko mezua zabaltzeko. Inolaz ere ez da entzuten bankari edo enpresa handiei zuzendutako mezurik beren mozkinak eta dibidenduak apaldu ditzaten, edo enplegua sortzeko eta beren langileen bizimodua eta lan baldintzak hobetzeko erabil ditzaten.

Horrela OCDEren iritziz, hazkundera goia joa du bere esparruko herrialde gehienetan. Aurten Barne Produktu Gordinak (BPG) %3,5eko igoera izan badu, 2001. urtean %3,1ekoa izango du eta 2002koak %2,8koa. Espainiako Estatuan, berriz, aurtengo %4,1etik, %3,5era eta %3,1era igaroko da ondorengo bi urteotan. OCDEk dioenez Espainiako ekonomia "berotzeko" arriskua du, eta, beraien ustez, epe laburrean soldaten

■ Hazkunde apalagoaren aurrean, soldatak kontrolatzea proposatzen dute.

igoera da arrisku nagusia, prezioen kontrolik eza kontuan izanik (%3,4ko igoera aurreikusiz 2000. urterako, %3,2koa 2001erako eta %2,9koa 2002rako). OCDEren iritziz prezioen eta soldaten arteko gorpil zoro batean harrapaturik gerta gaitezke inflazioa are eta gehiago bultzatuz eta, epe ertainean, produkzio eta lanpostu galera eraginez.

Nazioarteko Diru Fondoak OCDEk aurreikusitakoaren antzeko BPGaren igo-

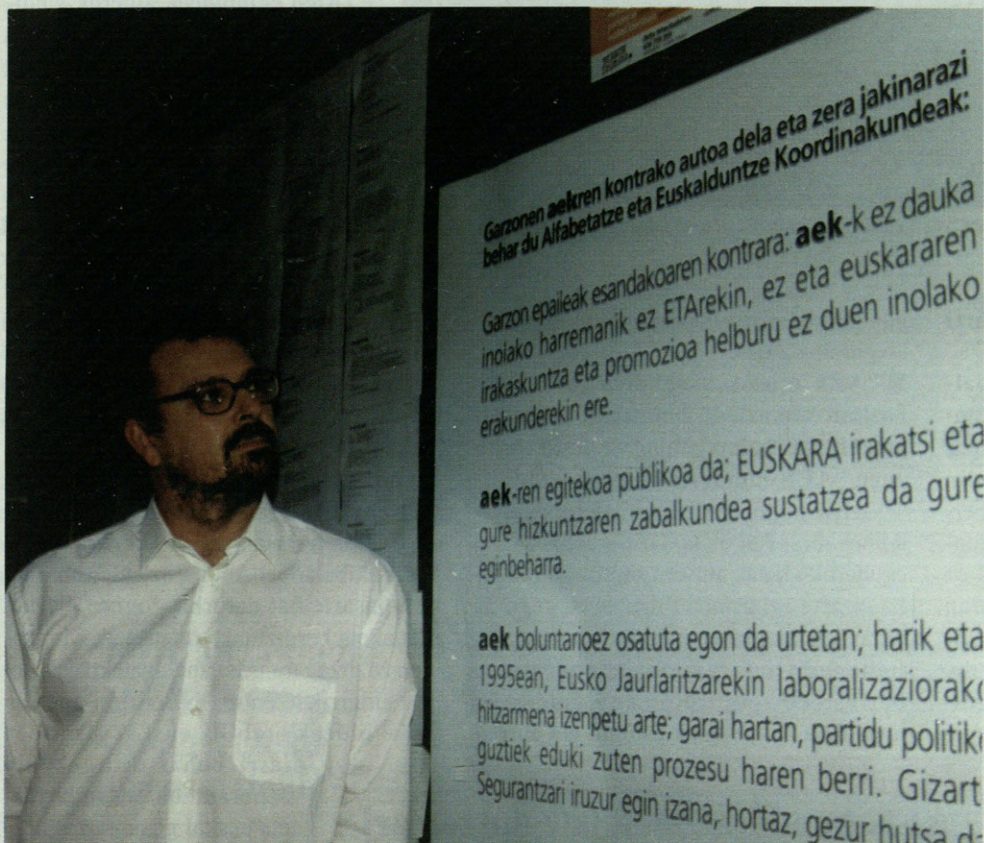
tzun beharrean gertatuko bailitzateke prezioek jasan beharko luketen gorako presioari erantzuteko.

Azkenik Europako Batasunak, bere aldetik, mantsotze egoera iragarri dio Espainiako ekonomia-ri 2001. urterako, batez ere inbertsioei dagokienez, eta BPGaren igoera %3,4koa izango dela aurreikusten du, 2000. urteko %4koaren ondoan ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Baltasar Garzon epaileak AEK auzian inplikaturako hainbat kidek hil honen hasieran deklaratu zuten. Beraien aurkako neurririk ez dute hartu, baina Erramun Osak, Bizkaiko AEK-ko arduradunak dioenez, salaketak ez ditu indarge utzi.

“KEZKATUTA GAUDE BAINA GURE KONPROMISOA BERRESTEKO PREST”

■ "Gertatutakoa beste herrialde batean gertatu balitz eskandalua litzateke".

Epailearen aurrean deklaratu ostean, AEK-ko kide guztiak banan-bana libre geratu zarete. Baina ETari laguntzea eta are gehiago partaide izatea egotzi zaizkizuela-eta, zerk kezkatzen zaituzte?

Une honetan goiz da auzi honetan zer gertatuko den aurreikusteko, izan ere ostiral honetan AEK-ko beste kide batzuk auzitegira joan beharrean baitaude, horren ondoren Garzon epaileak erabakiren bat hartu behar izango du, bada, gure kontrako salaketak ez baititu indarge utzi.

Hala ere, badira hemen aipatu beharreko zenbait kontu, ezen guri, deklaratzeko lehenak izan ginenoi Auzitegian bertan eman ziguten jakinarazpena eta autoaren berri, hortaz, guk jakin aurretik

hedabideetan zegoen autoa. Beraz, gure iritziz, komunikabideetan AEKren kontrako zein AEK-ko kideen kontrako neurriak hartu ahal izateko giroa sortzen ahalegindu dira lehenbizi. Gero, auto honek euskal gizartearen sortu duen ezinegona eta erantzuna ikusita ez dira, momentuz, bestelako neurririk hartzera ausartu. Auzitegian bertan zeuden kazetari batzuek adierazi zidaten euskaldunontzat oroitzapen tristeak dituen epaitegi horren historian ETako kide izatea leporatuta inolako neurririk hartu gabe irteten lehenak izan garena. Kontu honekin gertatzen ari dena beste herrialde batean gertatu izan balitz eskandalua eragingo luke. Espainiar Estatuan, aldiz, ETaren aitzakiak euskararen irakaskuntza eta euskararen aldeko lana etengabe erasotu eta kriminalizatzeko ez ezik edozein astakeria egiteko zein giza eskubideak urratzeko eskumena ere ematen du.

■ **Garzon epaileak AEKren ondasunak bahitu, eta administrazioaile judizial bat ipini zion duela hilabete AEKri. Zein dira horren ondorioak zuen eguneroko jardueran?**

Autoak plazaratzen dituen akusazioak inolaz ere onartu gabe, autoaren zati honen inguruan helegitea aurkeztu da;

Euskara sailaren babeslea:

Donostiako Udala

izan ere, gure iritiz erabaki hau legez kanpoko neurria da. Era berean, 1998az geroztik AEKren diru erabilera guztiak epaileak berak onartu ditu alde aurretik, baita epailearen ustez horren susmagarriak diren txosna, zozketa eta material salmentak ere. Beraz, administratzaile judizialaren eginkizunak zein diren argitu gabe daudenez, pauso horren bidez AEKren jarduna oztopatu ez ezik AEK politikopoliki erabat ito ere egin nahi dutela ematen du. Beraz, ETA aitzakia da AEK ito eta desagertzeko zorian uzteko.

■ **Mintegia burutu berria duzue, teknologia berrien arloan apustu batzuk abian jartzen ari zarete, Korrika hasi aurreko azken txanpan sartuta dago. Zein da une honetan AEK barruan bizi den giroa erdiz erdi horrelako auzi batean sartu zaituztenean?**

Gure eginkizuna euskararen zabal-kundea eta pertsona helduen euskalduntze-alfabetatzea sustatzea da. Espainiar Gobernuak PP Jaurlaritzaz jabe dadin zehaztu duen estrategia orokorrean aber-tzaletasuna kriminalizatu, euskal hezkuntza sistema alboratu, euskara harira ez datozen kontuekin nahastu, Estatuan ikuspegi bakarra ezartzeko urratsak eginen dihardu. Jaurlaritzaz jabetu nahi du, gatazka politikoa ez onartzeaz gain, Euskal Herritarren borondatearen onarpenean eta euskal izaeraren indarberritzean oinarrituko den bake prozesu baten beldur delako. Ingurumari horretan, Jaurlaritza erabili nahian dabil, Euskal Herria herri gisa ukatzen duen estrategia etengabe elikatze asmoz. Nire iritiz ahalegin hau alferrikakoa da, eta sufrimendua areagotzea besterik ez du ekarriko. Bizi dugun gatazka giroa zein indarkeria adierazpen oro gainditu nahi badira, luze gabe elkarrizketa bideei oratu behar izango zaie. Gizarte-eragile guztiok egoera gainditzeko egin dezakegun ekarpenaren inguruan gogoeta egin behar dugula iruditzen zait.

Ikusmira horretatik, AEK-ko kideek kezkaturik ikusten dugu egungo egoera; hala ere, historian herri honi erakutsi dio-

■ "Guk jakin aurretik hedabideetan zegoen autoa".

gun konpromisoa berresteko eta indartzeko garaia da hau.

■ **"AEK erasotzen ari dira" esan dute euskaltzale askok, baina autoa irakurritza batek baino gehiagok pentsatuko zuten "AEK hondoratu egingo dute!"**

AEK hondora dadin ahaleginak eginen ari dira. Bai, hala da. Beraz, AEKren eguneroko lanak aurrera segitzeko moduko gizarte egitasmoa finkatzea izango da eman dezakegun erantzunik ederrena. Lehenago adierazi dut konpromisoa berresteko zein irudimena askatzeko unea dela hau; nagia astindu eta aurrei-

□ **"AEK hondoratzen ahalegintzen ari dira, baina gizarte ekimena berrindartzeko moduko ekimena abian jar dezakegu"**

ritziak albo batera utzi behar ditugu. Nola erasoaldi honetatik hala helduen euskalduntze alfabetatzearen bilakaeratik ikaskizuna atera behar dugula iruditzen zait. Bada, nire ustez prozesua abian jar dezakegu gizarte ekimena berrantolatze, berrindartzeko eta, zergatik ez, egitasmo berritzaile baten ingurumarian gorpuzteko. Hor dugu, nire iritiz, euskalduntze-alfabetatzean gizarte ikusmira daukagunok saihestu ezin dugun erantzukizun eta eginbehar historikoa.

AEK hondoratzen ahalegintzen ari

dira, baina egoera honetatik gizarte ekimena berrindartzeko moduko ekimena abian jar dezakegula iruditzen zait.

■ **AEKren eta euskararen kontrako eraso gelditzeko alderdi politikoei konpromiso zehatzak hartu behar dituztela esan zuen Garzonengana deklaratzera joan aurretik. Horretan urratsik eman dela ikusi ahal duzu?**

Egun Euskal Herrian dauden indarkeria adierazpenen artean ETArekin ekinbideak alderdi, sindikatu eta gizarte eragileen arteko komunikazioa ez ezik egitasmoak konpartitzeko prozesuak ere neutralizatu eta likistu dituela antzematen da. Estatuak inoiz baino kermen, bitarteko eta batasun itxura handiagoz erasoaldi planifikatua abian jarri duenean, inoiz baino beharrezkoagoa da Euskal Herria

herri gisa onartu eta garatzeko egitasmoak adostea eta konpartitzea. Horretarako giro egokia behar da, eta horren alde dauden euren esku dagoen guztia jarri behar dute benetan; izan ere, Estatuak ez du prozesu hori ahalbidetuko, ez eta erabiltzen duen indarkeria albo batera utziko ere. Garai honetan, Susak argitara emandako Zabalaren "Agur Euzkadi" liburua-ren pasarte bat datorkit gogora, bertan Lauaxeta berpiztuak, ametsetan, Monzonen Maltzagara iritsi ahal izateko estrategia aldarrikatzen du. Nire iritzi apalean bake bideak erabiliz euskal gizartearen jarri behar ditugu gure esperantzak eta indarrak, eta euskal gizartearen alde-kotasuna etengabe bilatu eta elikatu.

■ **Egoera aldatzeko, euskararen inguruan unean uneko gehiengo politikoen gaintetik legokeen politika bat adostu behar dela esan duzu. Zertan mamituko litzateke hori?**

Herritarren hizkuntza eskubideak ezin egon daitezke unean uneko alderdi politikoen indar korrelazioen pentzutuan. Nire iritiz Nafarroan PPren fotokopia den UPNren jokabideak -PSNren laguntza lotsagarria tarteko- euskara ahanzturaren zokora baztertu, eta herritarren hizkuntza eskubideak hankapean hartu ditu, Iparraldean, Frantziar Estatuak Eurokar-

ALBERTO ELOSEGI

taren zenbait pasarte ez sinatzeak eta euskarari ofizialtasunik ez aitortzeak herritarren giza eskubideak urratzen ditu. Jaurilaritzari dagokionez, PP-PSE-UA Jaurilaritzaren jabe balira, etengabe erakusten ari dira zer nolako hizkuntza politika baztertzaila eta ukatzailea garatuko luketen, Eusko Legebiltzarrean uneoro aurkeztzen ari diren ekimenen bidez. Demokrazian bizi gara nonbait, baina egungo hezurdura juridiko politikoa euskal herritarren ahotsa, Europako hizkuntzarik zaharrena, isilarazi nahian dabil. Beraz, herritarren hizkuntza eskubideak eta Euskal Herriak euskara maila guztietan normalizatzeko daukan eskubidea bermatuko duen hezurdura juridiko-politiko eraiki behar da, eta horretara iritsi ahal izateko trantsizio aldia eztabaidatu eta adostu beharrean gaude euskararen aldeko apustua egiten dugunok.

■ 1995ean Jaurilaritzarekin hitzarmena egiteko bidean, besteak beste, Mario Onaindiaren bitartekaritza erabili omen zenuten, eta Iturgaitzek berak EAJko sailburuari malgutasuna eskatzen omen zion. Zer aldatu da geroztik?

1991n Bizkaiko AEKren ardura hartu nuenetik, era askotako politikariak ezagutzea suertatu izan zait: zintzoak, ustelak, politika -norberarentzako atarmentua lortzeko erabili beharrean-

□ “ETA aitzakia da AEK ito eta desagertzeko zorian uzteko”

herri honenganako konpromisotzat hartu dutenak. Faltsuak, hitza jaten dutenak, agintean dagoenari erasotzeko edozertaz baliatu eta, gero, euren hitzari eusteko gauza izan ez direnak. Mario Onaindiarekin ez ezik, 1994an, Hezkuntza sailburu zein sailburuordeekin ere izan genituen bilerak, hauetako bat Legebiltzarreko kide da egun. Iturgaitzekin ez ezik, Leopoldo Barreda zein UAko Morazarekin ere izan ditugu guk, behin baino gehiagotan, bilerak. Tamalgaria da hitzari eusteko gauza ez den politikaria herritarrengana etortzea bozka eske. Hala ere, ziur nago historiak bakoitza bere lekuan utziko duela ●

◆ ARGIA

Arturoren kaiera

DIRU LAGUNTZA URRIEGIA

Ipar Euskal Herriak 300 milioi liberako diru laguntza jasoko du Akitaniaren eskutik. Horietatik 12,09 milioi hizkuntzari bideratuak egongo dira. Diru kopuru horretatik, 700.000 libera irratientzat izango dira, eta baliteke kopuru hori bikoiztea. Iparraldeko irratia ordea kexu dira, euren arabera diru laguntza hau ez baita nahikoa. Eta kexu dira ere Ikas euskal pedagogia elkarteko kideak, ikasmaterialera bideraturiko dirua (1,5 milioi libera) nork kudeatuko duen argi ez dagoela uste baitute.

SANZEN ERABAKIAREKIN HASERRE

Nafarroako Gobernuak Administrazioan euskararen erabilera arautuko duen dekretua onartu du. Foru dekretuak euskararen presentzia murriztu eta Europako beste edozein hizkuntzaren pare utziko du. Ondorioz, Sanzen erabakia gogor kritikatu dute IU, EH, EAJ eta EA alderdi politikoek, LAB, ELA eta EILAS sindikatuek eta elkarte ugari.

GABONETAN, OPARIAK EUSKARAZ

Gipuzkoako Foru Aldundiak euskarazko opariak sustatzeko ekimena jarri du abian, “Euskara zure unibertsoan” kanpainaren baitan. Ko, Txo eta Kux pertsonaiek hainbat saltokietan euskarazko eskaintzaren berri emango dute. Bertan aurkitu ahal izango dira, besteak beste, ARGIAren “Gure Mendea” mahai jokoa eta “Estropadak” bideo jokoa.

HAMAR URTE EUSKARA SUSTATUZ

Tolosako Galtzaundi eta Bergarako Jardun euskara taldeek eta azken honek argitaratzen duen “Berrigara” herri aldizkariak euren 10. urteurrena bete berri dute. Data hau ospatzeko ekitaldi ugari antolatu dituzte: erakusketak, kantaldiak, antzerki emanaldiak, haur jolasak eta abar.

Urrea

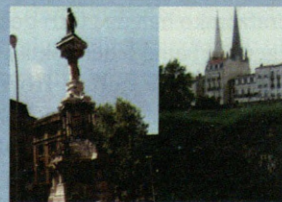

■ Tolosako Udalak duela bost urte abian jarritako “Euskara Merkataritzan” ekimenak zenbait berrikuntza eskaintzen du aurtengoan. Herriko establezimenduek, adibidez, euskara ziurtagiria jaso ahal izango dute, denda horiek euskararen alde eginiko lanaren erakusgarri izango dena.

Ikatz

■ Baiona eta Iruñearen arteko anaitzearen 40. urteurrena ospatuko da laster; hori dela eta, ekitaldi ugari antolatu dute. Euskararekin loturiko ekitaldien arrastorik ordea ez dago. Badirudi ez dutela hizkuntza amankomunik. Lodia da gero bertako politikarien azala. Nola hitz egin behar diote elkarri, ingelesez?

Txerria jatun bikaina da, denetarik eta asko gustatzen zaio, hondakin gisa botatakoa jatera ohituta dago. Beti dabil zikin, zerri galanta da. Santo Tomas egunean bere tronoan etzanda dagoen hori orde, ikustea baino jatea nahiago edonork.

HARAGIZKO BEKATUA

ALBERTO ELOSEGI

■ Txerriak bikaina hazi behar du gizakiak urdaiazpiko onak nahi baditu.

Basoetatik etxekotu dugun basurdea da txerria. Haragi ekoizle paregabea, txorizo, lukainka eta odolki fabrika galanta. Milaka gutizien iturri, erlijio askotako bekatu da, nork saihestu infernua horrela? Zopa ugari alaitu arren, ez du ospe handirik lortu. Txerri hitza tartean denean ez da gauza onik. Hala nola, txerrikeri, txerri-mutur, txerritoki, txerri-jana...

Txerriari ondo erakutsi zioten jaten, denetik dastatu behar izan du. Basoetako ezkur eta pagotxak lurreratzerako han da txerri gosetia, baina hori gertatu baino lehen tokian tokikoarekin konformatu behar. Hori dela eta, baserriko txerria etxeko zabor eta baratzeiko hondakinekin elikatzen zen. Artzainek ere beti izaten zuten txerri koskorren bat beraien bazkariak osatzeko. Gainera

txerri hauek, gazta egiterakoan askatutako ura, gatzura, ederki aprobetxatzen zuten. Gose bada garoa jateko gai da eta zumarraren hostoak ere atsegin zaizkio. Basoko sugandila eta sugee ez die muzin egiten... hala dio esaerak: "Txerri goseak ezkurra amets".

□ **Txerria milaka gutizien iturri, erlijio askotako bekatu da, nork saihestu infernua horrela?**

Zerria jatun ona izan arren oso eman-korra da. Kumaldiaren iraupena laburra da, 115 egunekoa. 7-14 kume izaten ditu eta 6-9 hilabeteren buruan helduak dira, txorizotarako prest. Euskal Herriko zerri-rik onenak Baztangoak omen dira eta betidanik hazitarako erabiliak. Ospe handikoa izan zen gaur egun desagertua den Gasteizko Txatxa. Gantzaz beteriko Gas-

teizko txerria erabat desagertu zen haragi gihartsua modan jarri zenean.

Jadanik Metal Aroan eta Neolitikoan, etxekotu zuen gizonak txerria. Orduetik hona gorabehera izugarriak izan ditu. Gutizi handiena izatetik jakirik mesprezatuena izatera igarotzen zen etengabe. Eguneroko elikagaietatik baztertzeak arrazoiak ondorengo hiru hauek izan zitezkeen: txerria animalia omniboroa izanik, hondakin eta zaramak jaten zituen eta gosea izanez gero gizona erasotzeko gai da. Osasuna dela eta, bizkarroi eta gaixotasun desberdinen eramaile da. Zenbait erlijio txerria elikaduratik gutiz baztertu du: juduek eta musulmanek adibidez debekatua dute txerria jatea, infernurako bidea erakusten baitu. Hala ere infernuko ateak behin baino gehiagotan jotzen ziren. Esate baterako Atlas mendikateko marokoarrek egunez mendietan askatzen zituzten txerriak eta gau partean etxeratu erlijio jarraitzaile sutsuen ezkutuan. Bada orde zerria baztertzeak arrazoi naturalagoa, gainontzeko etxabereak belarjaleak dira, lasto moduko bazka onduz soilik elikatu daitezke. Txerria aldiz, orojalea da eta bizitzeko beharrezkoak ditu bestelako elikagaiak. Ekialde Hurbilean klima dela eta errazagoa zaie ganadu belarjalea haztea, zerriak klima hezeta-ko basoak eta ur ugari behar baititu.

Historiari begiratzuz, grekoek, asko maite zuten txerri-rikia. Gehien estimatzen zutena txerramaren umetokia zen, baina oso gustura jaten zituzten txerri ugatz beteak. Erromatarren garaian Iruñean oparoa zen txerri merkataritza eta Italiara saltzen ziren urdaiazpikoei sustatzen zuten bertako ekonomia. Beti izan du zerriak basoarekin harreman estua. Erdia Aroan jauntxoek, bertan elikatu zitezkeen txerri kopuru maximoaren arabera

GARIKOTZ GARAIALDE

■ Txerriaren aberatsa.

neurtzen zituzten basoak. Txerria oso garrantzitsua zen garai hartan eta berau babesteko legeak zeuden. Bestalde, txerri haiek basati samarrak zirenez gizakia erasotzeagatik zigortzeko legeak ere bazeuden. Garai batean bezala gaur egun ere gorabeherak jasaten ditu txerrikiak. Gantzez elikatzea sekulako bekakua den honetan, txerri haragia ez da oso estimatua. Baina urdaiazpiko onaren aurrean hankaz gora joaten dira dietak.

TXARRIBODAK. San Martin eguna nekazarietako urte bukaera da. Ganbaran, artaburuak sabaian zintzilikatuak eta baba aletuak gordetzen dira. Negurako prestatzeko txerria hiltzea besterik ez da geratzen. Egun alaia izaten da txerriari arnasa geldiarazten zaiona. Txerria hiltzeko eguna aurrez aukeratzen da, ilberheran izan behar baitu. Garai horretan gorputzeko likidoak geldigeldirik egoten dira, bestela aparra egiten omen zaio. Aurreko egunean baraurik mantentzen dute zerria heste garbiketa erraztuz. Goizean goiz ekiten diote lanari. Emakumeak arto aleak mantalean dituela txerrikitik ateratzen du, kanpoan gizasemeak gakoa ziztatzen dio lepotik. Hor hasten da festa. Bigarren batek labana sartzen dio, emakumeak odol guztia biltzen duen bitartean. Biltzearekin batera, odola etengabe mugitu behar da besoarekin, odolbildurik egin ez dadin. Behin guztiz odol hustuta, lasto edo iratzetan erretzen dute, azaleko ileak erretzeko. Labana edo teila zahar baten bidez gorputz osoa marruskatzen da. Jarraian mahai gaineen zerria erdiz erdi ireki eta hustu egiten da. Usadioa da etxeko haurrei txerriaren barea gordinik eskaintzea jan dezaten, odolerako ona baita. Zatitu aurretik 24 orduz uzten da zintzilik. Emakumeak lanean jo eta su jarraitzen dute, odolkiak eta barrukiak prestatzen,

■ Santo Tomaseta azoka Donostian

Santo Tomas eguna, baserriar jantziak astinduz txorizoa eta taloa jateko eguna da. Garai batean ordea, beste zentzu bat zuen. Zorrak kitatzeko eguna izaten zen, baserriarrek errentan zutena nagusiari ordaintzeko ordua. Kapoi pare bat besapean hartuta, trajerik dotoreenarekin azaltzen ziren herrira. Bide batez, barazkiak, fruituak, gazta eta txistorrak saltzeko aukera paregabea.

Azoka bat aipatzekotan Donostia-koa gogoratuko dugu. Jai handia izan arren salerosketak izugarritzko garrantzia zuen. Askorentzat herrira jaisten ziren urteko egun bakarra zenez, urte guztirako tresnak erosten zituzten: baserriko lanabesak, katiuskak, mantak... Izan ere denetik aurki zitekeen azoka honetan. Besteak beste, Palentziako mantak, jostailuak, Soraluzeko eskopetak, Alacanteko turroia, abarka sokak, Arrasateko aizkorak eta igi-taiak... Txistorra saltzeko eguna zen eta txistorrerak arrantzaleen emazteak izan ohi ziren. Negu partean arrantza gutxizten zenez diru iturri ona zen hori. Kinkila saltzaile ugari biltzen zen bertan eta etxeko umeek txilibitu eta kaskabelak eskatzen zituzten garrasika.

Azoka ikusi ondoren, hamabiak

ALBERTO ELOSEGI

gizonezkoentzat ordea ez da egun eder-ragorik izaten. "Txerria hildako astea eta ezkonduetako urtea gizonak dituen onenak." Denak mahai inguruan bildu eta festa giroan Txarribodak ospatzen dira. Hurrengo egunetan txistor, txorizo eta lukainak egiten dira. Gerora etxeko gazteenek hilketan parte hartutako lagun

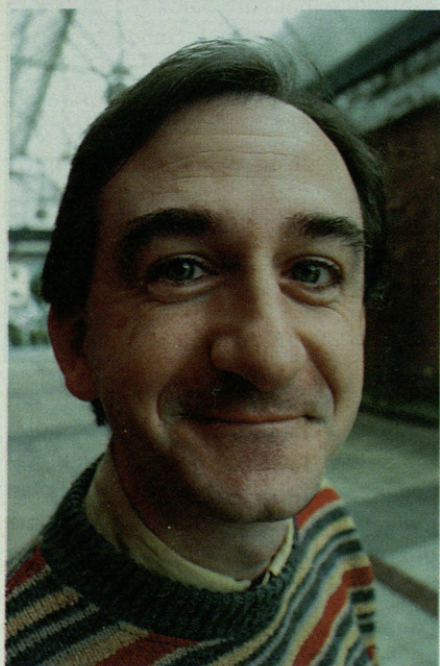

■ Donostian, 1977an, Santo Tomaseta txerri galanta ihesi.

aldera, nagusiaren etxera joan eta bertan bazkaltzen zuten. Baserriarra bere familia guztiarekin nagusiaren etxera bazkaltzera gonbidatua izaten zen, errentak ordaintzeko aitzakiarekin. Urteko bazkaririk onena zen eta 20 lagunetik gora biltzen ziren. Otordua familiako zaharrenak "Aita Gure"arekin hasten zuen. Gehienetan menua berdina zen: zopa, bisigu erreka, gisatua, gazta eta gaztainak, ardoa, sagardoa, kafea eta pattarra. Bazkarian urteko kalamidade, uzta galera eta etxeko desgraziaz hitz egiten zen batik bat. Postre garaian nagusia sartzen zen jantokira eta bertsotan abilena zenak bertsotso bat eskaintzen zion. Behin bazkaria amaituta zorrak ordaintzeko garaia iristen zen eta kapoiak ematen zitzaizkion jabeari. Gutxi gora behera 1850ean kapoi pare batek 6-7 pezeta balio zituen. Nagusiak Gabonetarako bakailao mutur bat, kafea edo libra bat txokolate ematen zion baserriararen emazteari.

Gaur egun errentak horrela ordaintzen ez diren arren Santo Tomas eguna ospatzen da. Oraindik ere txistorra jaten da eta azoka gehienetan txerri eder bat zozketatzen dute ●

◆ LIERNI ARRIETA
◆ AINHOA OIARTZABAL

Kike Amonarriz

“Nik ez ditut umorea eta soziolinguistika bereizten”

P E R F I L A

Mila aurpegiko gizona, enterratzailearen tonu funebreaz hitz egin dezake euskaraz, edota txikle aurpegiaz bere burua karikatura bihurtu (ikus bekain eta sudurraren psikomotrizitatea). Barre egitea plazerra bada, telebistako algara enlatatuek barre egitera bortxatzen gaituzten honetan, Kikek asmatu du algara prekozak baino lehenago txisteak isurtzen. Guri ere sartu digu ziria: elkarrizketa txiste bihurtu digu, hasierako tonu serioa azkenera arte eusten jakin baitu, amaieran umorea lehertzeko.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre. Argazkiak: Dani Blanco

Soziolinguista zaren aldetik, zein da Euskal Herrian euskarak bizi duen egoerari buruzko zure diagnosia?

Euskalgintza une honetan inpass batean dago. 80ko hamarkadan bildutako uztaren fruituak jasotzen ari gara, neurri handi batean. Baina klabe batzuk guztiz

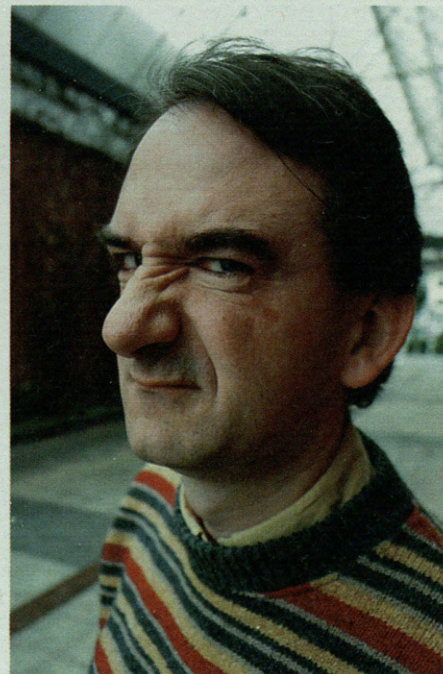
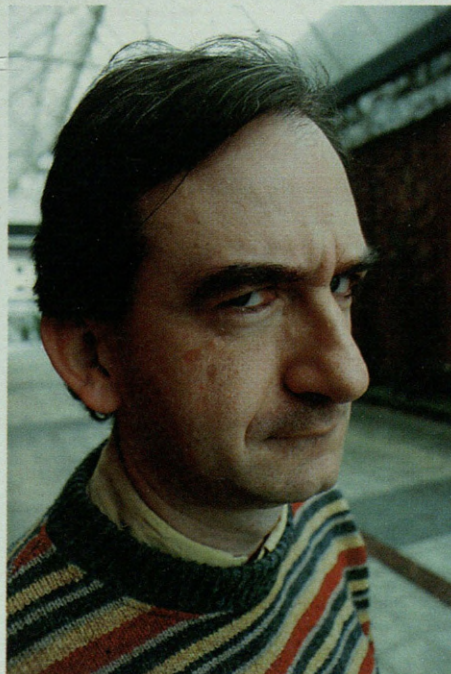
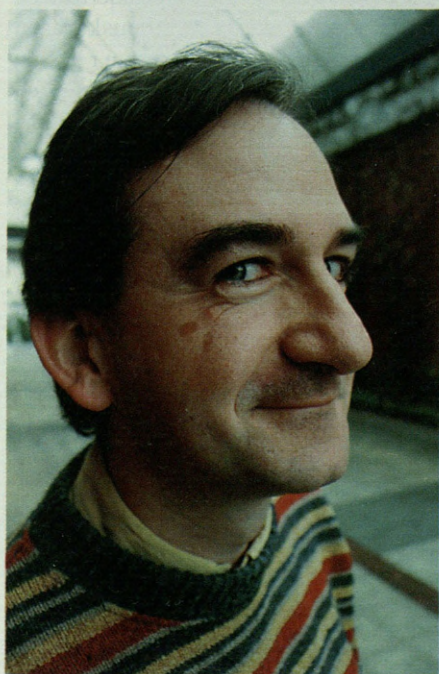
aldatu beharko ditugu, inpresioa baitaukat gure esku geneukan belaunaldi bat eskutatik joan zaigula. Gazte sektore zabal bat bildu da euskararen ingurura, baina Euskal Herri mailan gutxiengoa da. Nafarroa eta Iparraldean nahiz eta euskal ereduak matrikulazio kopuruak igo, euskararen erabilera eta kontsumoa

denok espero genituenak baino dezente baxuagoak dira. Iparraldean alarma guztiak piztuta daude. Komunitate autonomoan ere, euskararen erabilera eta euskarazko produktuen kontsumoan gora egiten ari garen herriak eta zonaldeak azken batean lehendik ere nahikoa esparru euskaldunak ziren. Baina hartzen baditugu hiriburuak eta beren inguruak, Araba ia osoa, Nafarroako zonalde ez euskaldunak edo Bizkaiko alde erdaldun guztia...

Ikusi besterik ez dago zein diren erabilera indizeak, zein diren euskarazko musika, telebista, egunkari, liburu eta aldizkarien kontsumo indizeak... Gaur egun, proportzionalki euskaraz gutxiago kontsumitzen da orain 10 urte baino.

■ **Zer klabe dira aldatu beharrekoak?**

Etxe barrura begira esango nuke, guztiz ezinbestekoa dela une honetan, indar eta alderdi euskaltzaleek (ahalik eta zentzurik zabalenean ulertuta), oinarritzko

BERE HITZETAN

▼
"Umoregileek badakigu ergelkeriak egiten, baina ez gara ergelak. Okerragoa da askori gertatzen zaiona: seriotan ari delakoan ergelkeriatan ibiltzea"

Argia, 95-12-10

▼
"Ansorenagandik ikasi dut telebista zer den, telebistan nola egin behar den lan eta zer den telebista bidezko komunikazioa. Honetan pertsonaiarik aurreratuenetakoa da, eta ni bere ikasle kaxkar bat"

Argia, 95-12-10

▼
"Hizkuntza normalizatzeko indarberritzean datza gakoa eta itxaropena euskal gizartearen jarreraren daukat jarria, beti egon baita euskararen alde. Agian falta dena da buruzagiek adorea izatea"

Argia, 95-12-10

▼
"Asko erlatibizatzen ditut gauza guztiak eta doktrinak eta dogmak ez ditut batere gustoko. Alde horretatik, umoreak bizitzaren aurreko jarrera bat eskaintzen dit: jarrera kritikoa, erlatibizatzailea eta baikorra bezain eszeptikoa"

Argia, 95-12-10

▼
"Ezinbestekoa da euskararen normalizaziorako hizkuntzari funtzio ludikoa eranstea"

Argia, 90-01-21

▼
"Umorerik gabeko pertsonak askoz intolerante, autoritario eta dogmatikoagoak izaten dira. Batek zioenez, umorerik gabeko pertsona amortiguatorerik gabeko kotxea bezalakoa da; harri txikerrenek astindu egiten dute"

Argia, 95-12-10

"Dinamika politiko-kulturalak sektore batzuk euskaragandik urruntzea ekarri du"

planteamendu amankomunetara iristea. Hori su-etinarekin eta Lizarra-Garazirekin posible izan zen, nahiz eta ez zen hizkuntza mailan behar beste aurreratu. Baina orain daukagun dinamika guztiz kaltegarria da, baita hizkuntzaren ikuspegitik ere.

Indarrak bildu eta ilusio eta ekimen berriak abiarazi beharra dago, euskararen hedapen soziala bizkortzeko.

Erakunde-etatik eraman den hizkuntza politikak bestaldè, askoz ere indartsuagoa eta eraginkorragoa beharko zukeen eta beharko du, maila guztietan. Eta ez naiz ari erakundee-tako "euskara sailez", erabakiguneez baizik.

Eta euskarazko sorkuntza eta eskaintza landu eta sustatu egin

behar dugu. Literatura, musika, ikus-entzunezko produktuak, zinema, antzerkia, gizarte-zerbitzuak, irakaskuntza, kirol zerbitzuak... eskaini behar ditugu euskaraz. Baina ez modu kuantitatibok bakarrik, eskaintza ona eta erakargarria egin behar dugu.

■ Kanpoko erasoak ere ez dira atertu.

Euskararen aurkako eraso politiko-kultural gogor baten haseran gaude. Eraso hau (euskarazko irakaskuntza, AEK, ETB, Nafarroako dekretua...) orain arte mediatiko-juridiko-politikoa izan da, baina beldur naiz gorputz soziala hartuko duela laster. Nire beldurra hori da, laster ikusiko dugula kalean gaztelaniaren eta erdaldunen eskubideen aldeko dinamika sozial bat.

Estatu espainiarra, hizkuntz normalizazio prozesua, nazionalismoarekin, inposaketarekin eta terrorismoarekin parekatzera iritsi da, aukera politikoa eta behar adinako babes soziala ikusi ditue-nean.

Baina ezin dugu ahaztu, Euskal Herriak ezagutu duen dinamika politiko-kulturalak sektore batzuk euskaragandik urruntzea ekarri duela, kasu batzuetan kontrako jarreretara iristeraino. Su-etanaren amaierak prozesu hau areagotu egin du eta une honetan euskal gizartearen eta Euskal Herriko gazteriaren sektore zabalak euskararengandik guztiz aparte kokatu dira.

Euskalgintzak ahalegi-nak eta bi egin arren, motz gelditu gara, ez dugu jakin erdaldungoa-ren multzo zabaletara iristen. Eta une honetan bizi dugun polarizazio politiko-ak, sektore ez abertzaleak erdaren ingurua trinkotzea eta alderdi ez abertzaleek euskararen aurkako jarrerak hartzeko babes soziala lor-

tzea eragin du.

■ Zer eragin dauka globalizazioak?

Orain arte euskararekin planteamen-du dikotomikoa erabiltzen zen, euskara versus erdara eta euskarari eta euskaraz egiteari gain-balio bat ematen genion. Baina gaur egun hirugarren elementu bat

KIKE, Bere itzala baino fiteago irri egiten duena !!!

"Hitz bat gramatikalki zuzena izan liteke baina komunikatiboki ez, eta umoreak bat-bateko ulermena behar du"

agertu da: ingelesa. Gaur gure seme-alabek ingelesa ia etxeko hizkuntzat daukate: eskoletan ikasten dute, musika entzuten dute, irakurtzen dute, interneten gauza asko ingelesez ikusten dute, beraz ingelesa jada ez da arrotzegia. Frantsesa askoz arrotzagoa da Hegoaldeko umeentzat, nahiz 20 kilometrotara egon. Haurrentzat ingelesa eta erdararen kontua beste parametro batzuetan kokatu da beraz: euskara da euren lehen hizkuntza (kasurik onenean), eta eskura dute... Baina, eskuragarritasun, erakargarritasun eta erabilgarritasunaren arabera erabiliko dute hizkuntza bat edo bestea.

■ Nola uztartzen dira umorea eta

soziolinguistika?

Beti esan dut soziolinguistikak eta umoreak oinarri bera dutela: jendea. Soziolinguistikak jendearen hizkuntza erabilerak-eta aztertzen ditu, eta umorearen bidez, jendea bera aztertzen duzu. Gainera egoera elebiduna berez da umore gai eta alde horretatik soziolinguistika ere bada umore gai. Hemen ditugu, esaterako, erdaraz gaizki hitz egiten duten euskaldunen egoera umoretsuak, euskaraz gaizki hitz egiten duten euskaldun berrien umorea, itzulpenak... Eta bada funtsean oinarritzko beste faktore bat: gu arrazoi soziolinguistikoengatik hasi ginen

umorea euskaraz lantzen, ez arrazoi artistikoengatik. Ez ginen hasi umorea lantzen geure burua kafetegietan txisteak kontatzen ikusten genuelako, euskararen aldeko zerbait berria eta erakargarria egin nahi genuelako baizik. Nire kasuan soziolinguistika eta umorea ezin dira elkarrengandik bereiztu.

■ Umorea egiterakoan zer garrantzia du testuinguruak?

Aurrean dagoenak baldintzatzen du umorearen emaitza. Horren adibide garbia da ironia. Ironia oso arriskutsua izan daiteke, batetik aurrean dagoenak ironia

dela ulertzen ez badu, sinestu egingo zaituelako. Eta bestetik ironia dela ulertzen badu, haserretu egin daitekeelako.

Badira txiste batzuk guztiz matxistak direnak, eta koma bat ere aldatu gabe, beste testuinguru batean guztiz feministak gerta daitezkenak: "Zer da folio zuri bat? Emakumeen eskubideen zerrenda."

Txiste horrek, gizonezkoen elkarte

- **Jaio:** Tolosan, 1961ean.
- Soziolinguista, umoregilea.
- 17 urterekin Tolosako Gau Eskolan irakasle hasi zen.
- Zeruko Argian hasi zen umore ingeleseko kolaborazioak idazten, eta Argian (1982) txisteak kaleratzen hasi zen.
- 1976an Tolosaldea Berreuskalduntzeko Elkarte sortu zen, eta bertako koordinatzaile lanetan aritu zen 4 urtez. Hegoaldeko lehen txiste afaria antolatu zituzten 1982an.
- Tolosako udaletxean Euskara Zerbitzuburu izan zen 5 urtez, eta ondoren SIADECOn jardun zuen lanean.
- **Argitalpenak:** Txiste-afarien arrakastak ekarri zuen "Arpa jotzen" liburua, eta 4 txiste kasete, "Txisteka misteka" izenekoak: Joxerra Galarragarekin batera eginak, eta laugarrena Gillermo Seguro la lagun duela. Geroztik "Txorakikeriak" izenpean bi liburu kaleratu ditu (1998-1999-2000).
- **Telebista:** ETBn Gabon Zaharretako programa batean parte hartu, eta geroztik "Hitz eta Pitz", "Funtzioa", "Hau da A.U.", "Beni ta Marini", "Balinda", "Bai zera", "Txiskola" eta "Sikofonia" programatan aritu izan da aurkezle, aktore edo gidoigile lanetan. Gaur "Barrebusa" programako zuzendaria da.

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

gastronomiko batean kontatuta, edo Martxoak 8ko manifestazioan botata, guztiz kontrako zentzua hartzen du.

■ **Gaur egunean nola dago umorea?**

Azken urteetan iraultza bat gertatu da. Antzerkian, literaturan, komikietan, telebistan, irratietan... euskarazko umorearen lanketa jada esparru guztietara zabalduta da, eta maila politoetan gainera. Hala ere baditugu oraindik hutsune batzuk: umore hizkera moderno eta propioa sortzeko beharra daukagu, erreferente sozial euskaldun gutxi daukagu, eta erregistro asko falta zaizkigu. Hizkuntzaren bilakaera bera eramango du euskarazko umoreak.

■ **Txistee euskaraz ez omen dute grazia...**

Hori ohitura eta adierazkortasun arazo bat da. Hitzek indarra hartzeko erabilpena behar dute. Erdarak, hedapen mekanismo guztiak izan ditu eta euskarak apenas. Adibidez, nik askotan egin dudana galdera da: nola esango zenukete euskaraz "el colmo del sastre"? "Colmo" hitza badator hiztegieta, baina ez du ia inork ezagutzen, eta beraz berdin zaigu hitz hori ala beste bat erabili. Guk "jostunaren demasa" aukeratu genuen. "Demasa" hitza berria da adiera horretan, baina

B E R T S O A

Doinua: Txoriak eta txoriburuak

**Umorearen soziologoa
Tolosako gizon fina
txiste aurpegi puru purua
oila espresan lagun mina
kristaletikan bihurritua
munduaren imagina
Txabalategi izango zinen
bertsolaria bazina.**

Jexux Mari Irazu

berehala ulertzen da eta adierazkorragoa iruditu zitzaigun. Egoera jakin batzutan hitz bat gramatikalki zuzena izan liteke baina komunikatiboki ez, eta umoreak bat-bateko erantzuna eta bat-bateko ulermenaren behar du.

■ **Euskaltzaindia atzetik izango duzue...**

Nik dakidala ez behintzat. Guk beti aintzat hartu izan ditugu Euskaltzaindiaren arauak noski. Baina fikzioan eta umorean, egoera bakoitzak eta pertsonaia

bakoitzak bere "erregistroa" behar du. Film batean, unibertsitate irakasle heldu batek, okupa gazte batek eta nekazari batek ezin dute erregistro bera erabili.

Gainera umorearen funtzio nagusitako bat ludikoa da, eta funtzio ludikoak esan nahi du dagoenarekin jolastea, erabili, puskatu, eta gozatzea. Adibide gordinena zera da: bestela ere ez, baina "atsegin zatzaizkit" esanda ez dela ligatzen. Edo zergatik lortu zuten halako arrakasta "Emoixtaxux muxutxuek" edo "Ai bexamela" bezalako abestiek?

Gai hau oso garrantzitsua da. Askok eztabaidatu da gaur egun gazteek darabilten euskararen kalitateaz, eta azken bolada honetan oso hausnarketa interesgarriak irakurri ahal izan ditugu gai honen inguruan: Zuazo, Lertxundi, Sarasola... Dena dela garbi izan behar dugu gauza bat; "argotak" eta gazte hizkerak inoiz ez dira gramatikalki "zuzenak" izan, eta gauden egoeran egonda, oso litekeena da, haur eta gazteak beren behar komunikatiboetarako erantzun berriak ematen hastea. Eta hori nire ustez, ezinbestekoa da, euskarak aurrera egingo badu. Joera horiek etengabe zuzentzeak ordea, haur eta gazte horiek erdararako joera hartzea ekar dezake. Beti ere, ahalik eta hizkuntza oinarriker sendoen eta zabalena eskainiz haur eta gazte horiei noski.

■ **Txisteen kontrabandorik bada?**

Hori beti egon da. Nik badut Kubako txiste kontalari baten disko bat, eta han Fernando Amezketaurrearen pasadizo bat azaltzen da Santiagoko tradizioari lotuta. Mattinen istorioak ere kontatzen ziren Parisen handik bi hilabetetara. Garraiolarietarako asko hedatu izan dituzte txisteeak, eta gaur internetak zer esanik ez; txiste bat jartzen duzu zirkulazioan euskaraz, eta handik bi hilabetetara Australian azal daiteke erdaraz.

Gainera txisteen mugimendua erabat kontrolagaitza da, askotan oso guretzat daukagun istorioak aurkitzen ditugu auskalo non, eta jatorriz gurea ote den dudana jartzen duzu.

**"Txiste batzuk
testuinguruaren
arabera guztiz
matxistak edo guztiz
feministak dira"**

B I Z I T Z A R E N P A S A R T E A

89ko martxoaren 4an ezkondu nintzen. Bi egun lehenago Andoni Egañaren zutabetxo bat azaldu zen "El Diario Vasco"-n, gerora "Aitarene batean" liburuan argitaratuko zuena. Andonik eta biok elkarrekin ikasi genuen eta hala zioen zutabe hartan: "Behin, Gasteizko pisuan lentejak prestatzea berari (des)egokitu zitzaion. Ondo ondo esplikatu genion egitekoa: lentejak, azenarioak, txorixo mutur bat eta olio pittin bat sartu 'ollaespresan'. Hogei minutu itxaron, eta pitorro gorri hori altzatzen denean itzali. Hiru orduz itxaron zuen pitorroa noiz altzako. Etxeratzean bazen kea eta erre usaina, Kike eltzeari begira bazegoen ere. Ez zuen urik jarri. Ez omen genion esan".

Ezkontza egunean eta burrengoetan ez nuen beste konturik aditu. Eta denei gauza bera esan behar. Pasadizo hura Andoniri berari gertatu zitzaiola eta "alu" harek niri erantsi zidala. Inork ez zidan sinestu. Eta oraindik ez dut ulertzen zergatik.

■ Zein da txiste- ak sortzeko for- mula?

Nik txisteak entzun, jaso, irakurri egiten ditut. Gero askotan horietatik erreferentzia bat hartu eta nondik nora puntta ateratzen saiatzen zara. Esaterako, bazegoen gurutzegramekin egindako istorio bat, eta pentsatu nuen horren inguruan zer bait sortzea: bi neska gurutzegrama bat egiten ari dira, eta bata galdetzen

dio besteari "sexu organoa, lau letra ditu, 'A'z hasten da eta 'A'z bukatzen da". Eta besteak: "horizontala ala bertikala?" eta erantzuna "horizontala", "orduan... ahoa!". Ez dakit zergatik, baina sexuari lotutako txisteak ateratzen zaizkit erra-

zen; lagun batek halaxe zion "nik buruan bi gauza besterik ez daukat: sexua eta... zein zen bestea?".

■ Txiste kontaketa bat-batekotasun puntu bat lortu al daiteke?

Normalean prestatuak dira. Beste

gintza lantzen jarraituko dut, eta esparru berri batzuk jorratzeko asmoa eta gogoia ere badut. Eta une honetan soziolinguistika alde batera utzita baldin badaukat ere, ez dut baztertu nahi. Eta aurreraxeago begira, jubilatze asmoa ere badut ●

ARGAZKI ZAHARRA

Tolosako inauterietan (1981). Lotsa da saldu zuen bakarra.

gauza bat da ateraldi bat txiste bihurtzea. Edo txiste bat ateraldi, bat-batekoa balitz bezala kontatuz gero.

■ Aurrera begira zer proiektu dituzu?

Orain "Barre busa" programan nabil buru belarri. Bolada batez kamera aurretik desagertu eta "irudiari" atsedena-ditxo bat ematea erabaki nuen. Lan honek oso gustura nabil, baina litekeena da hurrengo urtean, bestelako proiekturen batek ere aurrera egi- tea eta berriro pantailan agertzea. Txiste-

Eskualdeko informazio guztia

astero, zure eskura.

GOIENKARIA, DEBAGOIENENKO ASTEKARIA

PUBLIZITATEA JARTZEKO: 943 71 23 91

Goiena
Komunikazio Zerbitzuak

PRINTZA**HIZKUNTZA ETA LITERATURA**

Bernardo Atxagak euskara derrigortzeaz, euskara batuaz eta honen eta literaturaren arteko loturaz jardun zuen "Unesco Albistaria"n: "(...) Ingelesa ikastea ere derrigorrezkoa da. Oso gai konplexua dugu. Izan ere, estatuek ba al dute irakaskuntzan jarraibide ofizialak ezartzeko eskubiderik? Bada, orain arte, denek egin dute hori. Hezkuntza-ministerioa funtsezkoa da estatu guztietan; horretan ez dago askatasun handiegirik. Bestalde, Euskal Herrian bizi eta gure hizkuntzaz eta kulturaz ezertxo ere jakin nahi ez dutenek ez dute errespeturik merezi. (...) Nire ustez milioi erdi lagunek ezin diete min handirik egin 35 milioi espainiar gaztelaniaduni. Aitzitik, neurrigabekeria asko egiten dituzte gehiengoak direlako. Estatuko egunkariek ez dute euskarari buruzko berri positibo bakar bat ere argitaratzen. Bidegabekeria hutsa deritzot hori. (...)

Literarioki euskaraz pentsatzen dut. Ipuin eta poema guztiak euskaraz bururatzen zaizkit, horixe baita nire hizkuntza intimoa. (...) Ohitura kontua da, ez ideologia kontua. (...) Eta ondorio hau ateratu dut, gainera: hori ez dela hain garrantzitsua, ezta behin betikoa ere. Berdin izango litzaidake ezagutzen dudana beste hizkuntzaren batean idaztea. (...) Hizkuntza eta bizimodua elkarri lotuta daudela uste dut. Beraz, gaztelania ere lehen hizkuntza da niretzat. Lehen hizkuntzak bi dira nire bizimoduan eta, zorionez, ongi moldatzen naiz bietan".

HIRU URTEKO HITZARMENA

HAMAICA milioi pezetako (440.000 libera) diru laguntza emango dio Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikako Saiolburuordetzak Euskal Herriko Bertsozale Elkarteari aurtengo lanetarako. Hori da hiru urterako sinatu berri duten hitzarmenaren ondorioetako bat. Hitzarmenak irauten duen beste bi urteetan laguntza beste hainbestekoa izatera konprometitu da gainera Jaurlaritza. Eta akordioa luzatzeko aukera ere izango dela diote sinatzaileek. Sei hilabetetik behin batzorde batek hitzarmenaren jarraipena egingo du, zenbatera arte betetzen den aztertuz eta egitasmo berriak aurkeztuz.

JOXE LACALLE

ORGANOAK IKUSGAI

LOIOLAKO parrokiako organoaren erabe-

DANI BLANCO

■ Erakusketan dagoen piezatak bat.

rritzea hartu du aitzakitatzat Donostia Kulturak Loiola Kultur Etxean "Musikarako organoen erakusketa" paratzeko. José Mari Arrizabalaga organogileak asmatu zuen eta Bonneko Klais Orgelbau etxeak egina da organo hori. Erabat mekanikoa da instrumentua eta eta soinu kalitate handia du. Erakusketan, organoen osagaiak ikusgai izango dituzte bisitariek, eta baita instrumentuaren historiari buruzko informazioa ere. Bisita gidatuak egiteko aukera ere ematen du abenduaren 11tik zabalik den erakusketak.

OTEIZAREN ARTEA KURSAALEAN

OTEIZAREN lanaren inguruko erakusketak inauguratu zuen joan den astean Kursaleko erakusketa aretoa. Urteetan Oteizak eginiko obren antologia dago bertan ikusgai otsailaren 28a arte. Arantzazun hasi zuen Oteizak bere ibilbide artistikoa, eta erakusketan bertan jaso gelditu da hastapen hura. Artistaren lanak ordea ez daude bertan kronologikoki antolatuta, gaika baizik. Bi dira erakusketaren funtsak: batetik, klarionen laborategia eta bere obraren alderdi esperimental guztia; eta bestetik, ondorengo eskultura guztiak. Gainera, arkitektura

H I T Z B I T A N

- Espido Freire idazleak esanak dira hauek "Drogetenitturri" aldizkarian: "Literaturak berez ez luke sexurik izan behar. Gure gizartean gizon, emakume, heterosexual edo homosexuala izateak asko mugatzen gaituela egia da. Zoritzarrez badira oraindik gizonezkoentzat soilik erreserbatutako zirkuluak eta literaturaren zenbait arlo gizonezkoentzat dira."
- Vahan Sarkisianen hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"n: "Hemengo hizkuntzariak, Mitxelena barne, aurrenik erromanikologoak edo germanologoak izan dira euska-

IDEIEN IRAULTZA

Iraultza baten lekuko dira Iruñeko Gotorlekuko Armen aretoan bildu diren hogeita hamar obra inguru. Eskulturen inguruko ideien iraultzaren lekuko, alegia. Hor dira Miquel Navarro, Cristina Iglesias, Pepe Espaliú, Pello Irazu eta Txomin Badiolaren lan iraultzaileak, adibidez. Hauek guztiak abiatu ziren kolorearen, argiaren, proportzioaren, hutsunearen, mugimenduaren eta beste hainbat baldintzen aldaketan bila, joera tradizionalak alboratuz. Bertan daude baita ere Dora Salazar edo Juan Carlos San Románen iraultza gazteak. "Kontzeptoaren gaineko ideiak" izeneko erakusketak azken hogeitako eskulturaren garapena laburbiltzen du eta honen kontzeptuen hausnarketa du xede.

lanen bilduma txiki bat, jendeak esperimentatzeko tailerra eta artistaren pentsamoldea jasoko duen arbela ere jarri dira bertan. Bitartean, Arzuñan (Nafarroan) kokatuko den Jorge Oteiza Fundazioa eraikitzen ari dira oraindik. 2001eko urriaren 21ean irekitzeko asmoa dute, egun horretan beteko baititu Oteizak 93 urte.

BAIONAKO ANTZOKI BERRITUA

DATORREN urteko ekainaren 30ean hasi eta irailaren 15a bitartean berrituko da Baionako Udal Antzokiaren eraikina. Argiztapena, aldagelak eta oihal metalikoa berrituko dira. Antzokia 1842an inauguratu zen, eta azken berrikuntza 1985ean burutu zen.

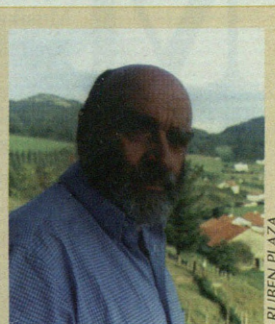
MEGADENDA BERRIA

ZABALTZENek 1998an jarri zuen martxan

www.megadenda.com gunea. Bi urtetako ibilbidearen ondoren, hainbat berrikuntza egin du orain webgunean eta, guztira, 125.000 produktu daude bertan eskuragai. Besteak beste, liburuak, CD-ROMak eta musika eskaintzen dituzte bertan.

■ Megadendak itxura berria du orain.

■ Luis De Pablo.

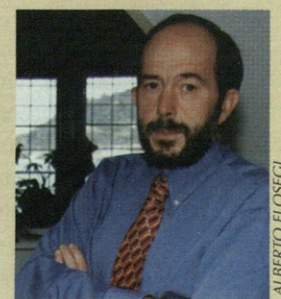
IZENAK

Luis De Pablo bilbotar konpositorea eta Agustín González Acilu altsasuarra omenduak izan dira Madril bertan egin den Musika Garaikideko II. Jaialdian. Ekitaldi hau Madrileko Konpositoreen Elkarteak antolatzen du.

Martin Ugaldek "Mohamed eta parroko gorria" izeneko liburu berria argitaratu du Elkarlaneanen eskutik.

Jean Louis Hargous konpositore eta saxo joleak "Blu Blow bat" diskoa aurkeztu zuen joan den astean. Les Mecaniciens taldeko partaide izan zen urruñar honek inprobisaturiko hainbat kanturekin osatu du lana eta Jazzle elkarrekin argitaratu du.

Josemari Vélez de Mendizabal Eusko Ikaskuntzako gerenteak "Bizi izan juat" liburu berria argitaratu du. Bertan, 1910 eta 1930 urteen bitarteko kronika burutu du.

■ Vélez de Mendizabal.

lariak baino gehiago, hizkuntza horien bidez egin direlako hizkuntzalari".

• Hona Antton Mari Aldekoa-Otaloraren iritzia Durangoko Azokari buruz "Euskonews & Media"-n: "Azoka jendetsua izateaz gain profesionalen Azoka ere izan dadila lortzea ere hor dago. Hau da, Frankfurtetik bezala hemen ere idazle eta argitaratzaileen arteko salmentak egin daitezela. Hori urtean zehar egiten dute, baina Durangon bertan zergatik ez?"

• Ibon Sarasolak honela zioen "Euskaldunon Egunkaria"-n: "Euskara batua Euskaltzaindiaren arauak dira, ez haren 'babesean' edo haren izenean argitaratutako gauzak (...)".

Irakaskuntza musikalaren berpiztea?

Musika irakaskuntzako zentro berri batzuk jarri ziren martxan 1992/93 ikasturtean, ordutik Musika Eskolak bezala ezagutu direnak, eta Kontserbatorioekin elkarbizitzen direnak. Azken hauetan eskaini ohi zen lehen musika irakaskuntza. Lehen ikasturte hartatik, Euskal Herriko musika eskolen sarean milaka ikasle integratu dira, baina, nondik eta zergatik sortzen dira zentro hauek?

Musika irakaskuntzen erreforma gertaera hauetatik dator:

1-Europako Batasuneko musika irakaskuntza eta sustapenari buruz Europako Parlamentuko 1988ko otsailaren 10eko ebazpenean finkatutako oinarriak, Europako Komunitateen Egunkari Ofiziala 3-14koa.

2-Hezkuntza Sistemako Antolamendu Orokorreko urriak 3ko 1/1990 Lege Organikoa (LOGSE), non Erregimen Bereziko Hezkuntzei buruzko II. tituluan, Irakaskuntza Artistikoen inguruko Lehenengo kapituluan, 39.5. Artikuluan zera finkatzen duen:

“Aurreko ataletan zehaztutakoa kontuan hartu gabe, eskola espezifikoetan ikasi ahal izango dira adin mugarik gabe, inoiz balio akademiko edo profesionala lortzera eramango ez duten musika edo dantza ikasketak eta hauen antolakuntza eta azpiegitura atal horietan aipatutakoetatik ezberdinak izango dira. Eskola hauek hezkuntza administrazioetatik arau bidez arautuko dira”.

AURREZ esandakoaren arabera, kontuan hartzekoak dira puntuok:

1-Irakaskuntza hauek eskaintze-ko bi modu ezberdin finkatzen dira:

-Arautua, Oinarritzko maila, Erdi maila eta Goi maila dituen.

-Ez Arautua, balio akademikoak duten tituluak eskuratzera ez dararmana, eta eskola espezifikoetan eskainiko dena (aurrerantzean, Musika Eskolak).

2-Honekin bi irakaskuntzak bereizi nahi dira: batetik, gaitasun eta zaletasunagatik musika euren lanbide bihurtu nahi duten ikasleei zuzenduriko izaera eta xede profesionaleko irakaskuntza arautua; eta bestetik, ez arautua -edo helburukoa-, adin mugarik gabe musikaren jardura bera helburu gisa hartu nahi dutenentzat: alegia, musikan jardutea aukera profesionalak kontuan hartu gabe.

Aurrez zehaztu dugunaren arabera, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerkuntza Sailak Urriaren 27ko

289/1992 Dekretua argitaratu zuen. Lege honek arautzen ditu Euskal Autonomia Erkidegoko musika irakaskuntza espezifikoren, ez arautuaren, Musika Eskolen, sorkuntza eta funtzionamendua. Eskola hauek honako adarrak izango dituzte maila guztietan:

1. Kantu korala eta bakarkakoa.
2. Musika instrumental sinfonikoa.
3. Musika instrumentala eta jatorri tradizionalako dantza.
4. Joera ezberdinak: jazz, rock, pop, musika elektronikoa...
5. Instrumentu polifonikoak.

Behin beren bidea hasita, Musika Eskolak zer gerta zitekeen zain zeuden: kontserbatorioetara ohitua zegoen gizartearen onarpena, irakasleen aldetik helburu erre-

alen ulermena, erreferentzi gisa balio zitekeen curriculumaren diseinu baten gabezia, eta abar.

Hala ere, emaitzek iragarpen baikorrenak gainditu dituzte. Ikasleak musika egiteko xede nagusiarekin doaz musika eskolara, bakoitza bere mailan eta bere gaitasunen arabera. Taldeak ugaritu dira: orkestrak, big band, metalak, abesbatzak, dantza taldeak, ganbera taldeak, bandak, eta abar. Erkidegoko 40 zentro biltzen dituen Euskal Herriko Musika Eskolen Elkarteak sortu da, guztien interesak elkartzeko. Baina, garrantzitsuenak, egun 29.000 ikasletik gora ari dira Musika Eskoletan musika ikasketak burutzen. Oraindik asko dago hobetzeko: langileen egonkortasuna, instituzioen finantziarazioa, edukien eta helburu pedagogikoen etengabeko garapen eta egokitzapena ikasleen errealitatera, baina, orokorrean bidearen lehen hamarkada hau arrakastatzat jo daiteke.

ELEBITASUNA Musika Eskoletan. Gero eta ikasle euskaldun

gehiago dago hezkuntza zentroetan. Beste garai batean agian, zaila suertatuko litzateke eskaera horri aurre egitea, baina, musika eskoletan, irakasleak gazteak dira eta gehienbat elebidunak -ezin beste modu batean izan orain gutxi martxan jarritako zentroak izanik-, eta ondorioz, eskola gehienak euskaraz nahiz gaztelaniaz eskaintzen dira. Taldekako eskolek (hizkuntza musikala, harmonia, eta abar) badute arazo bat: ikasleak ordutegiaren lehenetsunaren arabera sartzen baitira taldeetan eta zaila da guztiz euskalduna den taldea sortzea. Baina ikasle gehienek instrumentuaren irakaskuntza -derrigorrezkoa dena- nahi duten hizkuntzan jasotzen dute ●

JOSEBA OLALDE

Roberto Ugarte

Luis Aranburu Musika Eskolako zuzendaria

“Bidea hasita, Musika Eskolak zer gerta zitekeen zain zeuden, adibidez, Kontserbatorioetara ohitua zegoen gizartearen onarpena. Hala ere, emaitzek iragarpen baikorrenak gainditu dituzte. Ikasleak musika egiteko xede nagusiarekin doaz musika eskolara”

BASANDERE

ARGITALETXEA

EUSKAL HERRIA: AÑO 1000, AÑO 2000 (Historia, economía, ecología y cultura)

1000. urtean Euskal Herriak estatu
diferentzial bezala goreneko maila lortu zuen.

Gaur egun, mila urte beranduago,
berreraikuntza nazional, sozial nahiz
kulturalerako baldintza eta erronka berriak
sortzen ari zaizkigu. Bederatzi adituk, era errez
eta atseginean, iragana aztertuko dute
geroaldiarekin lotzeko. Jose Luis Orella

(historiatik) Erlantz Urtasun (hizkuntzatik),

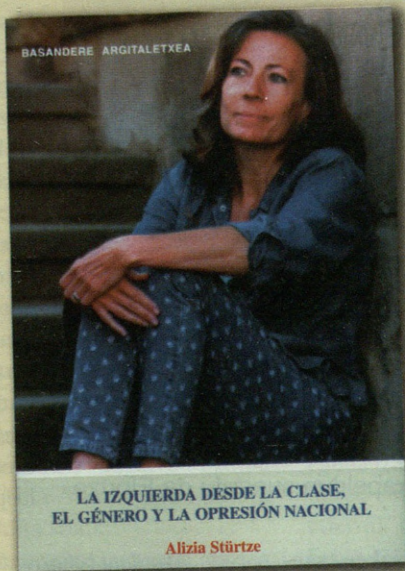
Karlo Ravelli (teoria politikotik),

Antxon Mendizabal, Nekane Jurado eta Anton Borja (ekonomiatik),

Alberto Frias (ekologiatik),

Iñaki Gil de San Vicente (kulturalatik)

eta Igor Ortega (gazte mugimendutik).

LA IZQUIERDA DESDE LA CLASE, EL GÉNERO Y LA OPRESIÓN NACIONAL

Ideologia et baloreak. Hezkuntza,
kultura eta alienazioa. Ezker abertzalea
eta erresistentzia. Imperialismoa eta nazioarteko ekonomia.

Feminismoa. Euskal Herria,
berezko baloreak eta euskara.

Zientzia eta teknologia berriak. Erlijioa eta mitoak... Alizia
Stürtzek azkeneko urteetan komunikabide desberdinetan idatzi
dituen 200 artikuluen bilketa, gaika sailkatutik, eta euskaldun
askorentzat erreferentzial bihurtu direnak, jadanik kalean eta
harpidedunentzat %20ko deskontuarekin!!

PROIEKTO ABERTZALE ETA AURRERAKOI HONETAN KOLABORATU NAHI BADUZU HARPIDETZA EGIN
(Urtean 4 liburu: 2.300 pztatan bana)

HARPIDETZA TXARTELA / TARJETA DE SUSCRIPCIÓN

Izen-abizenak / Nombre-apellidos

Helbidea / Dirección

Herria / Localidad

Posta kodea / Código postal

Tel.

Bankua edo Aurrezki Kutxa / Banco o Caja de Ahorros

Sukurtsala / Sucursal

Kontuaren zenbakia (20 digitu) / Número de cuenta (20 dígitos)

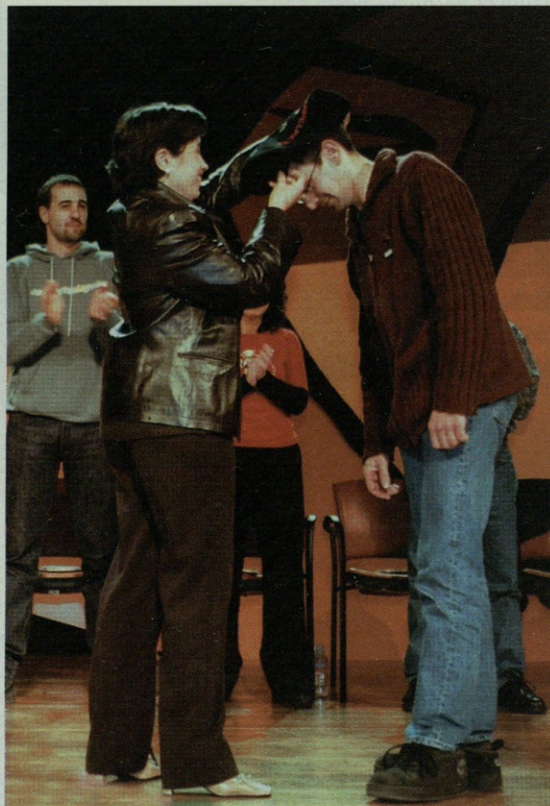
Data / Fecha

Sinadura / Firma

BIZKAIKO BERTSOLARI TXAPELKETA

Bizkaiko bertsolarien txapelak aurreko buru berean dirau, Igor Elortzarenean, hain zuzen. Gainontzean, berrikuntza garrantzitsuak izan dira txapelketan. Finalean barne. Unai Iturriagak agurrean laburtu bezala: "Bertsoa sendo, herria pozik, ta onenak irabazi dau".

LEPO BERETIK TXAPELA, BIDE BERRITIK TXAPELKETA

■ Bigarren aldiz txapeldun suertatu da Elortza.

hasi zuen, baina gaiari bederatzi puntukotan erantzun gura eta handi xamar gelditu zitzaion neurria. Hala eta guztiz 800 puntu eta erdi izan zituen, Igor Elortza-ren 817en aldean.

Durangarra hasieratik nabarmendu zen, txapelak zegoen lekuan jarrai zezan. Astiro-astiro hobetuz joan zen, akatsik gabe, bertsoaren amaieretan ez eze ordura arteko puntuak ere bikain betez, eta kartzelako lanean ordura arteko biribildu egin zuen. Hona txapela jantzita botatako bertsoa, azkena Jon Lopategiri eskainita:

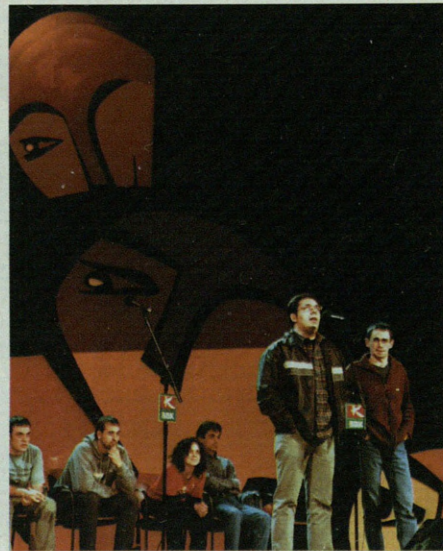
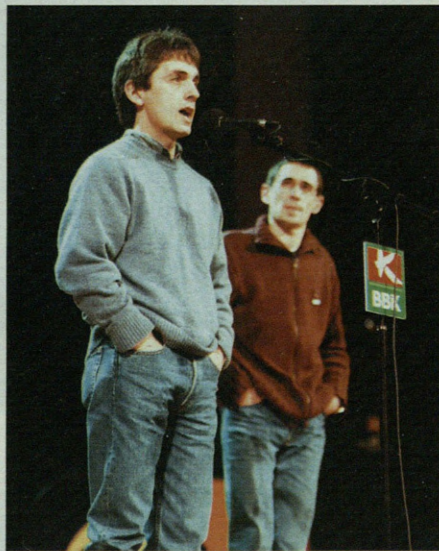
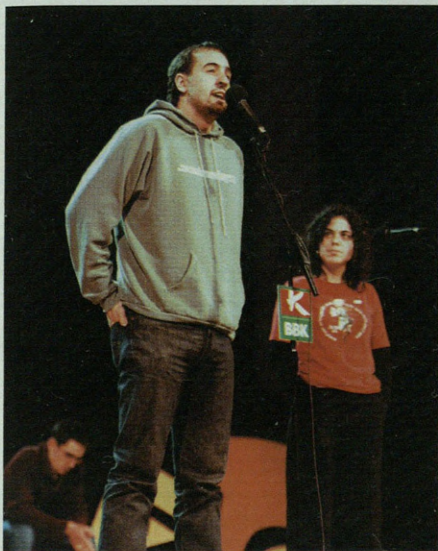
*Akordatu beharra/daukat hamaikagaz
Preso ta iheslariez/ herriaz, euskaraz
Osaba ta aitita bi ta amamagaz
Gure itsu-mutila Santi Begi zana
Ta bataz be zugaz Jon, batez be Baltzagaz
Zeuri eskerrak naz ta bertsolari banaz*

Azken urteotako finalik ederrenetakoa jokatu zen abenduaren 17an Bilboko Euskalduna Jauregian. Azken muturrean ezusteko handi barik -azken hiru txapelketetan bertsolari berdina izan dira lehen hirurak, lekua aldatu arren-, saio dotore eta bikaina eskaini zuten. Faboritoez ondo erantzun zuten, baina ez elkarri ez gainontzeko bertsolariek ez zieten lan erraza jarri. Unai Iturriaga aspaldiko partez punturik gehien duten bertsolari

indartsurik ere eskaini zuen.

Aritz Lopategik apurtu zuen durangarrena zirudien eskuz eskukoaren eskuluba. Eta apurtu ere saioaren hasieratik, ofiziotan ondo moldatu ostean bakarreko lanean urduri jarri baitzituen lehiakideak -lehenengo kantatzea egokitu zitzaion gainera muxikarrari-: bederatzi puntutan oso ondo ibili zen, eta argi utzi zuen txapela garesti egongo zela edonorentzat ere. Aurrerantzean ere bere lana eginda -poto bat tartean-, kartzelako lana ondo

BERRIAK, OSO ONDO. Udagoien osoko ibilbidearen amaierara udaberrian hasitako eskualde guztietatik heldu ziren bertsolariak, Bizkaiko ekialdeko eremu euskaldunenetatik mendebalderantz Bilboalde eta Ipar Uribekoak gehitu baitzaizkie. Eta ordezkari berriok oso zapo-
re gozoa utzi dute bertsozalearen ahotan. Guztira, hiru finalista berri egon dira

DANI BLANCO

■ Ezkerretik hasita, Arkaitz Estiballez eta Oihane Enbeita, eta Juanjo Respaldiza eta Aritz Lopategi Igor Elortzarekin.

Euskaldun kanteri. Aurreko hiruk beraz, ez dute txartel preziatua lortu aurten. Xabier Arriaga 'Txiplas' kanporaketetan gelditu zen kanpoan, eta finalaurreetara heldu arren, Beñat Gaztelurrutia eta Arkaitz Ugartexea ere finaletik kanpo gelditu ziren. Gazte bi eta baterano bati beste horrenbestek hartu diete lekua.

Arkaitz Estiballes galdakoztarrak, lehenengoz eskuratu du finaleko txartela, 23 urterekin. Eskolartekoetan badauka Bizkaiko txapela eta paperean ere lan bikainak egin ohi ditu, baina nagusien txapelketetako aurreko esku hartze bietan zezakeenetik beheraxeago ibili izan da. Sekulako finala egin zuen baina: nahiko sari bazen horraino heltzea eta, lehenengoz finalean daudenek gutxitan daukaten patxadaz, bere lana bikain egin zuen Arkaitzek. Ondo merezitako laugarren postua eskuratu zuen, Unai Iturriagarengandik hiru puntu eta erdira soilik.

Fredi Paia ere ez da ezezaguna, gaztea

izanagatik. Txapelketako lehen esku hartzean, finalaren hasieran nabarmendu zitzaion urduritasuna; nerbioak kontrolatu ostean, gozatu eta bertso eder askoak bota zituen. Euskaldunako beste pipermina izan zen Fredi eta bosgarren lekua izan zuen sari. Algortarra eta galdakoztarra, biak ere euren eskualdeetako, Bilboaldeko eta Uribe-Kostako txapeldunak izan ziren udaberrian, eta elkarrekin ibili dira finala prestatzen. Batez bestean euskaldun kopuru txikiak duten Bizkaiko eskualdeetakoak dira -Ibaizabaletik mendebaldera bertsozaleatasunak oraindik oso urrats apalak egin ditu-, baina baita bertsoaren hiritartzearen erakusle argia ere.

Juanjo Respaldiza sartzea ez da ezelan- go ezustekoa izan, 98koan izan ezik ohi-koa izan baita. Hilaren 17a ez zen bere eguna izan, baina. Beste horrenbeste gertatu zen Oihane Enbeitarekin: tarteka arrazoi ederrak joan arren, gaiak ihes egin zion behin baino gehiagotan. Bien aurretik, sei-

garren lekua Iratxe Ibarrek lortu zuen. Markinarrak ez zuen saio txarrik egin, balekoen gainetik joan ziren bertsoak entzun zitzaizkion, baina lehen hirurez gain, saio bikaina osatu zuten bertsolari bi egokitu zitzaizkion aurretik.

ETORKIZUNERAKO GILTZARRIA. Amaitu da XX. mendeko azken txapelketa, bertsoz gainezka etorriko den 2001. urtearen atarian: Bizkaia ez beste herrialde guztiek uda aurretik txapelketa jokatu behar dute eta horietatik irtengo dira Euskal Herriko Txapelketa nagusian kantatuko duten bertsolariak. Bizkaitarren artean berriz, etorkizunean erreferente izango da amaitu berri dena.

Bertsolariengan eta bertso-moldean azken urteetako joerak bete-betean agertu dira. Hau da, bertso eskolak direla bertsolari iturri ia bakarra eta beraz, kontuan hartu beharreko bertsolari kopurua batzen zaio urtero txapelketaren gurgipilari.

DANI BLANCO

Sasoi batean bertsolari gazte kopuru hori arazo handia sortzera heldu izan da, hainbesterentzako lekua egiteak antolakuntza lana biderkatzen baitzuen. Hazkunderde horri 1998ko txapelketan heldu gura izan zitzaion eta ohiko kanporaketa, finalaurre eta finaleko saioez gain, sailkapen saioak antolatu ziren. Helburua batetik bete bazuen ere (hau da, "benetako" txapelketa hasten zenerako zelanbaiteko iragazkia egitea), egin behar ez zenetik ere asko ikasi zuten Bizkaiko Bertsoszale Elkartean: uda inguruan antolatu zen, elkartetik bertatik saioak bilatu ziren eta hainbesterentzako epaimahai desberdinak prestatu ziren.

ESKUALDEETATIK HASI. Aurten, sailkapen saio horien lekua eskualdekako txapelketek hartu dute. Bide zuzena hartu dela ematen du: txapelketok ofizialki Bizkaikotik kanpo daude -sailkatzeko balio badu ere, hura udagoienera hasten da hogeita hamar bertsolariarekin-, eta eskualderik eskualde bertako bertsolari eta bertsoszaleen esku dago antolakuntza. Lehia giroa ez da finalean egon litekeena, baina hurbiltasunaren pizgarria dauka bertsolari eta zaletuarentzat. Hori bai, epaimahaiak berdina izan behar du txapelketa guztietan.

Berto eskoletatik datozen gazteek txapelketari berari gaztetasuna eman diote.

Aipagarria da, adibidez, aurtengo finaleko aldaketak: lekua ez eze -Arriaga antzokitik Euskaldunara-, ordua ere bai, arrastiz jokatu baita. Baina erantzun bikaina izan du Bizkaiko Bertsoszale Elkartearen erronkak: sarrera guztiak agortu dira, Arriagak baino ia mila leku gehiago izan arren.

GAI JARTZAILE ETA EPAILEAK. Gaztetasunaren erakusle garbienak bertsopak berak izan duen aldaketa: bai kantakeran, bai kantatutakoan, gaiei zein estiloari begira. Ohiko saioetan gainera, gero eta gehiago dira gai jartzen ikusten diren gazteak, txapelketetan ez dira hainbeste izan oraintsu arte baina. Horrek ere bere prestakuntza eskatzen du-eta; Bertsoszale Elkartek txapelketa honetan horri ekin dio. Bernardo Mandalunizek gain, Josu Goikoetxea, Asier Ibaibarriaga, Xiomara Gezuraga, Zuriñe Iarritu eta Leire Aurrekoetxea, astero-astero bildu dira gaiak aukeratu eta eztabaidatzeko. Ohiko saioan gaia argi esan behar bazaie bertsolari eta entzuleei, zeresanik ez txapelketan daukan gehigarria. Bertsolariak bestetan ez daukan

■ Igor Elortza: "Arriskatu behar zela ikusi dut"

Bigarren txapela daukazu. Orain urte bikoaren aldean zelan sentitu zara ohol-tza gainean kantuan?

Orain urte bi ez nengoen oso presionatuta, neure ardura zen, eta ordutik plaza gehiago egin ditut, plaza garrantzitsuegoak ere bai. Edoze-lan, gaur ere sentsazio ona izan dut kantatzerakoan, arduragian lau bertsolarititik bira pasatzean izan dut, ofiziotako gaiak apur bat deszentratu nau, baina ondo sentitu naiz saio osoan.

■ Eta lekuari dagokionez?

Arriaga eta Euskalduna diferenteak dira, batetik jende gehiago sartzen delako hemen, baina beroagoa ere bada. Ez nekien baina, zelan izango zen eta Unai

eta biok goizago etorri gara, lauretan hemen egon gara ondo ikusteko aretoa. Jende gehiago baina hurbilago dituzu, eta ideia egin gura nuen.

■ Txapela buruan, zelan ikusi dituzu ingurukoak?

Tarteka ikusi ditut, Unai behar-bada ez da beste batzutan bezain fin ibili, eta hasieran apur bat beldurtu ere egin gaitu Aritzek bederatzi puntukoan gaiari erantzunda, goitik beherako bertso horiekin... aurrera egiteko edozerk ez zuela balio argi utzi du, arriskatu behar zela eta zalantzan egon naiz baina ausartu naiz, Naufragoaren doinuarekin kantatzera. Horiez gain, Fredi Paia eta Arkaitz Estiballes ikusi ditut oso ondo ●

nerbio puntu horri ezin dio gai jartzaileak beste bat gehitu, bere papera zein den argi esaten ez dion gaia eman ez do ziurtasunik gabe irakurritz.

Txapelketako beste aldea, epaileei dagokie. Gaiak, gai jartzaileak, bertsolariak eta bertsopak gaztetu badira, beste horrenbeste egin behar litzatekeela esan izan dute bai bertsolariek, bai epaileek eurek ere. Ez da lan erraza bertsoa epaitzea eta ez dira asko izan horri heldu gura diotenak.

Anton Mari Aldekoa-Otalora, Luis Baraiazarra Txertudi, Abel Muniategi, Joseba Santxo, Mirari Azula, Josu Telleria, Karmelo Uriarte, Moises Enbeita, Joxin Iturrioz, Trino Azkoitia ibili dira aurten bertsopak epaitzen. Hamarretatik, bost eta ordezkioa izendatuko zituzten kanporaketetarako, beste horrenbeste finalaurreetarako eta finalerako. Epaileek ere izan zuten txapelketa aurretik egin beharreko lanik: bertsoa epaitzeko irizpideak bateratu egin zituzten eta froga praktikoak ere egin zituzten, aurreko txapelketetako saio bi epaitu baitzituzten. Emaizta, aurrekoan bezalakoxea izan zen, puntuz ez bazen bai bertsolarien sailkapenari zegokionean ●

♦ URTZI URRUTIKOETXEA

DANI BLANCO

■ Mila ikusle gehiago izan dira aurten.

ARGIAren Harpidedunentzat Zozketa Berezia

Argia eta Nekazalturismoaren eskutik
Nekazalturismoko baserri-etxe batean
2 pertsonentzako asteburu bat.

Sarituak:

1. Alberdi Uranga, Ibon (Durango)
2. Goñi Irazusta, Iñaki (Donostia)
3. Iñarra Oiarzabal, Arantxa (Oiartzun)
4. Iruretagoiena Gartxotenea, Pello (Zarautz)
5. Kortabitarte Exposito, Sabin (Aulesti)
6. Urreaga Gorostidi, Iñigo (Alegia)

ARABA

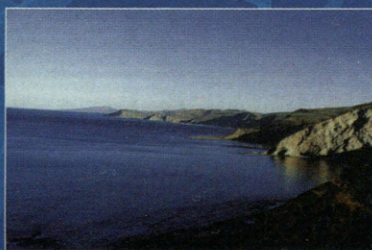
Gorbeialdea
Arabako Errioxa
Arabako Lautada
Mendebaleko Haranak
Arabako Mendialdea
Iparraldeko Haranak / Aramaio

BIZKAIA

Urdaibai
Lea-Artibai
Enkarterriak
Uribe-Kosta
Durangaldea
Arratia-Nerbioi

GIPUZKOA

Deba
Goierri
Donostialdea
Urola-Kosta
Tolosaldea
Bidasoa Behea

Nekazalturismo Bulegoa
Kursaal etxea
Zurriola 1, 5. lokala
20002 Donostia

Tel.: 902 13 00 31
Faxa: 943 32 67 00
Posta Elektronikoa: agroturismo@nekatur.net
<http://www.nekatur.net>

HAMABI HILABETE

ALBERTO ELOSEGI

■ Durangoko Azoka 2000.

Durangoko Azokako emaitza baikorrek gure kultura osasuntsu dagoela pentsatzen eraman gaitzakete urtea amaitzeko egun gutxi falta direnean. Baina

Durangokoa ez da gure kulturaren neurgailu bakarra eta guk urtariletik hona gertatutako guztia hartu nahi izan dugu kontuan 2000 urteak euskal kulturaren emandakoaren balantzea egiterakoan.

Kulturaren alor ezberdinak ongi ezagutzen dituzten pertsonak lagundu digute lan horretan eta protagonisten hitzak ere ekarri nahi izan ditugu.

Testuak:
Nagore Irazustabarrena
Izaskun Jauregi

■ Gabriel Aresti hil zela 25 urte.

Urte guztian zehar pilatutako egunkari eta aldizkariak hautsa kentzeko ordua iritsi da. Urte guztiko pisua dute gainean urtariletako albisteek, baina horietako batzuk ez dira horregatik apaldu. Urteko lehen egunetan EHren proposamenek, Gasteizko Legebiltzarrean Liburutegi Nazionala izan zen mintzagai. Laupabost hilabete beranduago "Jakin"ek ale osoa eskaini zion gaiari eta iritzi eta proposamenak ugariak izan dira urte osoan zehar. Datorrenean ere segida izango duen haria ehuntzen hasi da.

LITERATURA PERIFERIKOA.

Argitalpen berrientzako behintzat tokia izan beharko du Liburutegi Nazional horrek, Joan Mari Torrealdaik urtez urte egiten duen kontaketa urteko liburu produkzioa 1.500 aletik gero eta gertuago baitago. Kopuruak alde batera utzita Aitor Zuberogoiak kazetariak aurrean periferiako ahotsen garrantzia azpimarratu du. Bizkaitarrek idatzirik liburu mordoa kaleratu da aurrean (Miren Agur Meabe, Julen Gabiria, Ana Urkiza, Lutxo Egia, Jose Lartategi...) Zuberogoiaren esanetan, "frankotiradoreen gisan, norbera bere aldetik" badabil-

KENEPELAR D. Z.

■ A. Arzallus Nafarroako txapeldun.

tza ere. Gasteizko eskolak ere (Kirmen Uribe, Lourdes Oñederra, Iban Zaldia, Gerardo Markuleta...) berea egin du. Baina batez ere emakumeen urtea izan da 2000. hau Meabe, Urkiza... aipatu ditugu, Mari Jose Olaziregiren kritika lana hor dago, Tere Irastortzaren poemak bezala. Lourdes Oñederraren "Eta emakumeak sugeak esan zion" lanak jasotako sari guztiak zerrendatzeak luze joko luke. Eta Durangoko Azokako nobedadeen artean "Gutiziak" topatu ditugu, emakumeek idatzitako testu bilduma. Dena den, emakume idazleek beraiek etiketak alde batera utzi nahi dituzte.

Aurrean, besteak beste, telebistak ere txoko bat egin dio literaturari "Sautrela" saioarekin eta Gabriel Aresti hil zela 25 urte bete dira. Durangoko Azokako emaitzek salmentek gora egin dutela diote. Hala ere, irakurzaletasunaren inguruko inkestek kezka sortzen jarraitzen dute eta hainbat ekimen jarri da abian 2000.ean berau bultzatzeko, "Lau liburu helburu" kasu. Ea datozen urteotan ahaleginen emaitzak ikusten hasten garen.

MUSIKA ELEKTRONIKORIK BAI? Rupert Ordorikak "Gaur" izeneko

■ Liburutegi Nazionala mahai gainean.

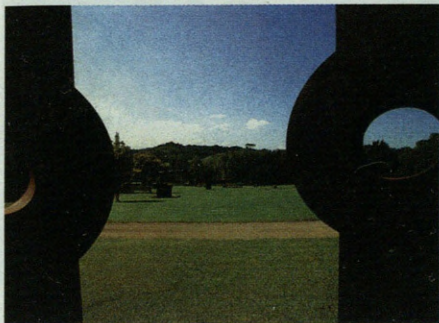
■ "Ozeanoko pianista" antzezlan.

■ Donostiako Zinemaldiko sarituak.

HARIZ DENDATEGI / ENAUT MATEOS

E HAMAIIKA KONTU

■ Txillida-Leku zabaldu da aurtan.

zuzeneko diskoa kaleratu du aurtan, eta Joxe Ripiauk agur esan digu zuzenean. Juan Carlos Perez, Mikel Urdangarin, Fermin Muguruza, Morau... disko berri ugari entzun da azken 12 hilabeteotan. Uda partean, ohiko legez jazz doinuak nagusitu dira han eta hemen, eta gero eta egun gehiago dituen hamabostaldi izateari aspaldi utzi zion Musika Hamabostaldiak ere maisu ugari ekarri du gurera. Elektronikaldia ere burutu zen iraila amaitzeaz zela Donostian eta musika elektronikoak eskaria izan dezakela erakutsi zuen. Baina ba al da euskal musika elektronikorik? Andoni Tolosa "Morau"k beste galdera batez erantzun digu: *"Ez al da harritzekoa beste kontu musikalekin hain azkar ibilitako inguruan (Punk-Rockean edo Rock Gogorrean adibidez) hain hedapen gutxi edukitzea musika elektronikoak?"*. Egia da euskaraz ari diren "Euro-Dance" taldeak eta D.Jak gero eta ugariagoak direla baina *"oso eskasa da orohar euskal herrian egiten den musika elektronikoaren kalitate maila"*. Fermin Muguruzaren kantuen birnahasketak,

■ Joxe Ripiauk agur esan digu.

Selektah kolektiboaren lana edo "Basque Electronic Diaspora" disko bezalako saiakera interesgarriak alde batera utzita, *"alderik narrats, erraz eta interesgabeena gailentzen ari da gurean"*. Hona, datozen urteetarako beste erronka bat.

BERTSO TRANTSIZIOA. Nafarroako Bertsolari Txapelketak izen berrien konfirmazioa ekarri zuen. Amets Arzallus txapelduna, Xabier Legarreta "Arano" txapeldun orde, Sustrai Colina laugarren sailkatua. Amaitu berri den Bizkaiko Txapelketak, aldiz, ez du ezusteko berezirik ekarri aurreko erreportajearen irakurleak ikusi ahal izan duen moduan. Jexux Mari Irazuri galdetuta, aurtengoa trantsizio urtea dela erantzun

□ **Telebistak txoko bat egin dio literaturari 'Sautrela' saioarekin eta Aresti hil zela 25 urte bete dira**

■ Urteko hitzak

"Kontzerturik hoberena ez da ikusgarriena, gaur egun modan dagoen bezala, baizik eta barruan zerbait ukitzen dizuna".

JAVIER MUGURUZA. "Barren".

"Hizkuntzak informazio mailan esan daitekeen guztia kodifikatuta dauka, baina bide kodifikatu horietatik ezin dugu esan lehendik esanda dagoena baino. Hizkuntzari esanarazi behar zaio dezakeena eta ez dezakeena".

JOXERRA GARZIA. ARGIA.

"Jende gazteak dantzaren mundua zeinen zabala den eta zer aukera ematen dituen ikusiko duela espero dut. Gazte batzuek txapelketak bakarrik daudela ikusten dute".

E. MURUMENDIARAZ. ARGIA.

"Gaur egungo gizartea gehiegikerian murgildurik dabil literaturan ere, beste giza arloetan bezala. Gehiegikeriak sormena zapuztu egin ohi du, baina zurrumbiloaren barruan".

JUAN KRUZ IGERABIDE.

"Zabalik".

"XX. mendeko arte eta abanguardia plastikoek hautsi dute literaturak hautsi ez duena".

ANDU LERTXUNDI. ARGIA.

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel.: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel.: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel.: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel.: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

"Umeen edo gazteen artean bada euskaldun publiko naturala. Beraiek errazago ikusiko dute filma ("Karramarroen uhartea") euskaraz gaztelaniaz baino".

JOXEAN MUÑOZ. "Irutxulo".

"Irakasle handien eredutik aldentzen hasi dira (oraingo artistak); sentiberagoak dira hizkuntza unibertsalizatuaren aurrean, eta ez dute arima edo euskal nortasuna adierazteko hainbesteko grina (...) Oraingo gazteak askoz ere hizkuntza unibertsal eta esperantistagoak bereganatzen ari dira".

JUAN PLAZAOLA.

"Euskonews&Media".

"Nik uste dut euskal idazleak oraindik ez duela sinesten euskaldun eta idazle izatea posible denik".

A. EGUZKITZA. "Zabalik".

"Irakurleak pertsonaia bat imajinatu du, eta nik zeharo ezberdina marrazten badut, gaizki: ahalik eta gutxien egin behar diot irakurleari kontra".

ANTTON OLARIAGA. ARGIA.

"Epaimahaikoen laguna izatea da literatur sariketak irabazteko bide-rik seguruen".

JON ALONSO. ARGIA.

"Emakume idazle bati galdetu egiten zaionean (eta beti galdetzen zaio, alajaina!) ea emakume literatura egiten duen, erantzuna sarritan izaten da 'ez da existitzen emakume ala gizon literatura, literatura ona ala txarra baizik'. Eta erantzunak ez dio gaiari heltzen. (...) Literatura onaren aldeko aldarrikapena egitean, eta emakume literatura ukatu nahi izatean, zeharka, literatura txarra eta emakumeena identifikatu egiten ditu erantzunak. Baina, ona edo txarra, ba al dago emakume literaturarik?".

LAURA MINTEGI. ARGIA

digu. "Jaialdi formatoa krisian omen dago, bertsolariok ez omen dugu komunikatzen asmatzen... eta egia da, ezinean gabiltza. Gure aurreko belaualdiak inpaktoaren listoia oso goian utzi du. Eta guk Olano sindromea gainetik kendu ezinda ibili behar izateko arrisku latza dugu, Tourra korritzeko estilo berriak sortzeko gauza ez bagara behintzat!". Ikertzeko beharra omen dago eta zentzu horretan, Joxerra Garziak pauso garrantzitsua eman du bere tesi mardularekin. Bertsozale elkartearen hausnarketa prozesuan sartuta dago buru-belarri. Eta bide berriak bilatzeaz gain, orain arteko lana ere saritua izan da aurrean. Zentzu horretan, Antonio Zabalen urtea izan da 2000. hau: Anton Abadia saria, erakusketak Koldo Mitxelena, Tolosako seme kuttun izendatzea...

ANTZERKIA MOMENTU ONEAN, BAINA...

"Ozeanoko pianista", "Kartoi Biraka", "Txirrikiz", "Ez da hain erraza", "Manolito Laubegi" eta beste antzezlan batzuek arrakasta handia izan dute aurki amaituko den urtean. Euskal Herritik kanpo hainbat euskal taldek jasotako sariak ere euskal antzerkiaren gorakadaren adierazgarri dira. Eloreko Arriola Kulturuneke arduradun Iñaki Larrañagaren iritziz "euskal antzerkia gero eta profesionalagoa da". Baina alor honetan guztia ezin da baikortasun berberaz begiratu. Alde batetik, euskarazko eskaintza urria da oraindik eta ikuslea erdarazko emanaldiek erakartzen dute gehienbat. Larrañagak aipatzen duen beste arazo bat antzoki eta tankerako guneen arriskua da: merkatalgune eta multizineak zabaltzen ari dira antzerkia eskaintzen duten aretoen kaltetan. Balantze moduan esan daiteke "euskal antzerkiak momentu ona bizi duela, baina Euskal Antzerkia izeneko proiektua aurrera ateratzeko politikarien laguntza behar dugu". Eta hori dira hurrengo urterako helburuak: Dokumentazio Zentrua eta Euskal Zentru Dramatikoa.

Kanpoan hainbat euskal taldek jasotako sariak euskal antzerkiaren gorakadaren adierazgarri dira

■ Bertso Eguna 2000.

■ Oteizaren museoa 2001erako.

■ "Sautrela" telebista saioa.

■ Ruperrek "Gaur" kaleratu zuen.

■ "Atarian" erakusketa San Telmon.

■ Lourdes Oñederra sari ugari jaso du 2000. urtean.

■ Erromeria Eguna, berau berreskuratze ahalegina da.

JOSEBA OLAIDE

DANTZA TXAPELKETAK BERTERIK EZ?

Maitialdia eta Maiatza Dantzan bezalako jaialdiek euren bidean aurrera jarraitzen badute ere, dantza klasiko edo garaikidea jorratzeko zailtasunak daude Euskal Herrian. Damian Muñoz eta Claude Iruretagoiena dira bertan mantentzen diren bakanetakoak eta euren hitzak aski esanguratsuak dira. Muñozek dienez, “*dantzan jardun nahi duenak hemendik alde egitea beste aukerarik ez du*” eta Iruretagoienak “*dantza hiltzeko zorian dagoela*” uste du.

Euskal dantzei dagokienez, Iparraldean ahaleginak egiten ari dira muxikoak bultzatzeko. Erromeria Eguna sendotze dago oraindik eta Tapia eta Leturiaren ahaleginen emaitzak ikusteke.

Txapelketa ugari burutzen da urtero eta Jon Maya (aurreskuan) eta Kimetz Larrañaga eta Eneritz Epelde (dantza askean) bezalako izenak gero eta ezagunagoak dira. Dena den, horren aurrean galdera mordoa datorkio burura Ramon Santxezi: “*Bitartean, zenbatek dakite zertan ari diren Euskal Herriko dantza taldeak? Egokia al da bultzatu nahi dugun eredua? Dantzari gaztetxoak*

“Non daude euskal zinegileak? De la Iglesiaren ‘La Comunidad’ euskalduna da zuzendaria Bilbokoa delako?”.

FELIX LINARES. ARGIA.

“Beldurgarria irizten diot liburuak telebistarekiko daukan menpekotasun horri”.

M. LANDA. “Diario Vasco”.

“Euskal pintura bi edo hiru margo-lari eta eskultoretan dago zentralizatua. Aldiz, etorkizun ona izateko moduko kalitatea duten margolari ugari dago”.

JOSÉ JAVIER ABADÍA. “Gara”.

“Egun laburretan soilik ikus daiteke kalitatezko zinea, jendeak bihotzarekin egiten du interes ekonomikorik gabe”.

BEGOÑA VICARIO. ARGIA.

“Antzerkia matematikaren pare eman beharko lukete eskolan”.

GARBI LOSADA. ARGIA.

HARTU ARGIA ASTERO

■ Urtebetean 46 ale

■ Euskal Kulturaren Urtekaria doan

■ Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

■ Zure helbidean jasoko duzu merkeago

■ Gure azokako produktuetan deskontu bereziak

■ Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

IKASLEENTZAT!

% 25eko BEHERAPENA
(ikasle txartelaren kopia bidaliz)

URTEKO HARPIDETZA (BEZa barne)

- Hego Euskal Herria: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Ipar Euskal Herria: 780 libera / 118,92 euro
- Espainia: 16.400 pzta / 98,57 euro
- Beste Atzerriak: 21.100 pzta / 126,81 euro
- Airez: 33.000 pzta / 198,33 euro

Izena:1. deitura2. deitura:
N.A.F./N.I.F.: Jaioteguna: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa Titularren helbidea:

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D ☐☐

Kontu zenbakia ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

DATA:

SINADURA:

"Gaur egun operak edozein tokitan egiten dira, ia tabernetan eta guzti. Populistagoa bihurtzen ari da".
AINHOA ARTETA. ARGIA.

"Orain abestiak eta antzerkiak mezu politikoak helarazteko soilik erabiltzen ez direnez, jendeak estetikari gehiago eskatzen dio".
RAMON BAREA.
"Euskonews&Media".

"Zenbat ipuin idatzi behar dut ipuin idazle izateko?"
TXOMIN PEILLEN. ARGIA.

"Gurea ez da tradizio literario ikaragarria daukan hizkuntza. Beraz, hizkuntzarekin jolas egin daiteke, hizkuntza asmatu eta berrasmatu.(...) Bi norabide hauetan goza daiteke gurean: normalizatzen eta anormaltzen".
ANDONI EGAÑA.
"Diario de Noticias".

"Gorria da gero! Ze, euskal literaturaren mementorik hoberena orain gertatzen ari da, hain zuzen ere liburuak, euskarri gisa, gainbehera dagoen memento batean".
AINGERU EPALTZA. "Gara".

"Gure kulturak sekulako indarra du, eta ez dut ulertzen zergatik ez dagoen euskal dantzen balet nazionalik".
CLAUDE IRURETAGOiena.
"Euskaldunon Egunkaria".

"Pentsatu izan dut, gai-jartzailearen lana ez ote den hainbesteraino baloratzen. Publikoaren aldetik, hori oso gauza erraza dela iruditzen da".
LAXARO AZKUNE. "Gara".

"Gure zabortegi honetan Euskaltzaindiak urte osoan egiten duena baino gehiago desegiten du Klaudio Landak astebetean".
XABIER AMURIZA. "Gara".

"Euskal Herriko erdal komunitateak oso gutxi kontsumitzen eta eza gutzen du euskal produkzioa".
RUPER ORDORIKA.
"Administrazioa Euskaraz".

motibatzeke beste biderik ez al dago?".
Dirulaguntzak urritu egin dira eta emanaldi eskaria nabarmen murriztu. Santxezen esanetan, garai batean *"dantza gehiegi, maiz gaizki emana eta edozein modutan aurkeztua ikusi dugu herriko plazatan. Orain saturazioaren ordainak"*.

NEOKONTSERBADURISMOA ARTEAN. Arteak aipatu eta Txillida-Leku etorriko zaio gehiengoari gogora. Baina beste hainbat proiektu ere landu da aurtun. Oteizaren museoak 2001ean zabalduko omen ditu ateak eta Iruñeko eta Gasteizko arte garaikideko museoak ere martxan dira. Baina Ismael Manterola EHUKo irakasleak esan digunez, ez dirudi bi proiektu berriotako bildumak oso garaikideak direnik. 2000 Gure Arteak sariak eta ondoren Koldo Mitxelena egindako erakusketak ez du albiste gehiegirik eragin. Manterolaren hitzetan, *"erakusketan ez zegoen proposamen berririk, ezta arrisku gehiegirik ere. Alde ez objektuala lantzen duen jenderik ez dugu ikusi sari hauetan. 'Neokontserbadurismoa' jasan behar omen dugu"*.

Erakusketa arrakastatsurik izan da urtean zehar, eta bat aipatzekotan hain juxtu artelanik gabeko "Atarian" aukera genezake. Elixabete Garmendiaren ustez, *"aniztasuna islatu du. Donostiak, hiri koketo, mimatu, desiratu, modakoa izanik, hori nola jakin duen uztartzen euskalzaletasunarekin, horixe ikus eta ikasgaietako bat"*. Txanponaren beste aldean Gasteiz dago, eta bertako agintariak arte adierazpide desberdinei ezarritako zentsura. Aurrera begira, Manterolaren aburuz *"Bilboko Arte Ederren Museoa, Oteiza Fundazioa, Zarauzko Fotomuseuma, Zuberoako Uztaro elkarteak, Gasteizko Zuloa eta Trayecto, Donostiako Arteleku eta DAEk lanean jarrai dezaten erregutzea besterik ez zaigu geratzen"*.

KARRAMARROEN UHARTEA. Donostiako Zinemaldiak glamourra, izarak, sariak... ekarri zituen, ohiko legez, uda amaieran. Eta egun horietako dizdirak euskal zinemaren egoera kaxkarra itzalpean uzten du. "Benetan uste al dugu aurre egingo diogula erraldoiari Koldo Almandoz, Asier Altuna & Telmo Esnal edota Begoña Vicarioren harri txikiek, nahiz eta harribitxiak izan?" dio Xabier Portugalak. Gainera, filmen euskarazko bertsioak urriak dira eta erdarazkoak baino dezente

■ Fermin Muguruzaren azken lana.

■ Udan Jazz musika da nagusi.

■ C. Iruretagoienaren ikuskizuna.

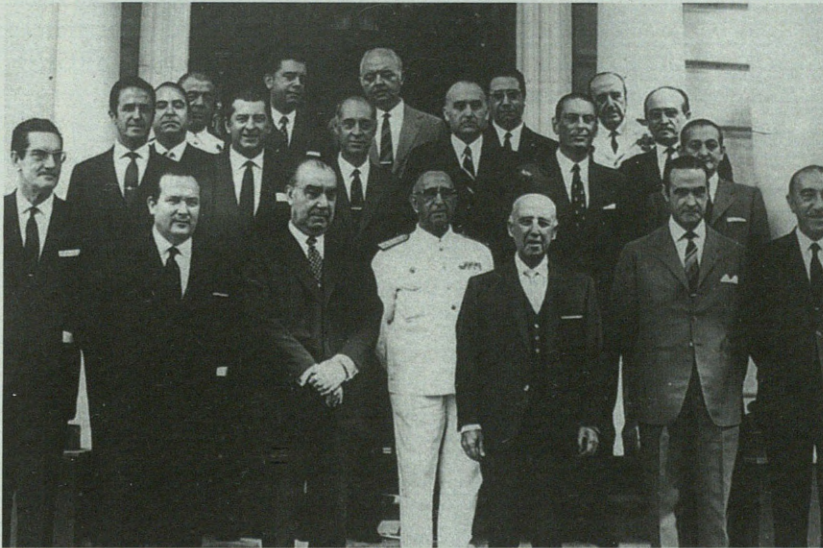
beranduago estreinatzen dira. Hala ere, bada itsaso zabalean uharte bat, "Karramarroen uharteak" duela gutxi bi bertsioetan batera estreinatu dena.

Baina Portugalak dioen moduan *"egia da euskal ekoiztetxe baten diru kuxkak gainezka daudela, 'mariak' eragindako aluzinazioari esker, baina sukaldariaren perrexilaren sustraiak, kasu honetan behintzat, ez daude euskal kulturaren errotuta"*.

SGAEko arduradunek eman datuen arabera, Hego Euskal Herria da Espainiako Estatuaren kultur produktuek gehien kontsumitzen duena. Euskal Herriaren kultura osasuntsu dagoen seinaleztat har genezake datua. Euskarazko kultura osasuntsu ote dagoen beste kontu bat da ●

Hamasei gazte euskaldun zeuden garai hartan epaiketa militar baten zain Burgosen. Auziak Euskal Herri osoa astindu zuen eta baita astekaria bera ere.

Salbuespen egoera txuliatzen tentuz

■ Franco eta Gobernuak, goian. Eskuinean, Burgoseko epaiketaren berria.

Garai latzak ziren haiek gure herriarentzat. Bertako hamasei gazte abertzalek epaiketa militar bati aurre egin behar zioten eta beraietako batek baino gehiagok herio epaiketa jasan zezakeen. Gauzak horrela, mundu guztia zegoen zer gerta begira Burgoseko hiriari, eta ZERUKO ARGIAK ere "Epaiketa Burgosen" nabarmentzen zuen bere lehen orrialdean, Gaztelako hiri horretan zetzan kuartel militarren argazkia eskainiz.

BURGOS, BURGOS...

"Inoiz entzun ote da egun auetan aibat aldiz uri horren izena?" galdetzen zion aldizkariak bere buruari. "Eta ba ote

da irakurtzen dakianik, goizero edo astero eskura datorkion izparringian izen ori aurkitu ez duanik?". Bistan da, erantzuna ezezkoa izango zelakoan zen galdetzailea. Izan ere, bazter guztietara zabaldu zen epaiketa bidegabe haren berria. Eta hanka sartzeko arriskurik batere gabe esatea zegoen gure aldizkariak baieztatzen zuena: "Nornaik badaki zergatik gertatu den ori, zerk banatuarazi duan mundura Burgosen izena". Jarraian, baina, han gertatzen ari zenaz astekariak zeukan iritzia zetorren: "Uri orretan erabakitzen dan auzian, 16 euskaldun abertzale dira epaituak, beren erriaren nortasuna iritxi naiez ari izan duten azpilanarengatik. Lan orretan, ba-

NON ZER

- ELIZA TA EUSKAL KULTURA 3 gortuenak
- ALDO GUTIERAN 3 gortuenak
- AZAROA MUNDUAN ZENHA 7 gortuenak
- AZAROA 7 gortuenak
- GOTIAZ MINTZAILA 12 gortuenak
- KARRASKAZ AITA 12 gortuenak

ARABAKO ORDEKA ETA GIPUZKOA

■ Hamasei gazte abertzale epaiketa militar baten zain zeuden abenduan. Horietako seiren argazkiak dira goikoak.

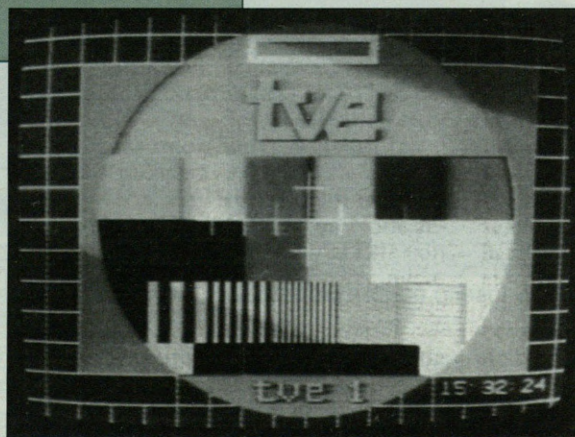
■ Dinamita

Mikel Ugalde, 1970-XII-13

Etxean, txoko batean, leku goxoenean, illunpean, dinamita kaja bat dut gordea. Ez da, ez, oso txikia, etxe bat ez ezik, herri bat menperatu lezakean dinamita baita. Harma ikaragarri honen izenak ez gaitu bildurtzen, bere indar zatarra ez dugu aintzakotzat hartzen. Etxe gehienetan eskuratu arte onik ez da izaten, hau dala ta, gai honek eman du buruhausterik franko hamaika familiatan. Laztankiro zaintzen dugu abereak eta zahardadeak honda ez dezan. Askotan, ordea, gehienetan nik uste, pozoi kaltegarria denik ez gera ohartzen. Kaja honek, anitz etxetan jarria duzuen dinamita kajak, telebisioa du izena (...)

SALBUESPENAK SALBUESPEN

Galdera ausarta xamarra zen, orduan egiteko. Izan ere, Francoren diktadurapean ez zegoen ongi ikusia indarrean zeuden lege eta erabakiak zalantzan jartzea. Gainera, epaiketa militarra zela-eta, badaezpada ez bazen greba eta mobilizazio asko egin zirelako, hiru hilabeteko salbuespen egoera dekretuz ezarria zuen Espainiako Gobernuak. Zer zen salbuespen egoera? Hitz gutxitan, hiritarrek zeuzkaten eskubide apurren deuseztatze erabatekoa: adibidez, edozein unetan sar zintzaketen preso (beno, hori bestela

■ Indar handia zuen ordurako telebistak etxeetan.

ere bai, baina oraingoan aitzakiarik asmatu gabe) eta komisaldegian "sine die" eduki. Horregatik-edo, geografiaz baliatzen zen idazlea egindako baieztapen horren argibideak emateko orduan: "Bai Briafarrak gudan nagusi atera izan ba'lira, nijeriarrek ez zuten lanik izango aiek epaitzen. Eta zenbat Biafra eta Nijeria dago munduan? Baina orduan ere, galdera berdiña egin bearko genduan. Orduan ere auziak zuzentasunik ezaren arrixku berdina izanen zun. Zergatik?

Orduan ere, bi burukarietako bat bestearen epaile izanen zelako; eta epailea, bere auzian izanen zelako epaile. Eta mundu guziak ba-daki -eta ez gaur goizetik-, ori ez dala zuzen epaitzeko biderik onena".

NOR IZATEA EUSKAL HERRIAN

Lehen orrialdean garbi hitz egin zutela Burgoseko epaiketaz eta, editorialean beste gai bati heltzen zion Z. ARGIAk: euskaldunon herrian nor izatea zer zen azaltzen zuen. Ez pentsa edonork lor dezakeen kategoria denik! Hemerotekan jaso dugu, baina hona hemen pasarte bat, egundokoa nire ustez: "Nor izateko bakoitzak bere biotza sendotu behar du, errazkeriak bazterturik bide zuzenari jarrai dezaion. On egiteari ekin dezaion. Gizarte obeago bat egitearren burukatu dedin. Bakarkaria eta setakeria zokoraturik besteekin elkartu dedin mundugintza jatorrerako. Norbait jakina izan bear du nor izateko, GIZON OSOA izateko. Gizonak nor izateko gizakera jakiña behar du. Molde berdiñean akats eta doai berdiñekin egiten diran gizonak ez dira NOR ez dira GIZONAK". Hemen utziko dugu. Ni emakumea naiz eta, beraz, ez dut erantzun beharrik somatzten, baina zuek, gizonezkook, bazarete edo ez zarete GIZON OSOAK? ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Amizkutarra bere herrian dagokea?

M.E., 1970-XII-13

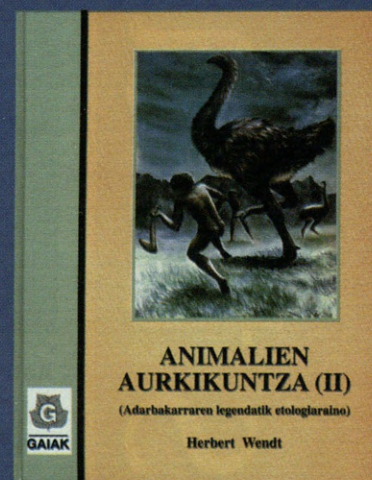
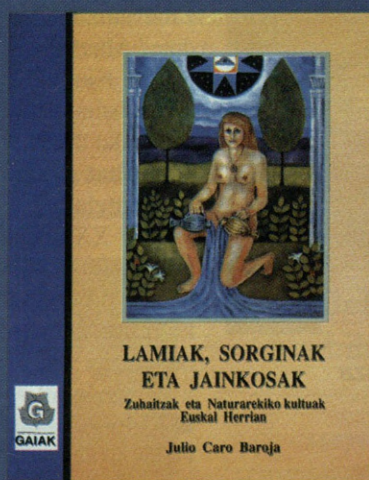
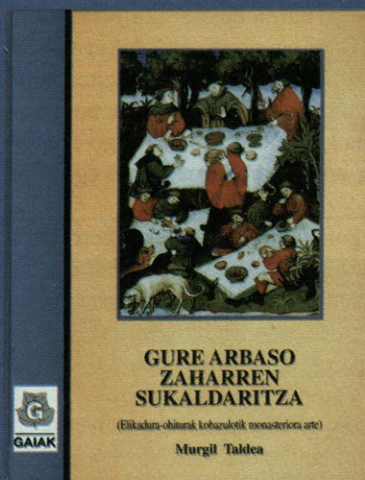
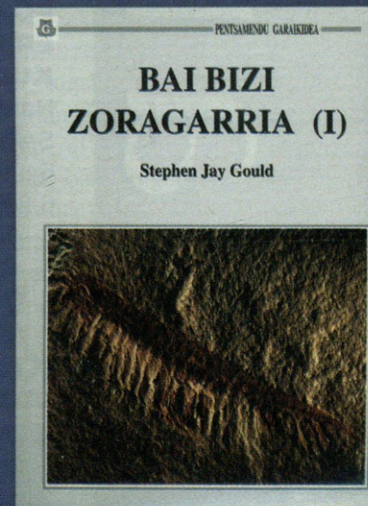
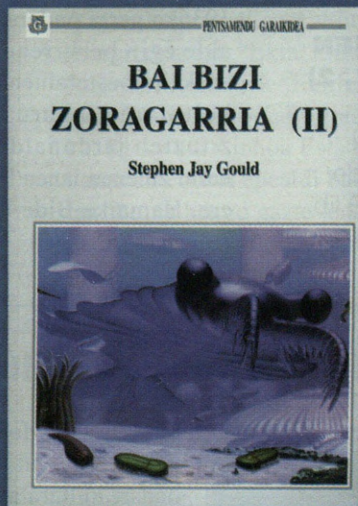
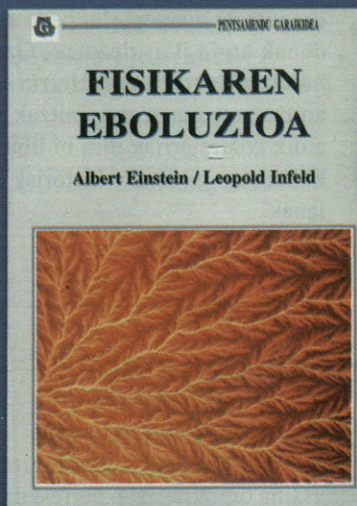
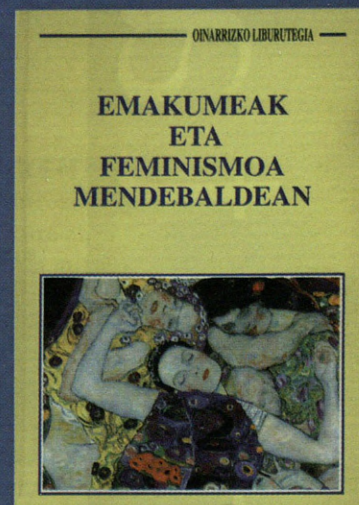
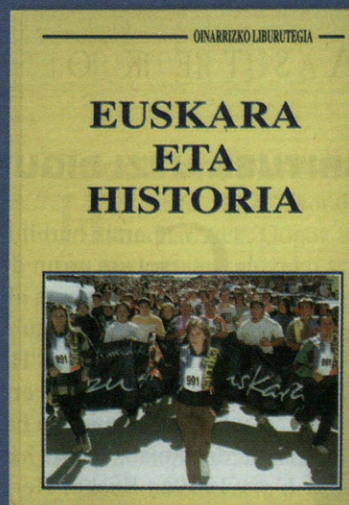
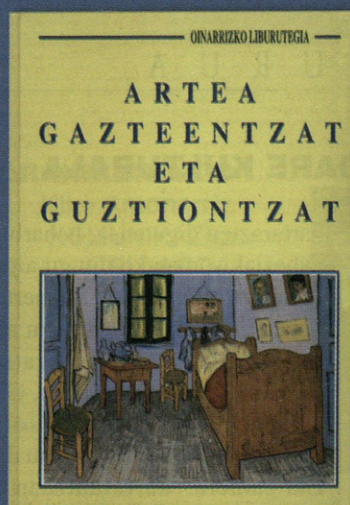
Pariseko jaunek manatu jende kondatzek badute on: herrialde bakoitza norat doan erakuts dezakete. Donapaleuko eta Iholdiko kantonamendu eta Irisarri, Heleta, Suhuskune gabe, huna zeri ohart gitazken, jaun horiek agertu zenbakieri esker. 1888-etik eta 1968 artio. Lauetan hogoi bat urtez, hiru jendetarik bat galdu du gure eskualdeak: zazpi milako bat jendez hustu da (...)

■ Nor izatea

Editoriala, 1970-XII-13

Norbait gizaseme edo emakume dala adierazteko "pertsona eta kristaua" itzak erabiltzen ditugu. Au da, alako ez dala gauza soil edo abere uts bat bakarrik, adierazteko pertsona dala, kristau dala esan oi dugu. Pertsona eta kristaua ez dira biak berdin, baiña berdin balira bezela erabilli oi ditu erriak. Baiña euskaldunontzat pertsona asko izan ditezke nor ez diranak. Nor-bere buruaren jabe izateari, nor-bere eginkizunak betetzeari, emandako itza ez jateari, nor-bere lanetik bizitzeari, nor-bere bizibidea moldatzeari, aldakorra ez izateari, nor-bere iritziak eta jokabideak eukitzeari... nor izatea deitzen dio euskaldunak. Nor ez danari, gixona, gixaxoa, utsa, ezereza... deitzen dio. Ez jakiña, diruzalea, eroso, tripazaia, kaxkariña,

kontakatillua, alferra... ez dira nor Euskalerrian. Gixaixoa deitzen dio besteren esanetara, besteren iritzira, besteren mendeko erabat jartzen danari. Egoskor, berea besterik aditzen ez duanari. Txoropito, bere buruaren jabe ez danari. Oillo, bere eginkizunak betetzeko kemenik ez duanari. Ustel eta zerri, emandako itza betetzen ez dakianari. Axari, bestea galdu naian zipoka dabillanari. Sokor-mazo ezjakin arloteari. Zer eskatzen dio Euskalerririk pertsonari aho betean GIZONA deitzeke? Nor izatea, askatasuna erabiltzen jakitea, erantzunkizun osoz bizitzako jokabideak aukeratzea eta erabakitzea, burrukan iraunkor eta trebe izatea, buruz eta arrazoiz jokatzeko, izketan eta entzuten jakitea, lan egitea, gizartekoi eta erri-maite azaltzea. (...)

GAIK

*Kultura Euskaraz,
Eguberritako oparirik ederrena!*
ARGITALDARIA

Astia Hartuta

A S T E K O L I B U R U A

DESERRITUEK UTZI DIGUTEN ONDARE KULTURALA

EUSKAL ERBESTEAREN KULTURA (1, 2)
Hamaika Bide
SATURRARAN
548, 544 orrialde
6.240 pzta./249 lib.

Garaiz hurbil baina ezagutzaz urrun dugun euskal kulturaren alor handi bat jaso nahiak bultzatu zuen Hamaika Bide Elkarte "Hirurogei urte geroago. Euskal erbesteratuen kultura" lemapean hainbat ekitaldi antolatuzera. Eta hain zuzen ere, 1999an Euskal Herriko zenbait lekutan egindako ekitaldien emaitza da bi liburuki mardul hauetan bilduta dagoena, hots, 1936ko gerra ondoren hemendik alde egin beharrean izan ziren euskal erbesteratuen historia eta kulturaren inguruan antolatu zituzten jardunaldietan parte hartu zuten lanen bilketa. Hala ere, Hamaika Bide Elkartekoek

hartarazten digutenez, beharbada gabeziak somatuko ditugu aipatu bilketan, bai gaietan, bai pertsonetan, ezinezko delako hain aberatsa den euskal erbesteratuen kultura bi liburutan biltzea. Gauzak horrela, hautaketa sotila baina objetiboa egiten saiatu dira. Eta gainera, aurrerantzean ere ahaleginduko dira euskal erbesteratuek sortu eta garatu zituzten kultur lanak berreskuratzen eta ezagutzera ematen, ilunpean zeudenak argia ikus dezaten. Garai hartako Hego Euskal Herria oso anitza zen, eta noski, anitzak eta aldiz kontrajarriak dira bi liburuki hauetan bildutako historiak eta lanak.

▼ Egileari Galdezka

"Kultura egitea politika egitea baino gehiago da"

Xabier Apaolaza

■ Zein izan da zuen helburu nagusia?

Erbestera joan beharrean izan zirenek lan idatzietan utzitako ondare kulturala berreskuratzea. Baina oraindik asko berreskuratu behar dugu.

■ Jende oso ezberdinaren lanak bildu al dituzue?

Liburuan aniztasuna badago... baina euskaraz nortzuk idatzi dute? Abertzaleek, batik bat! Gaur egun ere, zer? Atxaga abertzalea da? Nire ulertzeko eran, bai, behintzat. Kultura egitea politika egitea baino gehiago da. Herria salbatu behar badugu, politikariek salbatuko duten ez dakit, baina kulturarik gabe ez dago ezer.

■ Zenbat galdu dugu gizon-emakume hauek alde egin behar izan zutelako?

Pentsa! XX. mende hasieran gure historian proiektu berri bat sortzen da Euskal Herrirako, bere erabateko askatasuna lortzea. Eta horrek proiektu ekonomiko bat eskatzen du, eta baita proiektu kulturala ere. Baina hemen ez zegoen tradizio kulturalik, sortu behar izan zen. Belaunaldi aparta batek sortu zuen. Oi, zer jende joan zitzaigun!

■ Kultura mailan pizgarri zen guztia deserriratu al zen?

Gehientsuenak bai. Adibidez, hemengo Elizak eta Espainiakoak ez zeukaten zerikusirik. Eta gerra aurretik fraideek azpiegitura oso aberatsa eta herrikoia zuten; kaputxinoek, esaterako: Aita Donosti, Riezu, jende asko. Katolizismoa eta euskal nortasuna batera eramaten zituzten, baina biak! Bada, gerra ondoren, hemengo apaiz eta mojak Ameriketara bidali, eta Gaztelakoak ekarri zituzten... Hemen gelditu zen hutsunea ikaragarria izan zen.

L I B U R U A K

TXORAKIKERIAK 3

Kike Amonarriz
KOMUNIKAZIO
BIZIAGOA
270 orrialde
2.000 pezeta
80 libera

GOGOZ ETA BARREZ IRAKURTZEN DIREN TXISTEAK

Hirugarren aldiz "Txorakikeriak" irakurtzeko aukera eskaintzen digu Kike Amonarrizek. Gogoz eta batzuetan barre algaraz irakurtzen diren ipuintxo eta gertaera antzeko kontakizunak dira guztiak. Adibide bat? Zaila da aukera dagoenean aukeratzea, eta hamaika motatako txistek bildu ditu Kike Amonarrizek liburuan zehar -"Miren eta Kattalin, beti bezain fin", "Modesto, horrelakorik 'ez to!'", "On Kanuto", "Naparra eta Donosti", "Patxiku Txiki eta Karmele andereñoa", "Jaun goikoa ala jan goikoa?", "Tolosa villa famosa ipurtzikin makarrosa", "Benitaren tabernako barratik" eta beste asko-, baina hona hemen seinale moduko bat, bere laburrean adierazgarri izan daitekeena: "Ba al dakizue zein den Lady Di eta euskaldunon arteko aldea?" '!!!' 'Euskaldunok, oraindik ere, badugu tunelaren amaiera ikusteko itxaropenik'".

KALIFORNIAKO NESKAK

Joxemari Iturralde
IBAIZABAL
218 orrialde
950 pezeta
38 libera

ETXETIK URRUN AURKITUTAKO EZUSTE ETA ONGIAK

Irakurle gazteak euskal literaturara hurbiltzeko asmoz sortu zuen Ibaizabal argitaletxeak "Ekin" bilduma. Eta hain zuzen ere "Ekin"en argitaratu du Joxemari Iturralde "Kaliforniako neskak" idazlana, non kontatzen diren hiru euskaldun gazte Kaliforniara joan eta bertan bizi izandako abenturak. Anuxka, Risky eta Ainhoa Estatu Batuetako alderdi horretara doaz hango familia batzuren etxean epealdi bat igarotzera, bide batez ingelesa hobetzeko asmotan. Baina hango gazte jendeak ez dauka antz gehiegirik euskaldunokin, eta gauzak oso ezberdin ikusten ditu bai maitasun kontutan, bai dirua irabazteko moduan. Beraz, denetarik ezagutzeko aukera izango dute egun horietan: amodioa eta desamodioa, jende jatorra eta jendilajea, bihotz zabaleko pertsonak eta labana aise ateratzeko ohitura dutenak... itsasoz bestaldeko bizitza!

ZAZPIMINTZO HERENSUGEA ETA EIDER EDERRA

Garbiñe Salaberria
GERO
54 orrialde
500 pezeta
20 libera

AMETSETAKO ADISKIDE BIHOTZEOA

Zortzi-hamar urteko haurrei zuzendua dago Garbiñe Salaberriaren ipuin hau. Bere bitartez, Ametsetako Herrialde zoragarria ezagutzeko aukera izango dute, Eider neskatoak, lozorroan zegoen batean, ezagutu ahal izan zuen bezala. Horretarako, ordea, Zazpimintzo herensugearen lagunak egitea komeni zaie. Izan ere, Ametsetako Herrialdera joan ahal izateko, pasaporte berezi bat behar da, eta hori lortu ahal izateko, Zazpimintzoren laguntza oso baliagarria da. Herensuge hori Zazpi Mendietako Herrian bizi da. Egunez lo egiten du, baina gauero-gauero, umeak lo dauden bitartean, ahotik botatzen duten arnasan zehar bidaiatu eta haien ametsetan sartzeko ahalmena du. Zazpi hizkuntza ezberdinez hitz egin dezake, hitz dotoreak erabiliz eta elkarriketari gatza eta piperra emanez, gainera, eta oso lagun jatorra izaten daki.

Beti hurbilago.

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Z E R B I T Z U A

LIBURUAK

BERVALEN GERTATUAK

Louis Beaucaire

HIRIA

125 orrialde

1.450 pezeta

58 libera

ESPERANTOTIK EUSKARATUTAKO IDAZLANA

Aitor Aranek euskaratu du Louis Beaucaire esperantistak 1974an kaleratutako “El la vivo de berbala sentáuguro”, non satira dotorean nazioarteko hizkuntza izateko sortu zen esperantoaren mugimendua deskribatzen den: egilea nola egin zen esperantista sutsua, esperantoz tutik ere jakin gabe; beste batzuekin elkartu eta, bost urterako plana lantzeaz gain, beren buruak “sortzaille” zereginetarako nola prestatu zituzten (ez zen lan erraza izango, egin zituzten zinak kontuan harturik: “Zin dagit ez ditudala ene indarrak neska ez esperantistekin alferrik galduko, baizik eta oso-osorik gordeko ditudala mugimendua handitzeko”; “Zin dagit neure burua erabat eskainiko diodala harekin egotea suertaturiko neska ideiakideari, bere adinaz edo balizko edertasun ezaz kexatu gabe, eta kontuan izanik bere ernalgarritasuna soilik”...).

OIHENART

Patri Urkizuk

zuzendua

EUSKO

IKASKUNTZA

146 orrialde

2.300 pezeta

92 libera

HIZKUNTZA ETA LITERATURA SAILEKO 18. ALEA

Eusko Ikaskuntzak duen Hizkuntza eta Literatura saileko koaderno bildumaren 18. alean, hainbat hizkuntzalari, ikertzaile eta literatura kritikarik buruturiko zortzi lan aurkezten dira. Enrique Arranzek Miguel de Unamunok idatzitako “Recuerdos de niñez y mocedad” lana aztertzen du. Mª Isabel Blancok, berriz, Oja ibaiaren Goi Haraneko toponimia du aztergai. Amelia Hernandezek, “Piarres Lafitte bere eskutitzen bitartez. Euskalzaletasuna Iparaldean pizteko saiakera bat”. Mari Jose Olaziregik “Literatura eta irakurlea: Testu-estrategietatik Soziologiara Bernardo Atxagaren unibertso literarioan” doktore-tesian euskaldun gazteen irakurketa ohiturei buruz eginiko ikerketa soziologikoa laburbiltzen du, eta Patri Urkizuk “Nemesio Etxanizen 100. urteurrena dela eta” idazlana plazaratzen du, besteak beste.

MARIZERU, IPUINAK ASMATZEN DAKIEN SAGUTXOA

Sei urtetik aurrerako neska-mutikoentzat aproposa den idazlana dugu “Sagutxo ameslaria”, narrazio berean beste hamaika ipuin biltzen dituen Juan Kruz Igerabideren idazlana. Marizeru deitzen diote istorio honetako sagutxo narratzaileari, zerura begira egotea gustatzen zaiolako batik bat. Baina baditu beste zaletasun batzuk ere: ipuinak asmatu eta kontatzea atsegin du, adibidez, baita norbaitek berari ipuinak kontatzea ere, eta pozik bizi da horrela gure sagutxo. Halere, bere ama kezkatzen hasia da, beti zerura begira egonda jirafa-lepoa ez ote zaion bere kumeari haziko edo, eta badaezpada bufanda bat erosten dio, hoztu ez dadin. Marizeruk ez ditu apaingarriak atsegin, baina ama asko maite duenez, hark esandakoa egin eta lepoa biltzen du jirafamod bufanda horrekin. Baita berahala magikoa dela ohartu ere!

DISKOA

ITOIZ (1978-1988)

Itoiz

ELKARLANEAN

7 CD eta single-a

8.995 pezeta

359 libera

BELAUNALDI OSO BATEK OROIMENEAN DUEN TALDEA

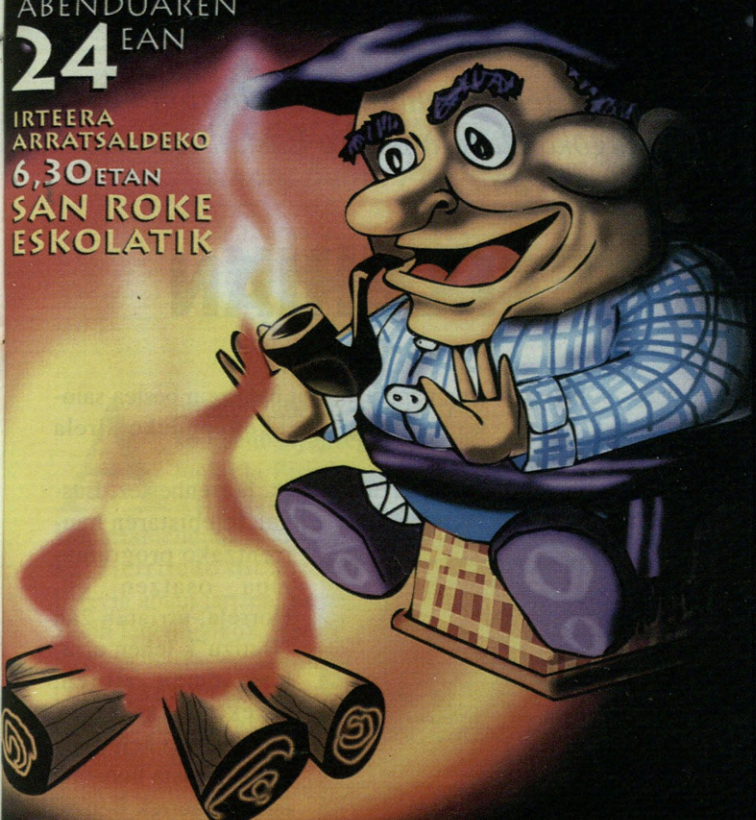
Hamar urte iraun zuen martxan Itoiz musika taldeak, lehen diskoa kaleratu zuenetik Bordeleko Eysines aretoan agurtu egin zen arte. Baina hori baino askoz gehiago iraun du bere jarraitzaileen oroimenean. Eta orain, horiek guztiak aspaldi entzundako kontzertuak berbizi ditzaten, eta belaunaldi berriek rock zaletuen gogora beti etorriko diren kantuak jatorrizko bertsioan ezagutu

ahal ditzaten, Elkarlaneanek “Itoiz (1978-1988)” eskaintzen du, talde honek kaleratutako diskografia osoa: 7 CD eta idatzizko zein irudizko informazio zabala, luxuzko kaxa batean. Gainera, aparteko single batean, “Nobela beltza” kantua ere badoa. Aipatu kantu hori “Espaloian” diskorako grabatu zen arren, azkenean ez zen diskoan agertu, eta beraz, “berria” dela esan daiteke.

OLENTZERO

ABENDUAREN
24 EAN

IRTEERA
ARRATSALDEKO
6,30 ETAN
SAN ROKE
ESKOLATIK

Ibilbidea: San Roke kalea,
J.M^o Iparragirre kalea, Askatasun Etorbidea,
Geltoki Kalea, Zumalakarregi kalea,
San Agustinalde kalea, Barrenkalea eta
ANDRA MARI ELIZPEAN ONGI ETORRIA.

PARTAIDEAK

KRISKITIN DANTZA TALDEA
TXORITXU ALAI DANTZA TALDEA
TRONPERRI DANTZA TALDEA
DURANGALDEKO TXISTULARI ELKARTEA
TXIRI TXIRI MUSIKA ELKARTEA
RESAKA FANFARRIA
ALKARTASUNA AISIALDI ELKARTEA
GUEZAN BA GAZTE TALDEA
IÑURRI ESKAUT TALDEA
IZAR GAZTEA
UDALEKO EUSKARA SAILA
BARTOLOME ERTZILLA MUSIKA ESKOLA
IMDAC MIKELDI GEKUI
TRIKITIXA ETA PANDERO ESKOLA

GABON ZORIONTSUAK
OPA DIZKIZUEGU ETA
URTE BERRI ON!

Tokia

LANDAKO POLIKIROLDEGIAN

Eguna

ABENDUAREN 30ean, LARUNBATA

Ordua

17,30etan

Txartelak salgai

IMDAC MIKELDI GEKUI eta
LANDAKO POLIKIROLDEGIAN

TALKOLO TURRI TX
ETA PORROT TX

IMDAC
MIKELDI
GEKUI

DURANGO
Udala

Durango
Servicio de
Turismo

Euskal Telebistak abenduaren 9an "Betizu Arena" asteroko lehiaketari ekin zion. Ilaski Serranok eta Iban Garatek aurkeztua, norgehiagokak astero-astero Euskal Herriko bi ikastetxe aurrez aurre jarriko ditu.

BETIMU, BETIZU, BETI LEHIAN

ETB-1eko "Betizu" saioaren jarraitzaileek pozik izateko arrazoiak dituzte, astean zeharreko ohiko saioez gain, abenduaren 9tik aurrera aste-buruetan ere pantailan izango dutelako. Betiko atalez gain, larunbat goizetan lehiaketa berriari ekingo diote, "Betizu Arena" delakoari alegia.

Lehiaketa honetan, astero Euskal Herriko bi ikastetxe nor baino nor arituko dira, hiru hilabetero izango den finalean parte hartzeko ahaleginean. Final honetara norgehiagoketan puntu gehien lortu duten taldeak helduko dira, eta bertako irabazleak milioi erdi pezeta (20.000 libe-
ra) poltsikoratuko ditu.

Lehen saioan Lekei-
tioko Resurreccion
Maria de Azkue ikaste-
txea eta Iruñeko Jaso Ikastola lehiatu
ziren, eta, besteak beste, puzzle handi
bat osatzea, soka batetik zintzilik lau
metrora dagoen hodi batean baloiak sar-
tzea edota zirkuituak burutzea bezalako

frogetan beren trebezia erakutsi behar
izan zuten.

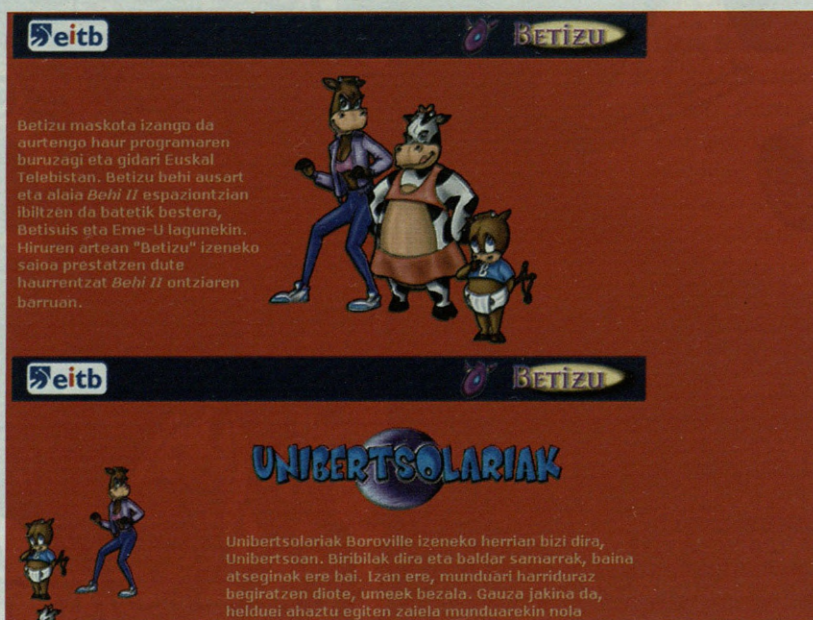
"Betizu Arena" saio berriaren aur-
kezleak Ilaski Serrano eta Iban Garate

rreren paperean. Bai bata zein bestea saio-
ko hurrekin ongi konponduko direla
dirudi.

"Betizu Arena" k, horrenbestez, Eus-
kal Telebistaren hau-
rrerentzako programa-
zioa osatzen du.
Horrela, urriaren 2an
"Betizu" k lehen urra-
tsak eman zituen,
etxeko txikienak
dibertitzeko helburua-
rekin. Bidaia honetan,
euskal haurrek Betizu,
Betisuis eta Eme-u
behitxoaren laguntza
izan dute, unibertsola-
rienaz gain.

Behi eta galaxieta-
ko izaki dibertigarri
hauen abentura eta
desbenturez gain, egu-
nez egun umeez gus-
tukoen dituzten
marrakzi bizidunak
pantailaratzen dira,
eta "Betimu" izeneko

musika lehiaketa arrakastatsuak ere bere
lekua izaten du. Helburua abesten eta
dantzatzeko trebeak diren hainbat euskal
haur eta gaztetxoren ametsak egi bihur-
tzea da ●

■ ETBk interneten "Betizu" saioari buruz duen gunea.

dira. Ilaski, "Betimu" eguneroko lehia-
ketaren aurkezle eta Euskadi Gaztea irra-
tiaren esatari da, eta Iban Garatek Goen-
kale arrakastatsuan parte hartzen du,
Arraldeko medikuaren semearen, Aito-

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ "DENOK BIZI GARA HEMEN" PANTAILAN

ETB-1ek hiru eta hamaika urte
bitarteko hurrei zuzendutako saio
berriari ekin dio. Abenduaren 11tik
aurrera eta astean behin, New York-eko
Telebistaren Jaialdiaren finalean izan
den eta sari ugari jaso duen hezkuntza
saioak Lurran bizi diren 26 animalia-
ren bizitza jorratuko du, dibertitu eta hezi
asmoz ●

■ ETB-1EKO PILOTAK TVE-KO TENISARI IRABAZI ZION

Abenduaren 10ean batetik Eugi eta
Retegi nor baino nor aritu ziren lau t'er-
diko finalaurrean, eta bestetik, Espainia
eta Australiako tenis taldeak Davis
Koparen finalean. Arratsalde horretako
audientzia mailan euskaldunak nagusi
izan ziren, pilota 246.000 ikusentzulek
(%37) jarraitu zuen eta tenisa 226.000
zaletuk (%35) ●

■ "ZALDUNEN LIGA" "HEGO ZOROA"REN TOKIAN

Abenduaren 12an "Queer as folk"
edo "Hego Zorua"ren azken atala pan-
tailaratu zuen ETB-1ek. Honen ordez,
astearteko "Sorginen Laratza"ren oste-
an BBCK ekoiztutako umorezko tele-
sailak, "Zaldunen Liga" ("The League
of Gentlemen") izenekoak, hartu du
bere lekua. Ingalaterrako herrixka
baten bizitza kaotikoan girotzen da ●

EUSKAL IRRATIAK

Ipar Euskal Herriko irratiak kezkaturik daude, berauek finantzatzeko hitzarmena sinatu baina Frantziako Estatuak bere zatia ordaintzeari uko egin ostean.

UHN GAIZTOAK PARISETIK

Aurtengo udaberrian Frantziako Estatuak, Erregio Kontseiluak eta Pirinio Atlantiarreko Departamenduak Ipar Euskal Herrirako hitzarmen berezia abian jartzea adostu zuten lehenbizikoz. Bertan, besteak beste, euskararentzat hizkuntza politikaren beharra aurreikusten zen, eta honen barruan bertako euskal irrati (Lapurdikiko Gure Irratia, Nafarroa Behereko Irulegiko Irratia eta Zuberoako Xiberoko Botza) finantziatziorako aurrerapausoa ematen zen.

Azaroaren amaieran Departamenduak txostenaren finantza aldea onetsi zuen, abenduaren 18an Akitaniak egin zuen bezalaxe, baina arazoa Parisetik etorri da, Frantziako Estatuak

ez baitu finantzaketaren bere zatia betetzeko asmorik. Horrela adierazi zuen Jean Jaques Lasserrek erregio eta depar-

tzuna berehalakoa izan da, batetik euskal hautetsiei erabaki hori ez onartzeko eska-

tuz eta bestetik erabakia bertan behera uzteko presioari ekinez, irrati hauek -egindako lanaren ostean- ez daudelako diru gutxiago onartzeko prest. Artikulu hau bukatu aurreko informazioaren arabera Euskal Irratiak-ek hilaren 14an programazio berezia aireratu zuen. Euskal Herriko Hitzarmen Bereziari buruz aritu ziren eta gainerakoan musika jarri zuten.

Kontutan hartu behar da 960.000 liberetaz hitz egiten ari garela, hots, 24 milioi pezeta. Instituzioak kopuru bera ordaintzeko

asmoa agertu zuten eta hiru irratiaren artean berdintsu banatzeko asmoa zuten ●

■ Gure Irratia, Irulegiko Irratia eta Xiberoko Botza grebara joatekotan dira beren ekimena kolokan jarri ostean.

IMANOL OTEGI

tamenduko kontseilariak.

Honen aurrean Euskal Irratiaren eran-

Aurpegia

ALBERTO ELOSEGI

*Itziar Galparsoro Badiola
Segura Irratian goiz eta
arratsaldeko bi saiotan esatari*

**“Zerbitzu publikoa
izatea praktikara
eramaten dugu”**

Asteazken goizeko magazinean -“Hamar Hamahiru”- eta arratsaldeko “Euskal kanta eta doinuak” saioan parte hartzen du 42 urteko segurarrak. Lan bikoitza da baina gustura egiten du, irratiaren duela 22 urte hasi bazen ere gogoz jarraitzeko asmoa baitu.

“22 urte hauetan aldagata handiak sumatu ditut, batez ere teknika aldetik; horrela, gure meritoa baliabide kaxka-

rrekin eguneko 24 orduak betetzean datza” dio Itziarrek. Bestalde, Segura Irratian entzulearekin harreman zuzena oso garrantzitsua dela azpimarratzen digu: “ez dago bitartekaririk eta jendea hitza ematen zaio, jendea egokitzen gatzatzen; azken finean, zerbitzu publiko izaera praktikan jartzen dugu eta jendearen eskakizunei erantzuten diegu, kanta bat dela, ohar bat dela edo bestelakoa dela” ●

Bagak

■ EUSKADI GAZTEAREN MAKETA IRABAZLEA

“El columpio asesino” zortzikote nafarra da aurtengo Euskadi Gaztearen maketa lehiaketan nagusitu dena eta sariaren milioi erdi pezeta (20.000 libera) irabazi duena. Lehenbiziko aldiz, epaimahaiak Nafarroakoa den eta gazteleharaz eta ingelesez abesten duen talde bat aukeratu du. Beste alde batetik, maketa lehiaketan parte hartu duten 210 taldeen artean, entzuleen botoak beste hiru hauen-tzat izan dira: Hira, Anger eta Offset. “El columpio asesino”rekin batera, hiru hauek ere EITBk editatuko duen CDan lekua izango dute ●

Gabriel Aresti
Euskaltegia

BILBO, abenduak 21

Gabriel Aresti
euskaltegiako jaia

Aldizkariaren aurkezpena, antzerkia, bertsolariak, dantza, jokoak, musika... eta luncha. Horiek guztiak izango dira euskara ikasten ari direnen jai honetan.
Kafe Antzokia
21:00

ONDARROA,
abenduak

26, 27 eta 28
Haur parkea

Ettxeko txikienei ederki asko pasako dute karts pistako errege izanez edota puzgarri eta ohe elastikoetan saltoka.
Udal kiroldegia
15:30etik 20:00etara

DONOSTIA,
abenduak 23

Magia ikuskizuna
"Artxila Murtxila" hitz magikoak esan bezain laster, ikusleak ezustez beteriko mundu batean murgilaraziko ditu Txan Handia magoak.
Lugaritz kultur etxea
18:00

BAIONA,

abenduak 21 eta 22
Gabonetako merkatua
Zim Boum animazio taldea osatzen duten txotxongilo eta ipuin kontalariek ikuskizun ugari eskainiko dituzte Lapurdiko hiriburuan merkatuak irauten duen bi egunetan.

IRUÑEA,
abenduak 27

Musika klasikoa
Pablo Sarasate orkestraren kontzertua izango da entzungai Iruñean.
Gayarre antzokia
20:00

GASTEIZ,
abenduak 23
Kontzertua

Soziedad Alkoholika talde gasteiztarrek "Polvo en los ojos" lan berria aurkeztuko du. Aurrez, Erasol eta Anestesiako kideek astinduko dute eszenatokia.
Mendizorrotxa polikiroldegia
10:30

GASTEIZ, abenduak 27
Baleta

Ukrainako Balet Gazteak "La Cenicienta" ikuskizuna eskainiko du asteazkenean.
Principal Antzokia
20:30

EIBAR, urtarrilaren
14a arte

Armian Animia
erakusketa
Armagintza ardatz hartuta, Eibarko historiaren erakusgarri diren argazki eta objektuak bildu dira erakusketa honetan.
Udaletxea
16:30etik 20:30era

BILLABONA,
abenduaren 31 arte
Argazki erakusketa
Antzinako Euskal Herriko bizimoduaren isla diren postalak bildu dira erakusketa batean. Postal hauek Xabier Sagüesek eta Ortizadar fondoak bildu dituzte.
Gurea erakusgela
18.30etik 20.30era

NOAIN, abenduak 21

Musika klasikoa
Egieder akordeoi taldeko ikasleak eta Valle de Elorz abesbatza izango dira entzungai Gabonetako jaialdian.
San Miguel parrokia
19:30

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

 kutxa

gizarte-ekintza
obra social

Arabako urtegiak. 105 km · 1-3 egun *Barrualdeko itsaso artifizialak*

Hondartzara eta mendira

Batez ere Urrunaga eta Uribarriko urtegiak, printzipioz Gasteizalde (lurralde zabalagoa ere hartzen dute) urez hornitzeko eraiki ziren urtegi hauek alegia, urteak joan urteak etorri Arabako "itsasaldea" bihurtu dira.

Izan ere, naturak emandako itsasoaren faltan, laku hauek aisialdirako ezinhobeto prestatu dira, eta kostaldeak eskaini ditzakeen zerbitzu oro aurki daiteke. Horrela, inguru hauek gasteiztarrentzat egunpasarako aproposak bihurtu dira.

■ Urtegi hauek arabarren atseden-leku nagusiak dira.

Bertaratzen bazarete baieztapenaz jabetuko zarete. Eta zer esanik ez, urteko hilabete beroetan, eguzkia hartzeko eta bainatzeko ezin egokiagoak direnean... Orduan, inguru zabal hauek leku bakartia topatzea ia ezinezkoa da. Ibilbide honek urtegirik garrantzitsuenak inguratzen ditu (Albinakoa ere bai) eta horretarako Gipuzkoako hego-mendebaldeko ertzean sartu-irten ere egiten du, Deba Garaian, hain zuzen ere. Azkenik, lehenbiziko zatian eki-iparrerantz abiatu ostean, euskara nagusi den arabar lurralde bakarretik itzuliko gara: Aramaiotik, komunikazio-bide garrantzitsuenetatik urrun mantendu den herrialdeko bailararik politenetakotik, alegia.

ARABAN ZE HAR IBILTZEN BAZARA,

ASEKO

ZARA

Naturaz · Artez · Historiaz · Kulturaz
Aisialdiz · Gastronomiaz...

ALAVA
ARABA

Arabako Foru Aldundia
Diputación Foral de Alava

www.alava.net

**ESTIBA-
LITZ** Monasterioa,
Gasteiz-Lizarra norabi-
dean hiriburutik kilo-
metro gutxira, herrial-
de honetako harribitxi
erromanikoa da. Ber-
tako Andra Mari Ara-
bako zaindaria; ibilbide
honi hasiera emateko
arrazoi nahikoa da.

Monasterioa lauta-
da azpian hartzen
duen mendiska batean
kokatuta dago eta bere
inguruan aisialdirako
prestaturiko gune poli-
ta egin da. Tenpluari
dagokionez, 962. urte-
an jada idatziz aipatua,
esandako moduan
erromanikoa da, baina
elementu bizantiarrek

ere beren lekua dute. Elementu azpimarragarrien artean sarre-
ra nagusia eta Andra Mariaren taila (XII. mendea) aipatuko ditugu.

Gasteizko ekialderantz abiatzen den errepidean, Elorriagara
iristean (8. km.) Frantzia-Iruñearantz desbideratuko gara, N-10
errepidea hartuz (hau gero N-1ekin batuko da). N-1ean sartu
aurretik, tartean llarratza eta Matauku daude, biak ere (oraindik)
Gasteizko auzuneak. N-1 autobidean dagoeneko, Iruñerako nora-
bidea hartuko dugu, baina segituan Argomaiz-Ozaetan irtengo
gara.

URIBARRI-GANBOA URTEGIA

Autobidetik at jada, Ozaeta norabidea hartu, ezkerrera, eta
laster (Maturanara iritsi baino pixka bat lehenago) Garaioko Par-
kean barneratzen den bidea ikusiko dugu, kartel marroi batek sei-
nalatua. Izena eman dion antzinako herria zegoen lekuan kokatua,
120 hektareako penintsulatxo batean, edonolako zerbitzuz horni-
tutako parke hau dago, egunpasa burutzeko eremu bikaina. Fauna
eta flora interesgarria biltzen duen aisialdi-eremu honetan, jende
gehien erakartzen dutenak hondartza artifizialak (lakua bezain

beste) eta zelai zabalak dira, eguzkia hartzeko aproposak.

Parkeari bira eman ostean errepidera itzuli eta ondoko Matu-
rana herrixoa bisita dezakegu. 3 km. beranduago, urtegia ingura-
tzen segitu nahi badugu, ezkerrera jo beharko dugu, beste 3 kilo-
metroetan Marieta zeharkatuz (35,5 km.). Hemendik aurrera
urtegiko urbazterrera hurbiltzeko gure ezkerrera bideska bat
baino gehiago aurkituko dugu, baina horietako batzuk egoera txar-
rean daude. Ondo daudenak (askaldegia eta guzti prestatutako
guneak) Marietatik 3,5 kilometrotara hasten dira.

Atsedenera-multzo honen "erdigunea" Landa da (43 km.),
aparkaleku handi bat eta zenbait jatetxe biltzen dituen aisialdirako
gune jendetsua. Bidegurutzean momentuz ezkerrera joko dugu
(gero itzuli egin beharko dugu), 4 kilometrotara urtegiari izena
ematen dion Urbarri-Ganboan sartzeko. Lehen esandako
moduan, puntu honetan Landara itzuli, eta bere ondotik Bergara-
rantz zuzenduko gara.

DEBA GARAIA HARANA

Gipuzkoaren
barnean jada, Arla-
ban Gaínean ezke-
rrera, lehenbizi
Gatzaga Mendatea
igaroko dugu, alda-
pa gogor samarre-
an behera Gatzaga-
gan sartuz (55
km.). Gatzaren
ustiatetarekin lotu-
riko herrixoa xar-
mangarri hau
harresiz inguratua
zegoen. Oraindik
Erdi Aroko kale-
trazadura eta
harresietako sarre-
ra batzuk manten-
tzen ditu. Eraikin
zibil interesgarrie-
kin batera San
Millan eliza (herria
bezain zaharra

■ Urbarri Ganboa arratsean.

MEMESA
INDUSTRIA HORNIDURAK

ONATI
Tel.: 943 71 80 80
Faxa: 943 71 80 45

ARRASATE
Tel.: 943 71 24 25
Faxa: 943 71 22 98

ARETXABALETA
Tel.: 943 71 24 11
Faxa: 943 71 21 19

baina XVI.lean berreraikia) aipa dezakegu.

Udaletxea ezkerrean utziz, bide polit eta bihurtunetsua segituz, segituan Dorletako Andra Mari santutegira iritsiko gara; txirrindularien zaindariarengana, alegia. Gaur egungo eraikina XVII.ekoa da; aurrealdean Erdi Aroan landutako sinbolo ezberdinak ikus daiteke.

Gatzagako behealdean errepidea hartuko dugu, oraindik ere behearantz, hainbat baserriren artean pasatu ondoren Eskoriatzara hurbilduko gaituena; bertan, hegoalde-tik sartu eta herria zuzen zeharkatuko dugu. Aurreko herritik bezala, hemendik ere errege galtzada igarotzen zen, kale-errepidearen alboetako etxeek frogatu moduan. Eraikinen artean San Pedro Parrokia (aurrealde barrokoa) eta Ganuza edo Gaztañadui jauregiak aipa ditzakegu.

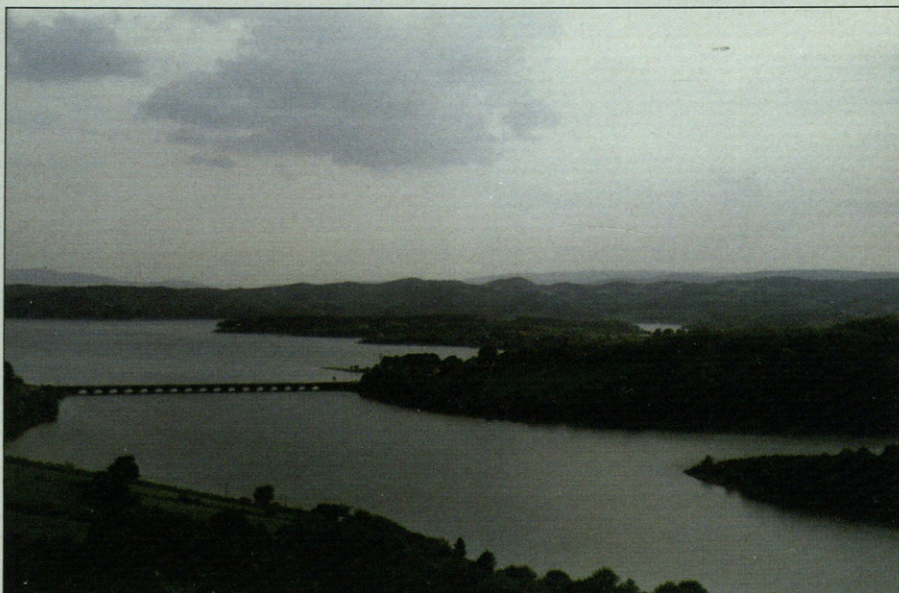
Dena den, Eskoriatzako monumenturik interesgarriena Apotzaga auzoan dago, herri amaieran Intxaurtxueta kaletik ezkerrean hartu eta eskumarantz igotzen den errepidea hartuz. Antzinako euskal kanposantuen kutsua ederki gordetzen du Apotzagako hilerri biribilak.

Eskoriatzara itzuli eta ezkerrean, berehala irten egingo gara, laster errepidea berriz utzi eta Aretxabaletan sartu behar izango badugu ere. Jasokundeko Andra Mari eliza XVI.lean eraikitzen hasi zen; dorrea eta elizpea askoz beranduagoak dira. Honez gain, XVIII. mendeko Arratabe, Otalora eta Aozaratza jauregiak ere kontserbatzen dira.

Herria sigi-sagan zeharkatu ostean, Bergararako errepidera aterako gara beste behin. Dena den, kilometro batera eskumara jo beharko dugu, Arrasate-Aramaio norabidean. Hurrengo bidegurutzean eskumara, herriko industriagunea zeharkatuko dugu.

74,5 kilometroan azkenean, Arrasatera hurbildutako orori ongi etorria ematen dion kartela igaroko dugu. Dena den, herrian sartu baino, ibilbide honetan egingo duguna segituan ezkerrean jotzea izango da, Aramaio-Bilbo norabidean (Arrasate herria lehen ibilbidean jorratu genuen).

500 metrotara dagoen errotonda batean ezker-zuzen egin ostean, 200 metrora aurkituko dugun beste bat zuzen pasa deza-

■ Legutioko urtegia eta erditik moztan duen zubi luzea.

kegu; horrela eginez gero, bizpahiru kilometro igo ostean Udala auzora iritsiko gara, Udalaiz mendi zorrotzaren magalean dugun etxe-multzotik polita.

Aipatutako bigarren errotondara itzuli eta oraingoan eskuinean jotzen badugu, berriz ere Araban sartzeko bidean jarriko gara, bertako zonalderik euskaldunenean gainera.

ARAMAIO ETA LEGUTIO INGURUKO URTEGIAK

Aramaio bakoitza menditsua baserri eta auzo askok osatzen dute. Ingurumena ederki zaindu du haran honek. Barreiatutako auzune horien artean erdigunea berriz, Ibarra dugu. Bertako baserri ederren artean (bailara osoan bezalakoak), San Bizente Goikoetxeakoaren omenezko monumentua eta San Martin parrokiak nabarmentzen dira.

Nahiz eta bihurtunetsu asko jasan beharko dugun, bailaratik Legutiorako norabidean jarriko gaituen errepidea benetan polita da. Adibidez, 5,5 kilometrotara dagoen begiratoki handiak Aramaio bakoitza osoa behatzeko aukera ederra eskainiko digu. Lau kilometro geroago ikusten hasiko garena, gure ezkerrean eta zeharritzen artean, Albina Urtegia izango da.

Euskadi
PAIS VASCO
Atsegin handiz

Debagoiena

**Euskal Herriaren
bihotzean**

Antzuola
Aretxabaleta
Arrasate
Bergara
Elgeta
Eskoriatza
Leintz-Gatzaga
Oñati

DEBAGOIENEN MANKOMUNITATEA
Turismo Ekintzetarako Zentroa
Santa Ana Antzokia. ONATI
Tel.:943783167 Faxa.:943796772

■ *Apotzagako hilerri biribila Euskal Herriko bakarretakoa da.*

Beste hiru kilometrotara ordea, Kurtzeta Mendatearen jaitsiera nabarmenean, errepidearen beste aldean behatzen hasiko garena Legutioko edo Urrunaga urtegi ikusgarria izango da. Horretarako begiratoki handi bat ere ikusiko dugu.

Kilometro bat beherago errepide nagusiarekin bat egiten duen bidegurutzea aurkituko dugu, baina guk momentuz zuzen jarraituko dugu, Legutioko erdigunean bertan barneratu asmoz.

Bertan San Blas eliza nabarmentzen da, baina harresi-hondarrak ere ikus daitezke.

Dena den, argi ikusiko dugun moduan, herri honetako erakarpenturistikorik garrantzitsuena urtegia bera da eta bere inguruan egin daitezkeen txangoak. Horrela, urtegia Bilborantz inguratuz, lehenbizi Ollerias (Buztingintza Museoa) auzoa pasatu eta ibilbi-dea Elosu auzunean buka dezakegu.

Informazio Praktikoa

ARGOMAIZ

Jan eta lo egiteko:

***Hotel Parador de Turismo Argomaniz- N-I bidea, 363. km. ☎ 945- 29 32 00. Logela bikoitza 15.000 pzta.

MATURANA

Jan eta lo egiteko:

Sagasti Zahar Nekazal Etxea- Sagasti Zahar 10. ☎ 945- 31 71 58. Logela bikoitza 6.500 pzta.

GATZAGA

Udaletxea: ☎ 943- 71 47 46.

Jan eta lo egiteko:

**Hostal Gure Ametsa- Arlaban Gaina. ☎ 943- 71 49 52. Logela bikoitza 6.000 pzta.

ESKORIATZA

Udaletxea: ☎ 943- 71 44 07.

Kotxe-tailerrak:

Garaje Aitzorrotz (Ford-Peugeot)- Aranburuzabala z/g. ☎ 943- 71 42 94.

Reparaciones Leniz (Renault)- Aingeru Ibilbidea z/g. ☎ 943- 71 50 61.

Jan eta lo egiteko:

Areano Nekazal Etxea- Mendiola elizatea. ☎ 943- 71 44 70. Logela bikoitza 5.000-5.500 pzta.

ARETXABALETAKO

Udaletxea: ☎ 943- 79 10 00.

Udaltzaingoa: ☎ 943- 79 10 52.

Ertzaintza: ☎ 943- 79 71 99.

Larrialdia: ☎ 943- 79 74 88.

Jatorduan:

Taberna Berri- Durana 26.

ARAMAIO

Udaletxea: ☎ 945- 44 50 16.

Jan eta lo egiteko:

Muru Nekazal Etxea- Gantzaga 18. ☎ 945- 44 53 65. Logela bikoitza 6.000 pzta.

Lo egiteko:

Unzueta Nekazal Etxea- Zabola auzoa. ☎ 945- 44 50 95. Logela bikoitza 5.850 pzta.

LEGUTIO

Udaletxea: ☎ 945- 45 50 10.

Jatorduan:

Astola Jatetxea- San Roke I.

El Crucero Jatetxea- Kurutzalde (N-240 errepidea).

Jan eta lo egiteko:

*Hotel Haritz-Ondo- Elosu auzoa 20-22. ☎ 945- 45 52 70.

Atxarmin Nekazal Etxea- Atxarmin auzoa (Elosu). ☎ 945- 45 50 87. Logela bikoitza 6.000 pzta.

umeak baino
okerrago!

Larrosez gain, dalia mexikarrek dute leku gehien lorazantzan. Lur guztietara egokitzen dira, eta forma edo kolore bereziko zerorren dalia sortzea uste baino errazagoa da.

MEXIKOTIK MUNDURA

Larrosen hurrengo landareak dira daliak lorazantzan. Ez alferrik erraz lantzen dira, ia lur guztietara egokitzen dira, kolore eta forma aukera izugarria dago eta lorealdi oparoa dute.

Mexikarrak dira daliak. Totelkek eta aztekek lore sinplea zuten daliak lantzen zituzten eta 1761 urtean loretu ziren Madrilgo Botanikoan Europara ekarritako lehenak. Orduan bataiatu ziren Dahlia sp. izenez, landareen sistematikaren aita zen Linneoren laguntzaila Anders Dahlen omenez (Suedia, 1.751-1789). Barazkiak ziren hasieran, lurpean hazten dituzten erreserbatarako tuberkuluak jaten baitziren. 1.802an

Versallesa bidali ziren hazi batzuk han ziren beste landare exotikoen artean.

lantzeko. Han jabetu ziren daliak morfologikoki garatzeko zuten erraztasunaz eta laister kolore, garaiera eta forma askotakoak zabaltzen hasi ziren. Espainiako baratzetako gosetik Frantziako lorategietako apaingarri.

Oraintxe lurretik atera eta toki oreatu, lehor eta freskoan jasotzen diren tuberkuluak bereizi edo hauek udaberrian pujatzen duten zila moztu eta aldaska gisa landatu landare berdina ugaltzeko. Forma edo kolore bereziko zerorren dalia sortzea ere uste baino askoz errazagoa da: haziak erein. Lore ezezagunek harrituko zaituzte ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Espainiako populazioaren %20 obesitateak jota dago. Pet Bjorntorp adituaren arabera, pertsona horietan gaitz kardiobaskularren edo diabetearen arriskua asko igotzen da.

OBESOEN KOPURUA GORUNTZ

Espainiako populazioaren %20 obesitateak jota dago, Europako iparraldean indize hori %10era jaisten den bitartean. Kontinenteko iparraldeko nahiz hegoaldeko biztanleen artean sumatzen diren desberdintasunak (obesitate-tasa desberdinak, gantza ere gorputzean ez da berdina pilatzen pertsona horietan eta abar) eraginda, Murtziako Unibertsitateko eta Suediako ikertzaileek azterketa konparatibo bat burutu dute azken urteotan, bi herrialde horietako jendea aztertuz, eta emaitzak benetan bitxiak izan dira.

Gotemburgo-ko Sahlgren's Hospital-eko Per Bjorntorp izan da azterketaren zuzendaria, eta obesitatearen eta ehun adiposoko gaixotasunen aditu handi-

takoa bezala jotzen den irakasleak esan zuenez, bi dira ikerketa horren oinarriak: batetik, obesitatea bizi-azturekin eta nutrizio-inguruko hezkuntzarekin lotua dago; eta bestetik, zenbait pertsonaren-

gan bada gaitza jasateko aurrejoera genetiko bat.

Ikertzaile suediarren ustez Espainiako Estatuaren eta Iparraldeko herrialdeen arteko obesitate-tasa desberdinak espainiarren eta suediarren artean dauden bizi-aztura desberdinei egotzi behar zaizkie, eta baita "jatordu lasterrak" esaten zaien horiek gure artean lortu duten arrakasta itzelari ere, janari-modu horiek betiko elikagaiak baino koipetsuagoak eta kalorikoagoak baitira. Obesitatearen kontua osasun publikoko arazo guztiz larritzat jo zuen, uste dena baino askoz ere serioagoa, pertsona horietan gaitz kardiobaskularren edo diabetearen arriskua asko igotzen delako ●

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

HILERRIAN

Bisitaria Tolosako hilerrira sartu eta bazterrek txukuntzen ari den ehorzlearengana inguratu da:

- Egunon!
- Egunon!
- Hemen zenbat hildako dago?
- Ni ez beste guztiak!

ATZERAPENA

Fermina Karmenekin topatu da auzoko kafetegian:

- Eta senarra? Zer moduz dabil?
- galdetu dio Ferminak-
- Oso kezkatuta nauka. Sendagileak hiru hilabeteko bizi itxaropena besterik ez zion eman eta...
- Jabetzen naiz egoeraz.
- Pentsa! Dagoeneko hilabetea atzeratu da!

TOLOSARRA PARISEN

Tolosarra Parisera iritsi eta "Hotel de Ville"ra sartu da gela bila. Hura udaletxea dela adierazi eta aldame-neko hotelera zuzendu dute:

- Hiru egunetarako ostatu hartu

Asteko Lokuzioa

MANIXUTS

BERTZEREN OHEAN EZ SARTU / INOREN SUGANDILAK EZ HARRIKATU

Besteren aferetan ez sartu

Mikelengatik trankil egon. Hori ez zaizu ohean sartuko (Aukeran: Noiz harrikatu ditia? nik hire sugandilak?)

NO METESE EN CAMISA DE ONCE VARAS /
SE MELER DE SES PROPRES POILS DU CUL /
MIND YOUR OWN BUSINESS

ZAZPIAK BATMAN

nahiko nuke -eskatu dio tolosarrak bere frantses traketsean-

- Oso ongi -erantzun dio harreragileak-

Gelako giltza hartu eta tolosarrari ematerakoan honako hau esan dio:

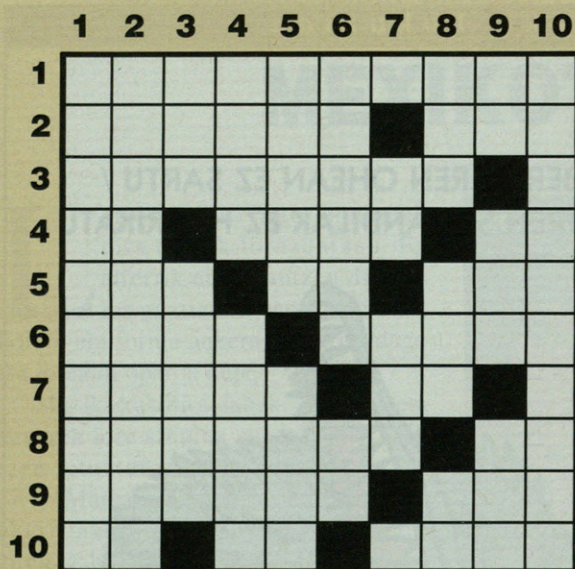
- Gosariak goizeko zazpietatik hamaikak bitartean eskaintzen ditugu, bazkariak eguerdiko hamabieta-

tik arratsaldeko hiruetara eta afariak seietatik hamarretara.

Eta tolosarrak kopeta zimurtuz:

- Baina ordutegiak horiek badira, ez zait hiria bisitatzeko ordu librerik geratzen!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

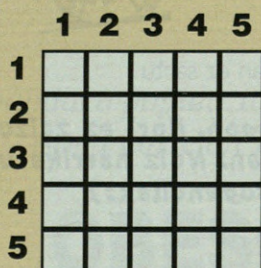
1.- Zerbait saltzen duena. 2.- Enarak. Argi, hitz elkarketan.
3.- Higatu, homdatu. Lehenengoa. 4.- 501. Gipuzkoako ibaia.
Lehen biak. 5.- ... danez, dirudienez. Noren atzizkia. Burdinola.
6.- Labore-mota. Zango-atal. 7.- Fruta-mota. Bokal errepikatua.
Bokala. 8.- Iritzi, uste izan. Zakur. 9.- Emakume izena. Landare-
mota. 10.- Errepikatuz, gorotza. Musika nota. Gaixoa.

GOITIK BEHERA

1.- Botikak. 2.- Pozgarria. 3.- Gehiegi. Jarraitu.
4.- Jaurtiketa. Sasoi. 5.- Afrikako estatua. Interjekzioa.
6.- Intsektu-mota. Herri hizkeran, eta.
7.- Bokala. Tantalioa. Zu. Bokala. 8.- Bi eta bi.
Duda partikula. Iridioa. 9.- Erbiox. Gabarra. Izaniko.
10.- Atabal jolea.

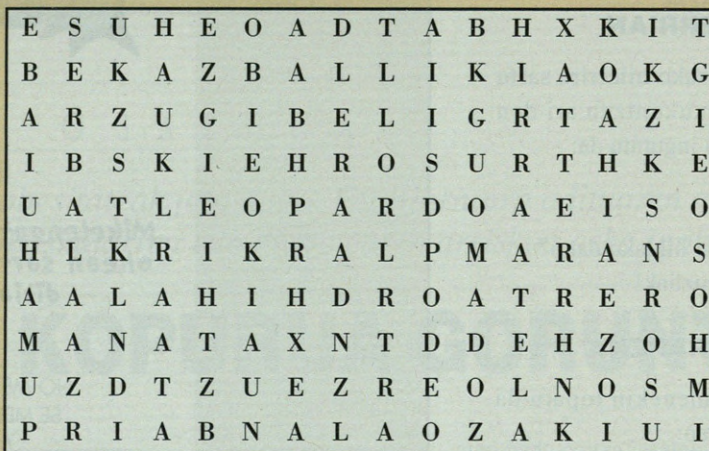
Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

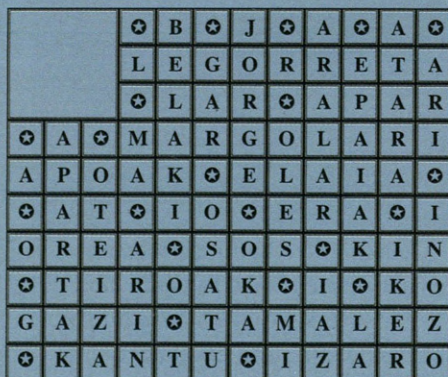
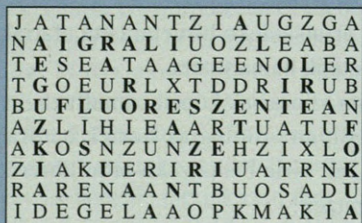
1. Pl. ortografia-ikurra. 2. Olibondoaren fruitua. 3. Gizon izena. 4. Animalia. 5. Karrika.

Letra Zopa

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
eskolako 8
felidoren
izenak.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

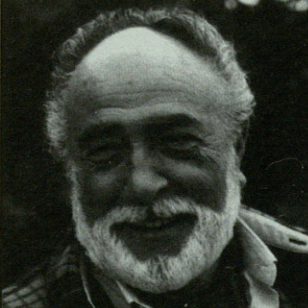
Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Enparantza. 2. Zainak. AEK. 3. Ir. Edari. A. 4. Noe. Aba. HB. 5. Tamara. Ohe. 6. A. Aurtén. R. 7. San. Aukera. 8. Ur. E. A. To! 9. Nauka. Esna. 10. Auzitegiak.

Goitik-behera: 1. Ezintasuna. 2. Naroa. Arau. 3. Pi. Eman. Uz. 4. Ane. Au. Eki. 5. Radarra. At. 6. Akabatua. E. 7. N. Ra. Ek. Eg. 8. Tai. Onetsi. 9. Ze. Hh. Rona. 10. Akabera. Ak.

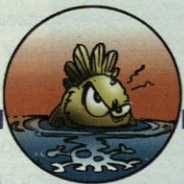

Hitz Gezidunak

	Jarduerak	▼	Lehen biak	▼	Tabernak	▼	Sopranoa	▼	Bokala
	Tran-sexuala		XI. hil		Jaioberrien elikagai		Har ezak!		
		▶		▼		▼		▼	
	Aurrizkia	▶			Trafiko-seinale	▶			Barrunbea
	Emakume zahar				Komunikabide-mota				
Txorrotak	▼	Intsektu-mota	▶	▼			Laborarien Biltzarra	▶	▼
Deitura		Lekaimea					Kontsonantea		
		▼					▼		
Izena	▶					Uranioa	▶	Ez eme	▶
Eguratsa						Poltsa		Infin., luzatu	
					Larru	▶		▼	Röntgen
					Emakume izena				... egin, obeditu
Gauero e-giten dugu	▶		Katuaren ume	▶	▼				▼
Gaude			Aluminioa						
			▼	Naizen honek	▶		Zegoen	▶	
				Bokala			Potasioa		
Karrika	▶			▼		Izana	▶	▼	

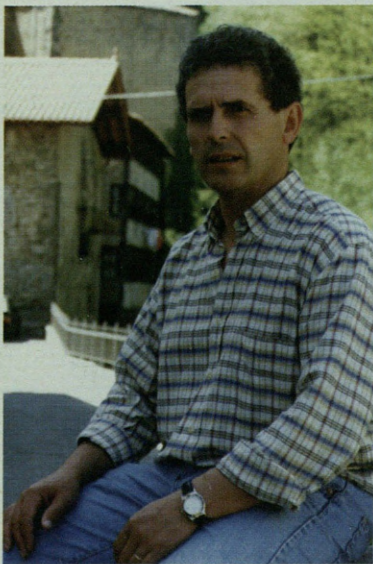
Pertsonaia: Eskultore bizkaitarra (1924)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH + ZOOK

ERROBIKO PIRANJAK

IÑAKI MURUA

MOBILLA

Zein ote luke izenik aproposena, "mobilla" ala mugikorra? Biak ere nahiko zailak dira jende helduarentzat. Gure amak behintzat ez du sekula asmatzen telefono mota honen izena eta, "beste telefono garesti hori" deitzen dio.

Mugikorra, berriz, kursiegia iruditzen zaidan arren, badauka arrazoirik hala deitzeko, izan ere, deika ari dela entzun orduko mugimenduak biziagotzen hasten zaizkio deituari: geldi bazegoen besoak, lepoa, bolsoa edo patrika, begiak, ilea... dena da mugikor; oinez doana, ordea, entzun orduko geratuko da baina lehen aipaturiko haize-errotak keinu/mugimendu guzti horiez gain, ezker-eskuin eta atze-aurrerako pauso ttiki eta ugariak ematen hasiko da, hitz egiten ari dela. Badakizu, pixegureak dagoen haurraren antzera.

Bestalde, normala da mugitzea izen hori darman aparailuaren eraginez: mugi+corra. Atajuan dago "mobilla" edo mugikorrari esker lasaia biziko zela uste zuena! Hori bai, edonork, edonon harrapa dezakeela jakiteak ematen duen lasaitasuna izango du (in fraganti harrapatzeko beldurrez ez badabil behintzat!).

A, BAINA, zelako xarma berea! Niri lotsa dextente eman dit inoiz deiren bat horrela pasa didatenean, hala ere, mobiletik hitz egiten ari denak, nire irudipenez behintzat, taldeko jarduna utzi eta tresna ttiki horri erantzuten hasten denean, beste maila bateko elkarrizketan ari dela dirudi; nola esango nuke, zera, meza ematen ari dela Jaungoikoarekin zuzenean mobiletik ari den apaizaren antzera edo. Aurrekoak aho zabalik berari begira, bere keinu eta antzokiko imintzio serio nahiz alaiek liluratuta dauden uste osoan. Segapoto preziatuan dagoena nor ote den, eta zer esan ote duen hain grazioso, jakin nahian dauzkan entzuleei solasaldia amaitzean zer esango dien asmatzen ari den bitartean.

Deiak errepikarazteko duen trebezia ere ez da makala, horrela harreman sendoagoak bideratuz; bestela behin zita eginda bale izango zena, egun berean beste dei batekin ziurtatzen dugu, goizetik. Arratsaldean ordua zuzen oroitzen ote dugun bermatuko dugu beste dei batez eta zitalekura iritsita koan, kidea han aurkitzen ez badugu, hirugarren deia, ordua baino hamar minutu lehenago iritsi

garela ohartu gabe.

Soinu eta doinu orijinalagoa txirrinari nork ezarri dion antzemateak hainbat pista ematen digu pototxoaren jabeaz. Adi beraz! Bilera askotan sekulako musika tekno saioak entzuten ditugu eta asperak jotzeko arriskua badugu, ttaka: deia une aproposan eta ondoko kafetegira diximulo ederrean. Gainera, andre edo gizon okupatuaren airea hartu nahi badugu, ongi programatzea aski da, hainbatek behin txirrinak jo dezan eta bakarriketari ekingo diogu, brontzeko estatua baino serioago.

TXIRRINIK programatu gabe ere oso baliagarria da, ikara ttikiak egiten baititu, egoera dardaratan murgiltzen da eta horrela, bihotzeko arazoak dituenari, zamarra edo atorraren ezkerreko patrikan sartu eta masaiak emango dizkio. Sendagileak bi ordutik behin emateko aholkatu diola, tori deia! Eta sendagileak agindu ez arren, bestelako behar motarik izanez gero (fisikoak zein psikikoak), erraza: sar ezazu beheko patriketako batean, utzi bere lana egiten eta kitto!

Gure gorputzaren estetika konpontzeko oso baliagarri gerta dakiguke. Lagun mina (emakumezkoa) zelulitisak sortzen dion buruko mina izterretatik ezin kendurik dabilela, bada, esan zuk deituko diozula halako eta halako orduetan eta aldaketan kokatzeko bere mugikor dardaratia, masaia horiei esker jubilatuta baino lehen zelulitisa erabat desagertuko zaiola eta. Eta sortuko zaion parre ttikia zure ahotsa, bere izterretan baina, soberan dauzkan koipeekin Errolanen pare borrokan ari dela pentsatzean?

Ipur-masailak, bular aldea edo gerruntzea sendotu, trinkotu eta liraintzeko, xaboi koskoaz estu estu garbitzea, pesak paseatzea edo integraleko gimnasia taula osoa egitea baino eraginkorragoa izan daiteke, eta garrantzitsuenak: askoz erosoagoa. Izerdi tantarik isuri gabe lor dezakezu edo, lumazko edredoiarekin gauero (gau-ero) blai eginda, saunako ametsetan ez duzu ibili beharko.

Abantaila hauek denak dituela eta, zer egiten dut nik, oraindik, "mobilla" eskuratu gabe? Ingu-ruan ia inor ez daukat patrikako tresnatxoak ez daukanik! Zertarako dut dirua horrelako "lagun" mirakulutsua erosten ez badut gastatu behar? Tira, tira, banoa derrepente erostera, erabat antigoaleko bihurtu baino lehen! Mila esker ARGIAri idazlan hau egiten ari naizela argia piztu didalako, eta bide batez, jakizu Onintza, hurrengo artikulua egiteko ez duzula nire bila madarikatzen ibili beharko ●

"Niri lotsa dextente eman dit inoiz deiren bat horrela pasa didatenean, hala ere, mobiletik hitz egiten ari denak, nire irudipenez behintzat, taldeko jarduna utzi eta tresna ttiki horri erantzuten hasten denean, beste maila bateko elkarrizketan ari dela dirudi; nola esango nuke, zera, meza ematen ari dela Jaungoikoarekin zuzenean mobiletik ari den apaizaren antzera edo"

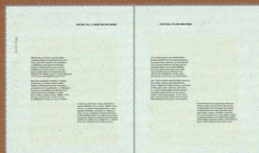
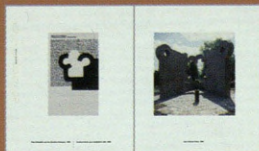
Eskatu orain Gabonetako oparirik onena eta lagun iezaiozu **elkarri**

Liburu handi bat Eskaera orria 200 orrialdetako obra artistikoa Eskaera egiteko moduak

izen handiko 24 idazle eta 59 artista plastiko
aniztasun eta kalitatea elkartzen dituen ekimena
testu guztiak euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez
material hoberekin eta aurkezpen txukunenean argitaratuta
instituzio eta enpresa oparirik gorenena izateko pentsatua

2000ko urtarrilean proiektu
interesgarri bati ekin genion: urte
honen amaierarako kalitate handiko
eta soilik eduki artistiko eta sortzailea
edukiko zuen liburu bat osatu eta
argitaratzea, alegia. Gaur egun ideia
hura errealitate sendo bat da. Izen
handiko 83 idazle eta artista
plastikoen lan ugarik osatzen dute
bere edukia.

Liburu erosketa aurrez eginez,
proiektu honetan parte hartu,
elkarri lagundu eta sekulako oparia
eskura dezakezu. Hemen daukazu
kupoia bete eta eskaera 2000ko
abenduaren lehen hamabostaldian
helaraziko dizugu.

- Telefonoz / telefónicamente (943-459375)
- e-mailez (gipuzkoa@elkarri.org)
- Kupoi hau postaz bidaliz
- Kupoia eskura emanaz

•«Errealitatea, esperantza» liburuaren ale
erosi nahi ditut 7.300 pezetan bakoitza.

izen-deiturak _____

helbidea _____

herria _____ kode postala _____

tfnoa. _____

banketxea _____

kontu zenbakia (20 digito)

elkarri

gipuzkoa

madrid etorbidea, 5
20011 donostia

tf: 943 45 93 75 fax: 943 45 07 58
e-mail: gipuzkoa@elkarri.org

navarroa

tudela kalea, 18 - 2.G
31003 iruñea

tf: 948 24 84 00 fax: 948 24 92 88
e-mail: navarroa@elkarri.org

bizkaia

arenal 5. SVRNE 209. bulegoa
48005 bilbo

tf: 94 479 03 16 fax: 94 415 80 03
e-mail: bizkaia@elkarri.org

araba

estibalitz etorbidea, 2 - 1.a / 5. bulegoa
01003 gasteiz

tf: 945 25 61 76 fax: 945 28 00 97
e-mail: araba@elkarri.org